

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Pozasądowy nadzór nad syndykiem w państwach UE
(w tym rodzaje kar nakładanych na syndyków – środki
dyscyplinarne), analiza systemów kontroli kosztów postępowań
restrukturyzacyjnych i upadłościowych w państwach UE
Wyłączenie syndyka od prowadzenia
postępowania w państwach UE

dr hab. Anna Hrycaj

Prawo prywatne
Warszawa 2024

Spis treści

Uwagi wstępne	5
1. Litwa	7
1.1. Ogólne uwagi o litewskim prawie upadłościowym i restrukturyzacyjnym	7
1.2. Doradcy restrukturyzacyjni na Litwie	14
1.2.1. Uwagi ogólne	14
1.2.2. Uzyskanie licencji doradcy restrukturyzacyjnego	15
1.2.3. Uprawnienia i obowiązki wynikające z licencji doradcy restrukturyzacyjnego	18
1.2.4. Pozasądowy nadzór nad czynnościami doradcy restrukturyzacyjnego	20
1.2.5. Samorząd Doradców Restrukturyzacyjnych	23
1.3. Powołanie i odwołanie syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym oraz przesłanki wyłączające możliwość pełnienia funkcji syndyka	25
1.4. Obowiązki syndyka w postępowaniu upadłościowym	27
1.5. Koszty postępowania upadłościowego	29
1.6. Wynagrodzenie syndyka	31
Wywiad przeprowadzony z Justasem Juodzenisem, głównym specjalistą w sekcji analiz litewskiego Urzędu ds. Audytu, Rachunkowości, Wyceny Nieruchomości i Zarządzania Niewypłacalnością	32
2. Łotwa	41
2.1. Uwagi ogólne o łotewskim prawie upadłościowym i restrukturyzacyjnym	41
2.2. Doradcy restrukturyzacyjni na Łotwie	47
2.2.1. Uwagi ogóle	47
2.2.2. Uzyskanie licencji doradcy restrukturyzacyjnego	48
2.2.3. Pozasądowy nadzór nad czynnościami doradcy restrukturyzacyjnego	51
2.2.4. Samorząd doradców restrukturyzacyjnych	56
2.3. Powołanie i odwołanie syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym oraz przesłanki wyłączające możliwość pełnienia funkcji syndyka	56
2.4. Obowiązki syndyka w postępowaniu upadłościowym	58
2.5. Koszty postępowania upadłościowego i wynagrodzenie syndyka	60
Wywiad przeprowadzony z przedstawicielami łotewskiego Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości (<i>Maksātnespējas kontroles dienests</i>)	63

3. Słowenia	71
3.1. Uwagi ogólne o słoweńskim prawie upadłościowym i restrukturyzacyjnym	71
3.2. Doradcy restrukturyzacyjni	74
3.2.1. Uzyskanie licencji doradcy restrukturyzacyjnego	74
3.2.2. Pozasądowy nadzór nad czynnościami doradcy restrukturyzacyjnego	76
3.2.3. Samorząd doradców restrukturyzacyjnych	77
3.3. Powołanie i odwołanie syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym oraz przesłanki wyłączające możliwość pełnienia funkcji syndyka	79
3.4. Obowiązki syndyka w postępowaniu upadłościowym	80
3.5. Koszty postępowania upadłościowego i wynagrodzenie syndyka	80
Wywiad przeprowadzony z prof. Jaką Cepecem (Uniwersytet w Ljublanie)	82
4. Francja	85
4.1. Uwagi ogólne o francuskim prawie upadłościowym i restrukturyzacyjnym	85
4.2. Doradcy restrukturyzacyjni	88
4.2.1. Uzyskanie licencji doradcy restrukturyzacyjnego	88
4.2.2. Pozasądowy nadzór nad czynnościami doradcy restrukturyzacyjnego	90
4.2.3. Samorząd zawodowy doradców restrukturyzacyjnych	92
4.3. Powołanie i odwołanie syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym oraz przesłanki wyłączające możliwość pełnienia funkcji syndyka	93
4.4. Obowiązki syndyka w postępowaniu upadłościowym	93
4.5. Koszty postępowania upadłościowego i wynagrodzenie syndyka	94
Wywiad przeprowadzony z Christophem Thevenotem (członkiem zarządu francuskiej Izby Doradców Restrukturyzacyjnych – <i>Conseil National des Administrateurs Judiciaires et Mandataires Judiciaires</i> , CNAJM)	95
5. Niemcy	101
5.1. Uwagi ogólne o niemieckim prawie upadłościowym i restrukturyzacyjnym	101
5.2. Doradcy restrukturyzacyjni w Niemczech	104
5.2.1. Uzyskanie licencji doradcy restrukturyzacyjnego	104
5.2.2. Pozasądowy nadzór nad czynnościami doradcy restrukturyzacyjnego	104
5.2.3. Samorząd doradców restrukturyzacyjnych	104
5.3. Powołanie i odwołanie syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym oraz przesłanki wyłączające możliwość pełnienia funkcji syndyka	106
5.4. Sądowy nadzór nad czynnościami syndyka	108
5.5. Wynagrodzenie syndyka masy upadłości	108
5.6. Koszty postępowania upadłościowego	109
Wywiad przeprowadzony z prof. Arturem Martinem Swierczokiem (<i>IU Internationale Hochschule</i>)	109
Podsumowanie	113
Bibliografia	123

Uwagi wstępne

Przedmiotem niniejszego opracowania jest:

1. pozasądowy nadzór nad syndykiem w państwach UE (w tym rodzaje kar nakładanych na syndyków oraz środki dyscyplinarne);
2. systemy kontroli kosztów postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych w państwach UE;
3. podstawy wyłączenia syndyka od prowadzenia postępowania

w systemach prawnych: Niemiec, Litwy, Francji, Słowenii i Łotwy.

Wybór jurysdykcji, które poddano badaniu został dokonany na podstawie następujących kryteriów:

1. uwzględniono, że nadzór i odpowiedzialność syndyków w niektórych państwach członkowskich jest przedmiotem opracowania *Supervision and liability of insolvency practitioners in EU and national law*¹ przygotowanego w ramach projektu międzynarodowego przez A.F. Conceição, C. Frade, L. Benedetti, M. Maśnicką, R. Hollemansa i R. Jesusa w styczniu 2023 r. W ramach tego opracowania przedstawiono kwestie powoływania i odwoływania, nadzoru, odpowiedzialności oraz wynagrodzenia syndyka na przykładzie prawa holenderskiego, portugalskiego, włoskiego oraz polskiego. Z uwagi na powyższe, aby nie powielać badań, które już zostały przeprowadzone, postanowiono wybrać inne jurysdykcje;
2. poszukując właściwych jurysdykcji dokonano wstępnego badania systemów prawa europejskiego i wybrano dwa systemy spośród państw bałtyckich, które opierają się głównie na pozasądowym nadzorze nad syndykiem, prawo słoweńskie, które w pewnym zakresie łączy nadzór sądowy i pozasądowy, prawo niemieckie jako system, który w zakresie procedury cywilnej wielokrotnie już był wzorem dla polskiego ustawodawcy oraz prawo francuskie, które zawiera bardzo rozbudowany zespół norm regulujących zawód doradcy restrukturyzacyjnego.

W ramach pracy posłużono się metodą dogmatycznoprawną, która pozwoliła na dokonanie wykładni tekstów prawa obcego. Poza wykładnią przepisów prawa dokonano również

¹ A. Conceição, C. Frade, L. Benedetti, M. Maśnicka, R. Hollemans, R. Jesus, *Supervision and liability of insolvency practitioners in EU and national law*, „RED-Revista Electronica de Direito” 2023, t. 30, s. 5-26.

wykładni aktów samorządowych, kodeksów etyki, w tym np. rozwiązań francuskiego *Règles Professionnelles des Administrateurs Judiciaires et Mandataires Judiciaires*².

Wychodząc z założenia, że metoda dogmatycznoprawna nie jest wystarczająca do pełnego ujęcia analizowanego problemu, jako że nie pozwala na poznanie w sposób wystarczający praktyki poszczególnych państw członkowskich, w ramach badań przeprowadzono także wywiady z praktykami działającymi w systemach prawnych objętych badaniem.

Pewną trudnością w ramach prowadzonych badań była kwestia terminologii, która – z oczywistych względów – jest różna w poddanych badaniu jurysdykcjach. Wobec powyższego dla ułatwienia porównania rozwiązań przyjętych w poszczególnych państwach ujednolicono terminologię, przyjmując następujące kryteria:

1. pojęcie „doradca restrukturyzacyjny” jest używane na określenie podmiotów, które w danej jurysdykcji są uprawnione do pełnienia funkcji organów postępowania restrukturyzacyjnego lub upadłościowego;
2. pojęcie „syndyk” jest używane na określenie podmiotu, który pełni funkcję organu postępowania upadłościowego w danym postępowaniu;
3. pojęcie „Izba Doradców Restrukturyzacyjnych” jest używane na określenie jednostki samorządu zawodowego doradców restrukturyzacyjnych;
4. funkcjonujące w różnych jurysdykcjach instytucje, jak wykazy wierzycieli, listy wierzycieli, plany restrukturyzacji, plany likwidacji itd. zostały określone pojęciami, które są stosowane na oznaczenie najbardziej zbliżonej instytucji prawa polskiego.

² <https://www.cnajmj.fr/wp-content/uploads/2021/12/CNAJMJ-Re%CC%81gles-Professionnelles-151221.pdf> – jeśli nie oznaczono inaczej, dostęp do wszystkich treści online: 5.09.2024.

1. Litwa

1.1. Ogólne uwagi o litewskim prawie upadłościowym i restrukturyzacyjnym

W okresie powojennym postępowanie upadłościowe na Litwie zostało uregulowane w ustawie o upadłości przedsiębiorstw z 1992 r.³, a następnie ustawie o upadłości przedsiębiorstw z 2001 r.⁴ Obecnie prawo restrukturyzacyjne i upadłościowe spółek i osób prawnych jest uregulowane w ustawie z dnia 13 czerwca 2019 r. o niewypłacalności osób prawnych⁵ (dalej: litewskie prawo upadłościowe, LPU). Natomiast upadłość osób fizycznych (konsumentów oraz przedsiębiorców) reguluje ustawa o upadłości osób fizycznych z dnia 10 maja 2012 r.⁶

Na Litwie najczęściej wybieranym postępowaniem jest postępowanie upadłościowe, które w art. 2 pkt 4 LPU jest zdefiniowane jako ogół procedur przewidzianych w ustawie, które mają na celu sądową lub pozasądową likwidację osoby prawnej poprzez zaspokojenie wierzytelności wierzycieli z majątku osoby prawnej. W literaturze jednoznacznie wskazuje się, że restrukturyzacja⁷ jest rzadko stosowanym sposobem rozwiązywania problemów płynnościowych⁸, a większość rozpoczętych w ostatnich latach procesów restrukturyzacyjnych kończy się niepowodzeniem⁹.

Litewskie postępowanie upadłościowe może być prowadzone w trybie zwykłym lub trybie uproszczonym. Zgodnie z art. 67 LPU sąd może zarządzić przeprowadzenie postępowania upadłościowego w postępowaniu uproszczonym wyłącznie do dnia, w którym

³ *Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas*, Lietuvos Aidas, 1992, Nr 191, s. 29-843.

⁴ *Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas*, Valstybės žinios, 2001, Nr 200, s. 31-1010.

⁵ Ustawa Nr XIII-2221, wersja skonsolidowana z dnia 1 grudnia 2022 r., opublikowana w: TAR 2019-06-27, s. 2019-10324. Ustawa ta reguluje łącznie postępowanie upadłościowe i restrukturyzacyjne, co jak się wskazuje w literaturze, ma umożliwić dokonanie wyboru, który proces (restrukturyzacja czy upadłość) jest bardziej odpowiedni dla dłużnika – por. E. Tamošiūnienė et al., *Nemokumo proceso inicijavimo. Veiksmingumo problemos*, Vilnius University Press 2020, Vol. 117, s. 48.

⁶ *Lietuvos Respublikos Fizinio Asmenu Bankroto Įstatymas*, 2012 m. gegužės 10 d. Nr. XI-2000.

⁷ Postępowanie restrukturyzacyjne jest uregulowane w art. 102-117 ustawy Nr XIII-2221.

⁸ Postępowanie restrukturyzacyjne wszczyna się, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

1) osoba prawna znajduje się w trudnej sytuacji finansowej; 2) osoba prawna jest rentowna; 3) osoba prawna nie jest likwidowana z powodu upadłości.

⁹ W 2015 r. prowadzono 1985 postępowań upadłościowych i tylko 40 postępowań restrukturyzacyjnych, z których jedynie 12 zakończyło się sukcesem; w 2016 r. prowadzono 2741 postępowań upadłościowych i jedynie 31 postępowań restrukturyzacyjnych; w kolejnych latach statystyki wyglądały podobnie – por. R. Jokubauskas, *Juridiniu Asmenu Nemokumo Procesas*, Kraków 2021, s. 285.

nakaże likwidację osoby prawnej w wyniku upadłości i tylko wtedy, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

1. osoba prawna nie prowadzi działalności gospodarczej;
2. majątek osoby prawnej nie wystarcza na pokrycie kosztów zarządzania postępowaniem upadłościowym.

Postępowanie uproszczone charakteryzuje się tym, że od razu po uprawomocnieniu się postanowienia sądu o przeprowadzeniu postępowania upadłościowego w trybie uproszczonym rozpoczyna się likwidacja osoby prawnej. W toku postępowania upadłościowego prowadzonego w trybie uproszczonym sprawy należące do własności zgromadzenia wierzycieli rozstrzyga sąd. Zgromadzenia wierzycieli nie są zwoływane. W toku postępowania upadłościowego prowadzonego w trybie uproszczonym sporządza się jedynie sprawozdania finansowe według stanu z dnia rozpoczęcia likwidacji osoby prawnej i z dnia zakończenia likwidacji. W postępowaniu uproszczonym postanowienie sądu zatwierdzające oszacowanie kosztów postępowania upadłościowego nie podlega zaskarżeniu.

Zgodnie z art. 3 LPU litewskie postępowanie upadłościowe jest oparte na następujących zasadach:

1. zasada skuteczności, zgodnie z którą w postępowaniu upadłościowym należy zachować równowagę między interesami osoby prawnej znajdującej się w trudnej sytuacji finansowej a interesami wierzycieli, tak aby jak najlepiej zaspokoić roszczenia wierzycieli w rozsądnym, minimalnym terminie;
2. zasada równego traktowania wierzycieli, która oznacza, że wierzyciele o podobnych roszczeniach mają równe szanse udziału w postępowaniu upadłościowym w celu zaspokojenia swoich roszczeń oraz ochrony innych swoich praw i uzasadnionych interesów;
3. zasada przejrzystości, która oznacza, że informacje na temat postępowania upadłościowego są terminowo udostępniane wszystkim osobom uczestniczącym w postępowaniu upadłościowym w celu zapewnienia ochrony praw i uzasadnionych interesów tych osób, z wyjątkiem sytuacji, gdy jest to konieczne do ochrony danych osobowych chronionych prawem lub informacji stanowiących tajemnicę handlową/przemysłową;
4. zasada kierowania postępowaniem przez sędziego, zgodnie z którą sąd może z urzędu zobowiązać uczestników postępowania upadłościowego do przeprowadzenia czynności procesowych oraz gromadzenia dowodów, a także może kontrolować działania stron postępowania upadłościowego w celu zapewnienia skutecznego przebiegu postępowania upadłościowego i interesu publicznego;
5. zasada profesjonalizmu, zgodnie z którą osoby prowadzące postępowanie upadłościowe muszą wykonywać swoje obowiązki w sposób profesjonalny, zapewniając wysoki poziom swojej wiedzy i umiejętności zawodowych oraz działając w taki sposób, aby zapewnić nienaganną reputację przedstawiciela zawodu.

Zgodnie z art. 8 ust. 2 i 3 LPU wszczęcie postępowania upadłościowego przez dłużnika osobę prawną następuje poprzez zawiadomienie listem poleconym wierzycieli o tym, że osoba prawna nie wywiązuje się ze swoich zobowiązań a także, że jeżeli w terminie określonym w zawiadomieniu nie zostanie zawarta umowa o przyznaniu pomocy lub nie zostanie podjęta decyzja o pozasądowym postępowaniu upadłościowym, to osoba prawna wystąpi do sądu o restrukturyzację lub wszczęcie postępowania upadłościowego. W literaturze wskazuje się, że co prawda celem omawianej procedury przedprocesowej jest zachęcanie uczestników procesu upadłościowego do współpracy w poszukiwaniu rozwiązań problemów finansowych dłużnika, to jednak z przepisów regulujących tę procedurę, zwłaszcza w kontekście informowania o zamiarze zainicjowania procesu upadłościowego, wynikają dość formalne założenia. Zdaniem przedstawicieli doktryny takie formalne regulacje ważnego etapu inicjowania procesu upadłościowego należy oceniać krytycznie jako niezachęcające dłużników i wierzycieli do nawiązywania współpracy we wczesnej fazie procesu upadłościowego¹⁰.

Termin na zawarcie umowy w sprawie pomocy lub na pozasądowe wykonanie decyzji o wszczęciu postępowania upadłościowego wyznacza się na okres nie krótszy niż 15 dni i nie dłuższy niż 30 dni od daty doręczenia zawiadomienia wierzycielowi.

Zgodnie z art. 8 ust. 4 LPU zawarcie umowy o przyznaniu dłużnikowi pomocy lub wszczęcie pozasądowego postępowania upadłościowego nie jest dopuszczalne, jeżeli:

1. wcześniej zawarta umowa o przyznaniu pomocy nie jest wykonywana;
2. postępowanie upadłościowe wszczyna likwidator, który w trakcie likwidacji stwierdził, że osoba prawna jest niewypłacalna;
3. postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko dłużnikowi zostało umorzone z powodu bezskuteczności egzekucji.

Zgodnie z art. 9 LPU postępowanie upadłościowe może wszcząć również wierzyciel. Podobnie jak w przypadku wszczęcia postępowania przez dłużnika wierzyciel wszczyna postępowanie listem poleconym, w drodze zawiadomienia skierowanego do dłużnika (art. 9 ust. 1 LPU). Zgodnie z art. 9 ust. 2 LPU w zawiadomieniu wskazuje się, że osoba prawna nie wywiązała się z bezspornego obowiązku oraz stwierdza się, że jeżeli zobowiązanie nie zostanie wykonane w terminie określonym w niniejszym zawiadomieniu, nie zostanie zawarta umowa pomocy lub nie zostanie podjęta decyzja o pozasądowym postępowaniu upadłościowym, wierzyciel wystąpi do sądu o restrukturyzację lub o wszczęcie postępowania upadłościowego wobec osoby prawnej. Na wykonanie zobowiązania wyznacza się termin nie krótszy niż 15 dni i maksymalnie 30 dni od daty doręczenia zawiadomienia (art. 9

¹⁰ E. Tamošiūnienė et al., op. cit., s. 54. Autorzy ci słusznie wskazują również, że włączenie wierzycieli do procesu upadłościowego we wczesnej fazie może nie tylko pomóc uniknąć upadłości, np. poprzez podjęcie decyzji o restrukturyzacji przedsiębiorstwa dłużnika, ale także, w określonych warunkach, zachęcić wierzycieli do rozwiązania problemów upadłościowych poprzez inicjowanie procesu upadłościowego poza sądem.

ust. 3 LPU). Zgodnie z art. 9 ust. 4 LPU zawarcie umowy o przyznaniu dłużnikowi pomocy lub wszczęcie pozasądowego postępowania upadłościowego nie jest dopuszczalne, jeżeli:

1. wcześniej zawarta umowa o przyznaniu pomocy nie jest wykonywana;
2. postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko dłużnikowi zostało umorzone z powodu bezskuteczności egzekucji.

Porozumienie w sprawie pomocy jest uregulowane w art. 10 LPU, zgodnie z którym umowa o przyznaniu dłużnikowi pomocy zawierana jest między osobą prawną a wierzycielami, których prawa i/lub obowiązki cywilne wynikające z pomocy udzielonej przez nich osobie prawnej w celu przezwyciężenia trudności finansowych zostaną bezpośrednio objęte umową. W celu zawarcia umowy o udzielenie pomocy dłużnik ma prawo zwrócić się do sądu o zastosowanie lub uchylenie środków tymczasowych do dnia zawarcia umowy o udzielenie pomocy.

W literaturze wskazuje się, że porozumienie w sprawie pomocy stanowi nieformalną procedurę restrukturyzacyjną, która opiera się wyłącznie na porozumieniu stron bez stosowania ustawowo określonej procedury¹¹. Nie jest ono zatwierdzane przez sąd i wiąże tylko dłużnika i wierzycieli, którzy przystąpili do porozumienia. W pewnym sensie porozumienie w sprawie pomocy jest więc zbliżone do funkcjonujących w systemie francuskim procedur *mandat ad hoc* i procedury pojednawczej, których głównym celem jest osiągnięcie porozumienia między dłużnikiem a jego wierzycielami, z tą jednak różnicą, że porozumienie we francuskiej procedurze pojednawczej musi zostać zatwierdzone przez sąd¹².

Zgodnie z art. 11 LPU postępowanie upadłościowe może być prowadzone poza sądem, jeżeli w dniu wydania postanowienia o pozasądowym postępowaniu upadłościowym spełnione są następujące warunki:

1. nie toczą się postępowania sądowe przeciwko dłużnikowi;
2. nie są prowadzone postępowania egzekucyjne skierowane do majątku dłużnika;
3. nie jest prowadzona kontrola podatkowa wobec dłużnika.

Jeżeli warunki, o których mowa wyżej, nie są spełnione, postępowanie upadłościowe może być prowadzone pozasądowo wyłącznie za zgodą organu podatkowego, wierzyciela lub komornika.

Postanowienie o wszczęciu pozasądowego postępowania upadłościowego uznaje się za wydane, jeżeli zostało zatwierdzone przez wierzycieli, których wierzytelności wynoszą w ujęciu wartościowym co najmniej trzy czwarte łącznej kwoty zobowiązań posiadanych przez osobę prawną w dniu wydania postanowienia, w tym tych, w odniesieniu do których nie upłynął termin płatności (art. 11 ust. 3 LPU).

¹¹ E. Tamošiūnienė et al., op. cit., s. 48.

¹² R. Olivares-Caminal, *Expedited Corporate Debt Restructuring in the EU*, Oxford University Press 2015, s. 310-311.

Zgodnie z art. 12 LPU w przypadku pozasądowego postępowania upadłościowego sprawy wchodzące w zakres właściwości sądu rozstrzyga zgromadzenie wierzycieli (ust. 1). Zgodnie z art. 12 ust. 2 LPU syndyka powołuje zgromadzenie wierzycieli. W przypadku pozasądowego postępowania upadłościowego przepisy LPU regulujące sądowe postępowanie upadłościowe stosuje się odpowiednio, z wyjątkiem przepisów dotyczących wyboru syndyka masy upadłości i nakładania przez sąd grzywien procesowych (ust. 3).

Sądowe postępowanie upadłościowe wszczyna się na wniosek złożony do właściwego sądu przez dłużnika lub wierzyciela. Pierwszym etapem postępowania jest wydanie przez sąd postanowienia o przyjęciu wniosku o wszczęcie postępowania (art. 19 LPU). Od dnia przyjęcia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego do sądu uznaje się, że wierzyciele mają interes prawny w wyniku postępowania i mają prawo zwrócić się do sądu o włączenie ich do postępowania. Do wniosku o włączenie do postępowania należy dołączyć dowody potwierdzające prawo wierzyciela do dochodzenia roszczeń wobec osoby prawnej.

Zgodnie z art. 21 ust. 2 LPU postępowanie upadłościowe wszczyna się, jeżeli osoba prawna jest niewypłacalna i nie jest objęta postępowaniem restrukturyzacyjnym.

Prawo litewskie, podobnie jak prawo polskie, przewiduje, że koszty postępowania upadłościowego powinny być pokryte z majątku upadłego. Jednak zdecydowanie odmiennie niż w prawie polskim na Litwie dopuszcza się ogłoszenie upadłości dłużnika, który nie posiada środków na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego, jeżeli koszty te zgodzi się pokryć wyznaczony syndyk. Zgodnie z art. 23 LPU, jeżeli majątek osoby prawnej jest niewystarczający do pokrycia kosztów postępowania upadłościowego, sąd wszczyna postępowanie upadłościowe tylko wtedy, gdy spełniony jest jeden z następujących warunków:

1. osoba, która złożyła do sądu wnioski o wszczęcie postępowania upadłościowego, wpłaci na rachunek depozytowy sądu kwotę ustaloną przez sąd na pokrycie kosztów prowadzenia postępowania upadłościowego¹³ lub
2. doradca restrukturyzacyjny zgadza się ponieść ryzyko, że w trakcie postępowania upadłościowego nie zostaną otrzymane środki na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego zgodnie z oszacowaniem zatwierdzonym przez sąd lub zostaną one

¹³ W takiej sytuacji sąd proponuje osobie, która złożyła wniosek o wszczęcie postępowania upadłościowego, zdeponowanie na rachunku depozytowym sądu, w terminie nieprzekraczającym 14 dni od dnia złożenia wniosku, kwoty ustalonej przez sąd na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego. Jeżeli ustalona przez sąd kwota nie zostanie uiszczona, sąd nie później niż następnego dnia roboczego po upływie wyznaczonego dnia roboczego na wpłacenie na rachunek depozytowy sądu kwoty niezbędnej do pokrycia kosztów postępowania upadłościowego powiadamia doradców restrukturyzacyjnych, zgodnie z procedurą określoną w zasadach wyboru syndyków masy upadłości, o możliwości prowadzenia postępowania upadłościowego, przyjmując na siebie ryzyko związane z kosztami prowadzenia postępowania upadłościowego. Jeżeli w terminie 30 dni od dnia złożenia przez sąd zawiadomienia o możliwości przeprowadzenia postępowania upadłościowego, przyjmując na siebie ryzyko poniesienia kosztów związanych z prowadzeniem postępowania upadłościowego, żaden doradca restrukturyzacyjny nie złoży sądowi oświadczenia o wyrażeniu zgody, sąd wydaje postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania upadłościowego niewypłacalnej osoby prawnej i nakazuje wszczęcie likwidacji osoby prawnej z inicjatywy Sekretarza Osób Prawnych. Od tego postanowienia nie przysługuje zażalenie.

otrzymane w niewystarczającym stopniu i zgadza się pokryć te koszty z własnych środków.

Litewskie postępowanie, odmiennie niż polskie postępowanie upadłościowe, obejmuje dwa wyodrębnione etapy:

1. właściwe postępowanie upadłościowe, podczas którego dochodzi do ustalenia wierzytelności przysługujących wierzycielom;
2. postępowanie w przedmiocie likwidacji osoby prawnej na skutek ogłoszenia upadłości, w ramach którego dochodzi do sprzedaży majątku oraz zaspokojenia wierzycieli.

Zgodnie z art. 26 LPU w postanowieniu sądu o wszczęciu postępowania upadłościowego wskazuje się:

1. nazwę, adres siedziby statutowej (oraz adres kontaktowy osoby prawnej objętej postępowaniem upadłościowym, jeżeli nie pokrywa się on z adresem siedziby statutowej);
2. podstawy jurysdykcji sądu, w przypadku, gdy zastosowanie ma rozporządzenie (UE) 2015/848;
3. syndyka masy upadłości (imię i nazwisko, osobisty numer identyfikacyjny, jeżeli jest to osoba fizyczna, lub nazwę i numer rejestrowy, jeżeli jest to osoba prawna), numer seryjny w wykazie doradców restrukturyzacyjnych, dane kontaktowe (adres, numer telefonu, adres e-mail i inne);
4. termin określony w § 41 ust. 1 LPU, w którym wierzyciele muszą zgłosić swoje wierzytelności syndykowi;
5. wysokość wynagrodzenia podstawowego syndyka z tytułu zarządzania postępowaniem upadłościowym;
6. terminy przekazania mienia, dokumentów i wymaganych informacji.

Po ogłoszeniu upadłości, zgodnie z art. 41 LPU, wierzyciele zgłaszają wyznaczonemu syndykowi swoje wierzytelności i przedkładają dokumenty na ich poparcie w terminie 30 dni od opublikowania postanowienia sądu o wszczęciu postępowania upadłościowego na stronie internetowej organu nadzoru, wraz ze wskazaniem, w jaki sposób wierzytelności te są egzekwowane. Syndyk bada dokumenty potwierdzające roszczenie wierzyciela i nie później niż 30 dni po upływie terminu na zgłoszenie wierzytelności przekazuje zgłoszenia wierzycieli do zatwierdzenia przez sąd, załączając swoją opinię na temat zasadności roszczeń wierzycieli. Wierzyciele, którzy zgłosili swoje wierzytelności, mają prawo zapoznać się z wierzytelnościami zgłoszonymi syndykowi przez innych wierzycieli po przybyciu do siedziby syndyka. Zgodnie z art. 42 ust. 1 LPU roszczenia wierzycieli zatwierdza sąd. Sąd może, na wniosek syndyka, osoby prawnej, wierzyciela, którego wierzytelność jest przedmiotem sporu lub z urzędu, rozpatrzyć kwestię wierzytelności wierzyciela na rozprawie.

Istotnym organem postępowania upadłościowego jest rada wierzycieli powoływana przez zgromadzenie wierzycieli (art. 53 LPU). Rada wierzycieli składa się z co najmniej pięciu członków.

Członkami rady wierzycieli mogą być wyłącznie wierzyciele i osoba reprezentująca interesy pracowników. Wierzyciel może wyznaczyć tylko jednego członka rady wierzycieli. Od decyzji zgromadzenia wierzycieli lub rady wierzycieli przysługuje odwołanie do sądu upadłościowego w terminie 14 dni od dnia, w którym osoby uprawnione do wniesienia zażalenia dowiedziały się lub powinny były dowiedzieć się o jej podjęciu.

Zgodnie z art. 78 LPU sąd nakazuje zakończenie postępowania upadłościowego z następujących powodów:

1. wszyscy wierzyciele zrzekli się swoich roszczeń;
2. osoba prawna rozliczyła się ze wszystkimi wierzycielami;
3. została zatwierdzona ugoda;
4. wszczęto postępowanie restrukturyzacyjne.

Zgodnie z art. 83 LPU sąd wydaje postanowienie o likwidacji osoby prawnej w wyniku upadłości po upływie trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o zaspokojeniu wierzytelności wierzycieli, jeżeli w tym okresie syndyk nie zwrócił się do sądu z wnioskiem o zakończenie postępowania upadłościowego i otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego lub o zatwierdzenie ugody. W postanowieniu o likwidacji osoby prawnej na skutek ogłoszenia upadłości sąd określa kwotę zatwierdzonych wierzytelności każdego wierzyciela. Funkcję likwidatora osoby prawnej wykonuje syndyk masy upadłości. Osoba prawna w likwidacji otwartej na skutek upadłości może dokonywać wyłącznie czynności, które:

1. są związane z zakończeniem działalności osoby prawnej;
2. odnoszą się do kontynuacji gospodarczej działalności handlowej, pod warunkiem, że zostanie podjęta decyzja zgromadzenia wierzycieli o sprzedaży osoby prawnej;
3. są przewidziane w orzeczeniu sądu o likwidacji osoby prawnej z powodu upadłości.

Likwidacja osoby prawnej w wyniku upadłości nie może trwać dłużej niż rok od dnia, w którym sąd orzekł o uprawomocnieniu się likwidacji osoby prawnej z powodu upadłości.

Zgodnie z art. 85 LPU majątek osoby prawnej jest sprzedawany zgodnie z następującymi zasadami:

1. zasada ceny rynkowej, co oznacza, że cenę sprzedaży składnika aktywów ustala się na podstawie cen sprzedaży podobnego składnika aktywów na rynku;
2. zasada najwyższej ceny, co oznacza, że składnik aktywów musi być przeznaczony do sprzedaży po możliwie najwyższej cenie;
3. zasada szybkości obrotu majątkiem, która oznacza, że majątek musi być sprzedany w taki sposób, aby zapewnić jego jak najszybszy powrót do obiegu i zachowanie wartości.

Zgodnie z art. 86 LPU majątek osoby prawnej może być sprzedawany dopiero od dnia, w którym sąd orzeknie o likwidacji osoby prawnej z powodu upadłości. Aktywa osoby prawnej są sprzedawane zgodnie z procedurą ustanowioną przez zgromadzenie wierzycieli, z wyjątkiem aktywów sprzedawanych w drodze licytacji. Syndyk w postępowaniu

w związku z niewypłacalnością proponuje zgromadzeniu wierzycieli początkową cenę sprzedaży aktywów wraz z uzasadnieniem. Pierwotna cena sprzedaży majątku osoby prawnej jest zatwierdzana przez zgromadzenie wierzycieli.

Zgodnie z art. 93 LPU roszczenia wierzycieli zaspokaja się z majątku osoby prawnej, który pozostaje po pokryciu kosztów postępowania upadłościowego.

Podsumowując, należy wskazać, że litewskie postępowanie upadłościowe jest postępowaniem sądowym, które toczy się z udziałem i pod nadzorem sądu. Pomijając drobne różnice proceduralne, w ramach porównania polskiego i litewskiego postępowania upadłościowego należy zauważyć, że prawo litewskie przyznaje zdecydowanie większe uprawnienia zgromadzeniu wierzycieli¹⁴. Generalnie, w porównaniu z polskim postępowaniem upadłościowym, widoczna jest w nim zdecydowanie mocniejsza pozycja wierzycieli, którzy działają w szczególności poprzez zgromadzenie wierzycieli i decydują o szeregu istotnych dla postępowania kwestiach, w tym o sposobach likwidacji majątku upadłego.

1.2. Doradcy restrukturyzacyjni na Litwie

1.2.1. Uwagi ogólne

Na Litwie regulacje dotyczące wykonywania zawodu doradcy restrukturyzacyjnego oraz wymogów formalnych powołania do pełnienia funkcji syndyka w postępowaniu upadłościowym są zawarte w ustawie z dnia 13 czerwca 2019 r. o niewypłacalności osób prawnych (LPU). Nie ma odrębnej ustawy o licencji doradcy restrukturyzacyjnego.

Pełnienie funkcji syndyka w postępowaniu upadłościowym wymaga m.in. posiadania licencji doradcy restrukturyzacyjnego, której uzyskanie jest możliwe po spełnieniu warunków podobnych do warunków określonych w polskiej ustawie o licencji doradcy restrukturyzacyjnego¹⁵ (m.in. jednym z warunków jest zdanie egzaminu kwalifikującego). Różnica w procedurze uzyskania licencji polega jednak na tym, że zgodnie z prawem litewskim podmiotem, który organizuje i przeprowadza egzamin kwalifikacyjny jest Izba Doradców Restrukturyzacyjnych, a nie – jak w Polsce – pozasądowy (administracyjny) organ nadzoru (Ministerstwo Sprawiedliwości).

Litewscy doradcy restrukturyzacyjni, co do zasady, podlegają nadzorowi pozasądowemu sprawowanemu przez administracyjny organ nadzoru oraz, w określonym zakresie, Izbę Doradców Restrukturyzacyjnych. Nadzór sądowy sprawowany w toku postępowania upadłościowego przez sąd upadłościowy jest słabszy niż w prawie polskim. W prawie litewskim nie występuje instytucja sędziego-komisarza.

¹⁴ A. Hrycaj et al., *Rola zgromadzenia wierzycieli w postępowaniu upadłościowym, a efektywność postępowania*, IWS 2024.

¹⁵ Ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1007).

Nadzór pozasądowy jest wzmocniony przez to, że prawo litewskie przewiduje obligatoryjny samorząd zawodowy. Funkcjonowanie samorządu zawodowego pozwala m.in. na przyjęcie w regulacjach normatywnych obowiązku przestrzegania kodeksu etyki oraz obowiązków w zakresie kształcenia ustawicznego.

1.2.2. Uzyskanie licencji doradcy restrukturyzacyjnego

Na Litwie funkcję syndyka w postępowaniu upadłościowym może pełnić:

1. Osoba fizyczna, jeżeli spełnia następujące wymogi:
 - a) cieszy się nieposzlakowaną opinią,
 - b) posiada co najmniej tytuł magistra lub równoważne wykształcenie wyższe,
 - c) posiada co najmniej dwuletnie doświadczenie zawodowe na stanowisku asystenta doradcy restrukturyzacyjnego¹⁶ w ciągu ostatnich trzech lat lub jest adwokatem lub komornikiem sądowym lub posiada co najmniej pięcioletnie doświadczenie zawodowe na stanowisku kierownika przedsiębiorstwa w ciągu ostatnich siedmiu lat,
 - d) zdała egzaminy kwalifikacyjne w terminie nieprzekraczającym trzech lat od daty zdania pierwszego egzaminu kwalifikacyjnego;
2. Osoba prawna, jeżeli spełnia następujące wymogi:
 - a) cieszy się nieposzlakowaną opinią,
 - b) jest osobą prawną prowadzącą działalność gospodarczą,
 - c) posiada jako pracownika doradcę restrukturyzacyjnego, który nabył prawo do prowadzenia postępowania upadłościowego w Republice Litewskiej lub – w przypadku, gdy zgodnie z przepisami regulującymi osoby prawne danej formy prawnej nie jest ona zobowiązana do zatrudniania pracowników – wspólnika, który nabył prawo do prowadzenia postępowania upadłościowego w Republice Litewskiej.

Zgodnie z art. 120 LPU osoba fizyczna nie posiada nieposzlakowanej opinii, jeżeli:

1. została skazana za umyślne przestępstwo przeciwko mieniu, prawom majątkowym, interesom majątkowym, gospodarce, porządkowi gospodarczemu, systemowi finansowemu, służbie cywilnej i interesowi publicznemu, a skazanie nie uległo zatarciu ani uchyleniu;

¹⁶ Na marginesie można zauważyć, że jest to bardzo ciekawa instytucja, która nie występuje w prawie polskim. Zgodnie z art. 121 LPU asystentem doradcy restrukturyzacyjnego może być osoba fizyczna ciesząca się nieposzlakowaną opinią, która zawarła umowę o pracę z doradcą posiadającym co najmniej trzyletnie doświadczenie w charakterze syndyka. Zgodnie z art. 121 ust. 2 pracę osoby fizycznej w zakresie nadzoru nad działalnością doradców restrukturyzacyjnych traktuje się w taki sam sposób, jak doświadczenie asystenta doradcy. Wydaje się, że wprowadzenie instytucji asystenta doradcy restrukturyzacyjnego i jednocześnie określenie wymogu pełnienia tej funkcji przez określony czas przed uzyskaniem licencji mogłoby istotnie zwiększyć poziom i jakość usług świadczonych przez polskich doradców restrukturyzacyjnych.

2. została uznana za winną umyślnego popełnienia przestępstwa, o którym mowa w pkt 1, ale została zwolniona z odpowiedzialności karnej, a od uprawomocnienia się wyroku nie upłynęły dwa lata;
3. została zwolniona z pracy z powodu naruszenia obowiązków służbowych i (lub) utraciła prawo do wykonywania określonej działalności z powodu nieprzestrzegania wymogu nieposzlakowanej opinii lub naruszenia norm etycznych, a od dnia zwolnienia, utraty stanowiska lub prawa do wykonywania danej działalności nie upłynęły dwa lata;
4. była członkiem zarządu osoby prawnej, będącej syndykiem, która została pozbawiona prawa do kierowania postępowaniem upadłościowym z przyczyn określonych w art. 127 ust. 2 pkt 2 i 4 LPU¹⁷ w czasie, gdy zaistniały okoliczności, które doprowadziły do pozbawienia prawa do kierowania postępowaniem upadłościowym osoby prawnej, a od dnia pozbawienia prawa nie upłynęły dwa lata;
5. nadużywa środków odurzających, toksycznych, psychotropowych lub alkoholu.

Osoby prawna nie cieszy się nieposzlakowaną opinią, jeżeli:

1. została skazana za umyślne przestępstwo przeciwko mieniu, prawom majątkowym, interesom majątkowym, gospodarce, porządkowi gospodarczemu, systemowi finansowemu, służbie cywilnej i interesowi publicznemu, a wyrok skazujący nie uległ wygaśnięciu ani uchyleniu;
2. została uznana za winną umyślnego popełnienia przestępstwa, o którym mowa w pkt 1, ale została zwolniona z odpowiedzialności karnej, a od uprawomocnienia się wyroku nie upłynęły dwa lata.

Zgodnie z art. 122 LPU egzaminy kwalifikacyjne i test umiejętności zawodowych dla doradców restrukturyzacyjnych organizuje i przeprowadza Izba Doradców Restrukturyzacyjnych co najmniej raz w roku kalendarzowym. Zadania związane z egzaminami kwalifikacyjnymi i testem umiejętności zawodowych są przygotowywane przez Izbę Doradców Restrukturyzacyjnych zgodnie z programem egzaminów kwalifikacyjnych.

Izba Doradców Restrukturyzacyjnych w porozumieniu z organem nadzoru:

1. zatwierdza program egzaminów kwalifikacyjnych dla doradców restrukturyzacyjnych;
2. ustala tryb organizowania, przeprowadzania i opiniowania wyników egzaminów kwalifikacyjnych i testu umiejętności zawodowych;
3. zatwierdza wykaz egzaminów kwalifikacyjnych;
4. zatwierdza wysokość opłaty za przystąpienie do egzaminów kwalifikacyjnych i testu umiejętności zawodowych.

¹⁷ Tj. z powodu podania nieprawdziwych danych przy obejmowaniu funkcji oraz na skutek nałożenia sankcji dyscyplinarnych na syndyka.

Wysokość opłaty za egzaminy kwalifikacyjne i test umiejętności zawodowych nie mogą przekroczyć kosztów organizacji i przeprowadzenia egzaminu kwalifikacyjnego oraz testu umiejętności zawodowych.

Zgodnie z art. 123 LPU Komisja ds. Egzaminów Kwalifikacyjnych Doradców Restrukturyzacyjnych składa się z pięciu członków, z których jeden jest delegowany przez Ministerstwo Finansów Republiki Litewskiej, jeden przez Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Litewskiej, jeden przez Organ Nadzoru, a dwóch przez Izbę Doradców Restrukturyzacyjnych. Skład osobowy i przewodniczącego komisji egzaminacyjnej zatwierdza Minister Finansów Republiki Litewskiej. Kadencja członka Komisji Egzaminacyjnej trwa trzy lata. Te same osoby mogą być członkami Komisji Egzaminacyjnej maksymalnie przez dwie kolejne kadencje. Komisja egzaminacyjna pełni następujące funkcje:

1. zatwierdza zadania egzaminów kwalifikacyjnych i testu umiejętności zawodowych oraz metodologię ich oceny;
2. zatwierdza wyniki egzaminów kwalifikacyjnych i testu umiejętności zawodowych.

Zgodnie z art. 124 i 125 LPU decyzję o przyznaniu prawa do prowadzenia postępowania upadłościowego (licencję doradcy restrukturyzacyjnego/syndyka) wydaje organ nadzoru (Urząd ds. Audytu, Rachunkowości, Wyceny Nieruchomości i Zarządzania Niewypłacalnością). W dniu wydania decyzji organ nadzoru wpisuje daną osobę na listę doradców restrukturyzacyjnych.

Zgodnie z art. 127 LPU organ nadzoru podejmuje również decyzję o odebraniu doradcy restrukturyzacyjnemu prawa do zarządzania postępowaniem upadłościowym z następujących powodów:

1. na wniosek doradcy;
2. gdy okaże się, że w celu nabycia prawa do prowadzenia postępowania upadłościowego przekazano nieprawdziwe dane lub informacje, o których mowa w art. 118 i 119 LPU¹⁸;
3. jeżeli okaże się, że doradca restrukturyzacyjny nie spełnia wymogów określonych w art. 118 ust. 1 lub art. 119 LPU;
4. na skutek nałożenia na doradcę restrukturyzacyjnego sankcji, o której mowa w art. 136 ust. 3 pkt 3 LPU¹⁹;
5. na skutek utraty przez doradcę restrukturyzacyjnego członkostwa w Izbie Doradców Restrukturyzacyjnych;
6. w przypadku wszczęcia postępowania upadłościowego lub pozasądowego postępowania upadłościowego wobec doradcy lub w przypadku wszczęcia wobec doradcy postępowania upadłościowego na mocy prawa innego państwa członkowskiego;
7. w przypadku śmierci doradcy restrukturyzacyjnego będącego osobą fizyczną;

¹⁸ Informacje na temat nieposzlakowanej opinii, wykształcenia, doświadczenia zawodowego oraz zdania egzaminów kwalifikacyjnych.

¹⁹ Sankcja cofnięcia prawa do zarządzania postępowaniem upadłościowym.

8. gdy okaże się, że osoba z innego państwa członkowskiego prowadząca postępowanie upadłościowe z siedzibą w Republice Litewskiej lub tymczasowo prowadząca postępowanie upadłościowe utraciła prawo do kierowania takim postępowaniem nabyte na podstawie ustawodawstwa innego państwa członkowskiego.

Osoby fizyczne, które ponownie zwrócą się do organu nadzorczego o przyznanie prawa do kierowania postępowaniem upadłościowym, muszą zdać egzaminy kwalifikacyjne.

Doradca restrukturyzacyjny zostaje skreślony z listy doradców w dniu roboczym następującym po wydaniu decyzji o cofnięciu prawa do zarządzania postępowaniem upadłościowym. Po podjęciu decyzji o cofnięciu prawa do zarządzania postępowaniem upadłościowym informuje się o tym Izbę Doradców Restrukturyzacyjnych, sąd upadłościowy i doradcę nie później niż następnego dnia roboczego.

1.2.3. Uprawnienia i obowiązki wynikające z licencji doradcy restrukturyzacyjnego

Zgodnie z art. 129 LPU licencja doradcy restrukturyzacyjnego/syndyka uprawnia m.in. do:

1. uczestnictwa w wyborze syndyków mas upadłości osób prawnych, dokonywanym zgodnie z zasadami wyboru syndyków mas upadłości;
2. pełnienia funkcji syndyka masy upadłości w pozasądowym postępowaniu upadłościowym;
3. pełnienia funkcji zarządcy w postępowaniu restrukturyzacyjnym;
4. pełnienia funkcji syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym osób fizycznych;
5. uzyskiwania informacji od organu nadzorczego i Izby Doradców Restrukturyzacyjnych dotyczących ich działalności.

Zgodnie z art. 130 LPU osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego jest zobowiązana:

1. cieszyć się nieposzlakowaną opinią i powiadomić organ nadzoru, jeśli przestanie spełniać wymogi dobrej reputacji, w ciągu trzech dni roboczych od powzięcia wiadomości o tym fakcie;
2. zapewniać, aby pracownik doradcy restrukturyzacyjnego lub wspólnik doradcy restrukturyzacyjnego będącego osobą prawną, w przypadku, gdy przepisy regulujące podmioty prawne w danej formie prawnej nie wymagają, aby osoba prawna zatrudniała pracowników, był osobą, która nabyła prawo do zarządzania postępowaniem upadłościowym (licencję);
3. uzyskać ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej w ramach obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania zawodu;

4. przestrzegać Kodeksu etyki doradców restrukturyzacyjnych;
5. być członkiem lub członkiem stowarzyszonym Izby Doradców Restrukturyzacyjnych;
6. realizować zadania z zakresu ustawicznego doskonalenia zawodowego zgodnie z procedurą ustaloną przez Izbę Doradców Restrukturyzacyjnych, uzgodnioną z organem nadzoru, co obejmuje:
 - a) w przypadku posiadania prawa do prowadzenia postępowania upadłościowego przez okres krótszy niż 5 lat – 40 godzin akademickich w roku kalendarzowym,
 - b) w przypadku posiadania prawa do prowadzenia postępowania upadłościowego w okresie od 5 do 10 lat – 35 godzin akademickich w roku kalendarzowym,
 - c) w przypadku posiadania prawa do prowadzenia postępowania upadłościowego w okresie od 10 do 15 lat – 30 godzin akademickich w roku kalendarzowym,
 - d) w przypadku posiadania prawa do prowadzenia postępowania upadłościowego przez okres dłuższy niż 15 lat – 24 godziny akademickie w roku kalendarzowym;
7. powiadomić organ nadzoru o zmianie danych niezbędnych do zarządzania listą doradców restrukturyzacyjnych nie później niż w terminie trzech dni roboczych od dnia ich zmiany;
8. powiadomić organ nadzoru o uzyskaniu prawa do prowadzenia postępowania upadłościowego w innym państwie członkowskim, nie później niż w terminie 14 dni od dnia przyznania tego prawa;
9. umożliwić organowi nadzorczemu nadzorowanie działalności doradcy restrukturyzacyjnego;
10. przekazywać organowi nadzorczemu i Izbie Doradców Restrukturyzacyjnych informacje przewidziane w ustawie;
11. wykonywać inne obowiązki określone w ustawie.

W ramach prowadzonego postępowania upadłościowego syndyk jest również zobowiązany do:

1. wskazania organowi nadzorczemu pracownika uprawnionego do prowadzenia postępowania upadłościowego odpowiedzialnego za zarządzanie postępowaniem upadłościowym osoby prawnej nie później niż następnego dnia roboczego od dnia powołania do pełnienia funkcji syndyka;
2. wskazania organowi nadzorczemu nowego pracownika odpowiedzialnego za zarządzanie postępowaniem upadłościowym osoby prawnej oraz wskazanie przyczyny takiej zmiany nie później niż następnego dnia roboczego od dnia zmiany pracownika odpowiedzialnego za zarządzanie postępowaniem upadłościowym osoby prawnej;
3. ustalania i zapewniania przestrzegania procedury organizowania i kontrolowania pracy własnej oraz pracowników, których praca jest związana z prowadzeniem postępowania upadłościowego.

Zastąpienie pracownika osoby prawnej pełniącej funkcję syndyka w postępowaniu upadłościowym osoby prawnej jest możliwe, jeżeli:

1. organ nadzoru wyrazi na to zgodę, uznając powody zmiany za istotne;
2. wyznaczony pracownik odpowiedzialny za zarządzanie postępowaniem upadłościowym osoby prawnej odpowiada warunkom określonym w zasadach wyboru syndyków masy upadłości.

Zgodnie z art. 131 LPU przedmiotem obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania funkcji syndyka jest odpowiedzialność cywilna syndyka za szkody wyrządzone osobie fizycznej lub prawnej, wierzycielom lub osobom trzecim w okresie obowiązywania umowy ubezpieczenia w wyniku bezprawnych działań lub zaniechań syndyka masy upadłości w ramach zarządzania postępowaniem upadłościowym. Minimalna kwota obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania zawodu wynosi 60 000 euro na każde zdarzenie objęte ubezpieczeniem i 150 000 euro na wszystkie zdarzenia objęte ubezpieczeniem rocznie. Po wypłacie świadczenia ubezpieczeniowego z tytułu zdarzenia ubezpieczeniowego i obniżeniu minimalnej sumy ubezpieczenia syndyk masy upadłości jest zobowiązany do uzupełnienia ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawodowej w terminie jednego miesiąca w celu przywrócenia obowiązkowej minimalnej sumy ubezpieczenia. Zgodnie z ust. 3 art. 131 LPU za zdarzenie objęte ubezpieczeniem uznaje się czyny niezgodne z prawem (działania, zaniechania) dokonane przez syndyka w okresie obowiązywania umowy ubezpieczenia w ramach zarządzania postępowaniem upadłościowym, które stanowią podstawę powstania odpowiedzialności cywilnej syndyka.

1.2.4. Pozasądowy nadzór nad czynnościami doradcy restrukturyzacyjnego

Jak wskazano wcześniej, w prawie litewskim nadzór pozasądowy jest zdecydowanie bardziej rozbudowany niż w prawie polskim. Zgodnie z art. 132 LPU nadzór ten sprawuje organ nadzoru (Urząd ds. Audytu, Rachunkowości, Wyceny Nieruchomości i Zarządzania Niewypłacalnością), który współdziała w tym zakresie z Komitetem Nadzoru ds. Niewypłacalności oraz Izbą Doradców Restrukturyzacyjnych.

Komitet Nadzoru ds. Niewypłacalności jest kolegialnym organem doradczym organu nadzorczego w zakresie nadzoru nad działalnością doradców restrukturyzacyjnych (art. 133 LPU). Komitet Nadzoru ds. Niewypłacalności składa się z pięciu członków, którzy muszą posiadać co najmniej trzyletnie doświadczenie zawodowe w dziedzinie niewypłacalności, prawa lub finansów. Skład osobowy Komitetu Nadzoru Upadłościowego zatwierdza Minister Finansów. Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Gospodarki i Innowacji Republiki Litewskiej, Bank Litwy i Izba Doradców Restrukturyzacyjnych delegują po jednym przedstawicielu do Komitetu Nadzoru ds. Niewypłacalności.

Komitet Nadzoru ds. Niewypłacalności przedstawia organowi nadzorcemu opinię na temat:

1. przyjęcia przez organ nadzoru przepisów dotyczących nadzoru nad doradcami restrukturyzacyjnymi;
2. sankcji mającej na celu ograniczenie prawa pełnienia funkcji syndyka masy upadłości osoby prawnej oraz sankcji mającej na celu pozbawienie prawa pełnienia funkcji syndyka.

Organ nadzoru pełni następujące funkcje:

1. zgodnie ze swoimi procedurami wewnętrznymi, uzgodnionymi z Ministerstwem Finansów, prowadzi wykaz doradców restrukturyzacyjnych, który publikuje na swojej stronie internetowej;
2. sprawuje nadzór nad działalnością doradców restrukturyzacyjnych;
3. sprawdza, czy doradcy restrukturyzacyjni wypełniają ustawowe obowiązki;
4. gromadzi, przetwarza i publikuje informacje na temat procesów zarządzania niewypłacalnością;
5. w razie potrzeby prowadzi wymianę informacji niezbędnych do sprawowania nadzoru nad doradcami restrukturyzacyjnymi z instytucjami państwowymi Republiki Litewskiej, organami nadzoru innych państw członkowskich, Bankiem Litwy i Izbą Doradców Restrukturyzacyjnych;
6. pełni inne funkcje przewidziane dla organu nadzorczego w ustawie.

Zgodnie z art. 135 LPU wykonując swoje funkcje, organ nadzoru ma prawo do:

1. uzyskiwania informacji niezbędnych do wykonywania funkcji określonych w ustawie;
2. korzystania z pomocy biegłych (specjalistów) posiadających odpowiednią wiedzę w celu rozwiązywania problemów powstałych w trakcie kontroli czynności doradców restrukturyzacyjnych;
3. uczestniczenia w posiedzeniach członków Izby Doradców Restrukturyzacyjnych oraz w posiedzeniach organów kolegialnych bez prawa głosu;
4. zwrócenia się do Izby Doradców Restrukturyzacyjnych o zbadanie, czy konkretny doradca przestrzega Kodeksu etyki doradców restrukturyzacyjnych;
5. sprawdzania, w jaki sposób Izba Doradców Restrukturyzacyjnych wykonuje powierzone jej funkcje związane z egzaminami kwalifikacyjnymi, gwarancją przestrzegania Kodeksu etyki doradców restrukturyzacyjnych oraz rozwojem zawodowym;
6. wydawania instrukcji Izbie Doradców Restrukturyzacyjnych w celu poprawy wykonywania powierzonych jej funkcji.

Zgodnie z art. 136 LPU organ nadzoru, nadzorując działalność doradców restrukturyzacyjnych, podejmuje decyzję o nałożeniu kary, jeżeli stwierdzi nieprawidłowości określone

w LPU i innych aktach prawnych regulujących postępowanie upadłościowe, z wyjątkiem naruszeń związanych z przestrzeganiem Kodeksu etyki doradców restrukturyzacyjnych i rozwojem zawodowym. Naruszenia Kodeksu etyki oraz naruszenia związane z rozwojem zawodowym podlegają sankcjom nakładanym przez Izbę Doradców Restrukturyzacyjnych. Jeżeli organ nadzoru, sprawując nadzór nad doradcami restrukturyzacyjnymi, stwierdzi nieprawidłowości w zakresie przestrzegania kodeksu etyki i rozwoju zawodowego, przekazuje te informacje Izbie Doradców Restrukturyzacyjnych w celu ich zbadania i podjęcia dalszych czynności.

Organ nadzoru może:

1. polecić doradcy restrukturyzacyjnemu będącemu osobą fizyczną dalsze podnoszenie kwalifikacji zawodowych poprzez określenie liczby dodatkowych godzin, która nie może przekroczyć 12 godzin akademickich w okresie jednego roku. Wykonaniem tego nakazu zajmuje się Izba Doradców Restrukturyzacyjnych;
2. polecić doradcy restrukturyzacyjnemu usunięcie stwierdzonych uchybień w wykonywaniu funkcji określonych w LPU i innych aktach prawnych regulujących postępowanie upadłościowe w wyznaczonym terminie.

W przypadku niespełnienia wymogów określonych w LPU i innych aktach prawnych regulujących postępowanie upadłościowe lub w przypadku niezastosowania się przez doradcę restrukturyzacyjnego do wydanych przez organ nadzoru instrukcji i poleceń organ nadzoru może nałożyć na doradcę restrukturyzacyjnego jedną z następujących sankcji:

1. ostrzeżenie;
2. ograniczenie prawa pełnienia funkcji syndyka masy upadłości w ramach postępowań upadłościowych w okresie od sześciu miesięcy do dwóch lat (zawieszenie praw wynikających z licencji)²⁰;
3. cofnięcie prawa pełnienia funkcji syndyka (cofnięcie licencji)²¹.

Organ nadzoru może również wydawać nakazy lub nakładać sankcje na kierownika osoby prawnej pełniącej funkcję syndyka masy upadłości lub pracownika odpowiedzialnego za prowadzenie postępowania upadłościowego.

Instrukcje, polecenia i sankcje wskazane wyżej mogą zostać nałożone nie później niż w ciągu pięciu lat od daty naruszenia.

Zgodnie z art. 137 LPU podejmując decyzję o nałożeniu sankcji, organ nadzoru bierze pod uwagę następujące kwestie:

1. znaczenie i czas trwania naruszenia ustanowionych wymogów;
2. okoliczności obciążające lub łagodzące.

²⁰ Przed nałożeniem tej sankcji organ nadzoru zasięga opinii Komitetu ds. Niewypłacalności.

²¹ Jw.

Za okoliczności łagodzące uznaje się następujące okoliczności:

1. doradca restrukturyzacyjny dobrowolnie zapobiegł wystąpieniu negatywnych skutków naruszenia;
2. w okresie ostatnich trzech lat nie stwierdzono innych nieprawidłowości w działalności doradcy restrukturyzacyjnego;
3. doradca restrukturyzacyjny zrekompensował szkodę lub naprawił negatywne skutki spowodowane naruszeniem.

Za okoliczności obciążające uznaje się następujące okoliczności:

1. doradca restrukturyzacyjny umyślnie dopuścił się naruszenia;
2. doradca restrukturyzacyjny nie współpracuje z organem nadzoru w zakresie weryfikacji swojej działalności;
3. zgromadzono dowody na to, że doradca zataja naruszenie;
4. naruszenie spowodowało negatywne skutki dla interesów majątkowych osób fizycznych;
5. w ciągu trzech lat przed nałożeniem sankcji doradca restrukturyzacyjny wielokrotnie dopuszczał się naruszenia, za które nałożono już uprzednio sankcję przewidzianą w LPU.

W celu zapewnienia ochrony interesów osób trzecich obowiązujące sankcje nałożone przez organ nadzoru są podawane do wiadomości publicznej na stronie internetowej organu nadzoru w wykazie doradców restrukturyzacyjnych.

Od decyzji organu nadzorczego przysługuje odwołanie zgodnie z procedurą przewidzianą w ustawie o postępowaniu administracyjnym Republiki Litewskiej.

1.2.5. Samorząd Doradców Restrukturyzacyjnych

Na Litwie, odmiennie niż w Polsce, funkcjonuje obligatoryjny samorząd zawodowy doradców restrukturyzacyjnych, co istotnie wzmacnia pozasądowe procedury nadzoru nad osobami pełniącymi funkcję syndyków w postępowaniach upadłościowych.

Zgodnie z art. 139 LPU stowarzyszeniem, poprzez które realizowane są zadania samorządu zawodowego syndyków, jest Izba Doradców Restrukturyzacyjnych²².

Izba Doradców Restrukturyzacyjnych ma prawo do:

1. gospodarowania, używania i rozporządzania środkami finansowymi, a także nabywania, używania i zbywania innego mienia należącego do Izby;
2. świadczenia usług zgodnie z procedurą określoną w Statucie Izby;

²² Izba Doradców Restrukturyzacyjnych działa na podstawie ustawy o stowarzyszeniach.

3. gromadzenia, zestawiania i podsumowywania informacji na temat doradców restrukturyzacyjnych oraz ich asystentów;
4. uzyskiwania od organów publicznych i organu nadzorczego informacji niezbędnych do wykonywania funkcji;
5. reprezentowania interesów doradców restrukturyzacyjnych w instytucjach państwowych, innych państwach i organizacjach międzynarodowych;
6. współpracy z organizacjami międzynarodowymi i zagranicznymi, wstępowania do organizacji międzynarodowych i zagranicznych.

Do zadań Izby Doradców Restrukturyzacyjnych należy:

1. organizowanie i przeprowadzanie egzaminów kwalifikacyjnych oraz testu umiejętności zawodowych;
2. sporządzanie i zatwierdzanie kodeksu etyki;
3. monitorowanie przestrzegania przez doradców kodeksu etyki;
4. ustanowienie uzgodnionych z organem nadzoru wymogów dotyczących treści doskonalenia zawodowego doradców restrukturyzacyjnych będących osobami fizycznymi oraz prowadzenie szkoleń w zakresie doskonalenia zawodowego;
5. ustanawianie procedury uznawania rozwoju zawodowego doradców restrukturyzacyjnych będących osobami fizycznymi w ramach szkoleń innych niż szkolenia organizowane przez Izbę Doradców Restrukturyzacyjnych;
6. monitorowanie rozwoju zawodowego doradców restrukturyzacyjnych będących osobami fizycznymi;
7. ustanawianie procedury obliczania doświadczenia zawodowego asystentów doradców restrukturyzacyjnych, uzgodnionej z organem nadzoru;
8. opracowanie i zatwierdzenie metodyki określania procedury organizacji i kontroli pracy doradców restrukturyzacyjnych;
9. niezwłoczne przekazywanie organowi nadzoru informacji niezbędnych do wykonywania jego funkcji co najmniej w terminie trzech dni roboczych od dnia, w którym informacje te stały się dostępne;
10. w przypadku uzyskania informacji o naruszeniach LPU oraz innych aktów prawnych regulujących postępowanie upadłościowe, informowanie o tym organu nadzoru.

Zgodnie z art. 148 Prezydium Izby Doradców Restrukturyzacyjnych może nałożyć na doradcę sankcje z następujących względów:

1. doradca restrukturyzacyjny nie przestrzega kodeksu etyki;
2. doradca nie posiada odpowiednich kwalifikacji zawodowych;
3. doradca będący osobą prawną nie spełnia wymogu ustanowienia procedury organizacji i kontroli pracy oraz zapewnienia jej przestrzegania.

Prezydium Izby Doradców Restrukturyzacyjnych może nałożyć następujące kary:

1. nakazanie usunięcia stwierdzonych braków w wyznaczonym terminie;
2. zarządzenie doksztalcania zawodowego (ustalenie liczby godzin i terminu, w którym należy dodatkowo podnieść kwalifikacje zawodowe);
3. pozbawienie członkowska w Izbie Doradców Restrukturyzacyjnych.

1.3. Powołanie i odwołanie syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym oraz przesłanki wyłączające możliwość pełnienia funkcji syndyka

Zgodnie z art. 34 ust. 2 LPU decyzję o powołaniu syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym podejmuje sąd, który powołuje syndyka zgodnie z zasadami wyboru syndyków masy upadłości i z wykorzystaniem programu selekcji. W ramach tego programu kandydaturę syndyka wybiera system teleinformatyczny na podstawie następujących kryteriów:

1. Kryteria określające osobę prawną, wobec której wszczyna się postępowanie upadłościowe:
 - a) aktywa osoby prawnej,
 - b) liczba wierzycieli osoby prawnej,
 - c) wielkość roszczeń wierzycieli osoby prawnej,
 - d) mająca zastosowanie jurysdykcja (miejscowa lub międzynarodowa);
2. Kryteria określające działalność syndyka:
 - a) obciążenie pracą (w tym pozasądowymi postępowaniami upadłościowymi),
 - b) doświadczenie zawodowe (w tym udział w pozasądowym postępowaniu upadłościowym),
 - c) wydajność.

Zgodnie z art. 36 LPU doradca restrukturyzacyjny może zostać wyznaczony do prowadzenia postępowania upadłościowego wyłącznie po wyrażeniu przez niego zgody. W oświadczeniu o wyrażeniu zgody doradca zaświadcza, że:

1. wyraża zgodę na powołanie do pełnienia funkcji syndyka masy upadłości określonej osoby prawnej;
2. nie istnieją żadne ograniczenia, które uniemożliwiałyby mu wykonywanie funkcji syndyka masy upadłości;
3. spełnia wymóg posiadania nieposzlakowanej opinii;
4. jest objęty obowiązkowym ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania zawodu.

Postanowienie sądu o wyznaczeniu syndyka w postępowaniu upadłościowym nie podlega zaskarżeniu.

Na postanowienie sądu o niepowołaniu na syndyka osoby wybranej w drodze programu selekcji przysługuje zażalenie w drodze odrębnego środka zaskarżenia. Sąd Apelacyjny Litwy, po uchyleniu postanowienia o niepowołaniu na syndyka osoby wybranej w ramach programu selekcji, zwalnia wyznaczonego syndyka masy upadłości i powołuje osobę, która została wybrana w drodze programu selekcji, ale nie została powołana na syndyka masy upadłości osoby prawnej, lub przekazuje sprawę powołania syndyka osoby prawnej do ponownego rozpatrzenia przez sąd pierwszej instancji. Postanowienia Sądu Apelacyjnego Litwy, o których mowa wyżej, są ostateczne i nie podlegają zaskarżeniu w postępowaniu kasacyjnym.

Zgodnie z art. 37 LPU doradca restrukturyzacyjny nie może zostać wyznaczony do prowadzenia postępowania upadłościowego określonej osoby prawnej, jeżeli w okresie trzech lat poprzedzających wszczęcie postępowania upadłościowego był:

1. małżonkiem lub konkubentem sędziego rozpoznającego sprawę bądź osobą spokrewnioną lub spowinowaconą z nim w bliskim stopniu lub
2. małżonkiem członka zarządu osoby prawnej lub osobą spokrewnioną lub spowinowaconą z nim w bliskim stopniu;
3. wspólnikiem, członkiem organów, kierownikiem, księgowym lub pracownikiem tej osoby prawnej;
4. wspólnikiem spółki zależnej lub dominującej osoby prawnej, członkiem organów, kierownikiem, księgowym lub pracownikiem takiej spółki.

Doradca restrukturyzacyjny nie może zostać wyznaczony do prowadzenia postępowania upadłościowego określonej osoby prawnej, jeżeli był wierzycielem tej osoby prawnej w chwili złożenia do sądu wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego.

Jednocześnie, zgodnie z art. 38 LPU, wyznaczony syndyk nie może:

1. mieć interesu prawnego w rozstrzygnięciu sprawy;
2. nabywać nieruchomości osoby prawnej ani reprezentować nabywcy przy jej zakupie.

Nabywcą majątku osoby prawnej lub przedstawicielem nabywcy nie może być również małżonek powołanego syndyka, jego krewni lub powinowaci lub spółka osobowa z powołanym syndykiem.

Zgodnie z art. 39 LPU sąd odwołuje syndyka, jeżeli zachodzi co najmniej jedna z następujących okoliczności:

1. doradca restrukturyzacyjny utraci prawo do prowadzenia postępowania upadłościowego (utraci licencję);
2. doradca restrukturyzacyjny nie mógł zostać wyznaczony do pełnienia syndyka masy upadłości określonej osoby prawnej ze względu na istniejące wyłączenia lub okoliczności stanowiące podstawę wyłączenia doradcy restrukturyzacyjnego od możliwości pełnienia funkcji syndyka powstały lub wyszły na jaw po jego powołaniu do pełnienia funkcji syndyka masy upadłości;

3. syndyk złożył rezygnację;
4. sąd uchylił postanowienie o niepowoływaniu do pełnienia funkcji syndyka masy upadłości osoby wybranej w drodze programu selekcji.

Postanowienie sądu o odwołaniu syndyka musi być uzasadnione.

W postanowieniu o odwołaniu syndyka w postępowaniu upadłościowym i o powołaniu innego syndyka sąd wyznacza termin, w którym odwołany syndyk musi przekazać nowo powołanemu syndykowi majątek osoby prawnej na podstawie bilansu sporządzonego na dzień odwołania.

1.4. Obowiązki syndyka w postępowaniu upadłościowym

Zgodnie z art. 59 LPU po uprawomocnieniu się postanowienia sądu o wszczęciu postępowania upadłościowego osoby prawnej syndyk wykonuje następujące obowiązki:

1. niezwłocznie organizuje przejęcie i ochronę mienia i dokumentów osoby prawnej;
2. niezwłocznie otwiera rachunek masy upadłości w instytucji kredytowej;
3. podejmuje decyzję o kontynuacji zobowiązań osoby prawnej, biorąc pod uwagę ich opłacalność dla osoby prawnej i jej wierzycieli;
4. rozstrzyga kwestię zwalniania i przyjmowania pracowników;
5. ocenia zgodność prowadzenia działalności gospodarczej z wymogami określonymi w ustawie, możliwość restrukturyzacji osoby prawnej lub zawarcia ugody z wierzycielami;
6. sprawdza czynności prawne osoby prawnej i analizuje złożenie wniosku do sądu o ich unieważnienie i uznanie upadłości za umyślną;
7. ubiega się o ewentualne finansowanie przejściowe.

Zgodnie z art. 60 ust. 1 LPU pierwsze zgromadzenie wierzycieli musi zostać zwołane nie później niż w terminie 45 dni od dnia, w którym orzeczenie sądu zatwierdzające wierzytelności objęło ponad połowę kwoty wierzytelności wierzycieli przedłożonych sądowi do zatwierdzenia.

Syndyk przekazuje pierwszemu zgromadzeniu wierzycieli następujące informacje:

1. wysokość kapitału osoby prawnej, jeżeli jest on określony przez prawo regulujące formę prawną osoby prawnej;
2. bilans osoby prawnej sporządzony na podstawie danych z dnia, w którym postanowienie o wszczęciu postępowania upadłościowego stało się prawomocne;
3. wykaz współników podmiotu prawnego;
4. wykaz składników majątku osoby prawnej sporządzony według stanu na dzień uprawomocnienia się postanowienia o wszczęciu postępowania upadłościowego, ze wskazaniem wartości księgowej i obciążeń aktywów;

5. wykaz dłużników zawierający imiona i nazwiska lub nazwy dłużników, kwoty roszczeń, środki zabezpieczenia wykonania zobowiązania, toczące się postępowania sądowe lub egzekucyjne;
6. listę wierzycieli ze wskazaniem nazw wierzycieli, kwot wierzytelności, sposobów zabezpieczenia wykonania zobowiązań;
7. oszacowanie kosztów przeprowadzenia postępowania upadłościowego wraz z uzasadnieniem;
8. plan postępowania upadłościowego, w którym określa się:
 - a) szacunkową kwotę wpływów możliwych do uzyskania w toku postępowania upadłościowego,
 - b) wstępne terminy likwidacji aktywów oraz proponowaną początkową cenę sprzedaży,
 - c) przewidywalne możliwości zaspokojenia roszczeń wierzycieli z uwzględnieniem kolejności i etapów zaspokajania roszczeń wierzycieli,
 - d) przewidywany czas trwania postępowania upadłościowego;
9. opinię syndyka na temat możliwości sprzedaży osoby prawnej;
10. opinię syndyka w sprawie zgodności prowadzenia działalności gospodarczej z wymogami określonymi w art. 63 ust. 1 LPU, sporządzoną na podstawie oceny przychodów i kosztów z działalności gospodarczej;
11. opinię syndyka na temat możliwości restrukturyzacji osoby prawnej lub zawarcia ugody z wierzycielami;
12. informacje na temat sprzedaży aktywów łatwo psujących się lub tracących wartość oraz ich ceny sprzedaży;
13. informacje o zakupie, sprzedaży, odpisach wartości środków trwałych w okresie co najmniej trzech lat poprzedzających dzień wszczęcia postępowania upadłościowego;
14. informacje na temat wykorzystania kwoty początkowych kosztów prowadzenia postępowania upadłościowego zatwierdzonych przez sąd;
15. inne informacje, które uzna za istotne.

Ponadto, zgodnie z art. 66 LPU, w toku postępowania upadłościowego syndyk pełni następujące funkcje:

1. realizuje prawa i obowiązki organu zarządzającego osoby prawnej;
2. posiada, wykorzystuje i rozporządza majątkiem osoby prawnej zgodnie z procedurą określoną w LPU;
3. chroni prawa i uzasadnione interesy wszystkich wierzycieli, a także interesy osoby prawnej;
4. zwołuje zgromadzenia wierzycieli i reprezentuje na nich osobę prawną;
5. zwołuje zgromadzenia wspólników osoby prawnej, gdy ich decyzje są niezbędne;
6. kieruje działalnością gospodarczą i handlową osoby prawnej, jeżeli taka jest prowadzona;
7. zatrudnia i zwalnia pracowników;

8. podejmuje działania w celu windykacji należności od dłużników osoby prawnej;
9. kwestionuje bezzasadne roszczenia wierzycieli;
10. reprezentuje osobę prawną przed sądem;
11. sprzedaje majątek osoby prawnej lub przenosi go na wierzycieli w sposób określony w ustawie;
12. zaspokaja roszczenia wierzycieli w sposób określony w ustawie;
13. wykonuje orzeczenia sądowe lub uchwały zgromadzenia wierzycieli i rady wierzycieli;
14. zapewnia ochronę majątku osoby prawnej;
15. organizuje porządkowanie odpadów, zanieczyszczonej wody i gleby;
16. przekazuje do archiwum dokumenty osoby prawnej;
17. organizuje prowadzenie księgowości osoby prawnej;
18. zapewnia sporządzenie rocznych i śródrocznych sprawozdań finansowych, jeżeli takie istnieją, w związku z rozpoczęciem i zakończeniem likwidacji.

Powołany syndyk masy upadłości ma prawo:

1. wejść do lokalu osoby prawnej, sprawdzić informacje o osobie prawnej;
2. otrzymywać od instytucji państwowych i samorządowych oraz przedsiębiorstw i innych osób fizycznych i prawnych informacje niezbędne do wykonywania funkcji;
3. otrzymywać informacje o wszystkich decyzjach podjętych przez zgromadzenie wierzycieli oraz radę wierzycieli;
4. uzyskać kopię wszystkich dokumentów, które przewodniczący zgromadzenia wierzycieli przedkłada sądowi.

1.5. Koszty postępowania upadłościowego

Zgodnie z art. 73 LPU koszty litewskiego postępowania upadłościowego obejmują:

1. koszty zarządzania postępowaniem upadłościowym;
2. koszty działalności gospodarczej upadłego;
3. wynagrodzenie zmienne za prowadzenie postępowania upadłościowego przysługujące syndykowi (zwane wynagrodzeniem zmiennym za wyniki zarządzania postępowaniem upadłościowym).

Koszty zarządzania postępowaniem upadłościowym obejmują:

1. wynagrodzenie podstawowe syndyka z tytułu zarządzania postępowaniem upadłościowym (zwane wynagrodzeniem podstawowym z tytułu zarządzania postępowaniem upadłościowym);
2. świadczenia związane ze stosunkiem pracy dla pracowników osoby prawnej (w tym podatki naliczane od świadczeń związanych ze stosunkiem pracy), którzy pracują

przy zarządzaniu postępowaniem upadłościowym, z wyjątkiem pracowników zaangażowanych w działalność gospodarczą osoby prawnej;

3. koszty prowadzenia rachunkowości osoby prawnej, badania sprawozdań finansowych, wyceny majątku lub przedsiębiorstwa, świadczenia usług prawnych i innych usług biegłych lub specjalistów;
4. koszty utrzymania, poszukiwania, odzyskiwania, przechowywania, sprzedaży, przenoszenia aktywów innych niż wykorzystywane w działalności handlowej;
5. koszty likwidacji mienia, odpadów, rekultywacji zanieczyszczonej wody i gleby;
6. koszty uporządkowania dokumentów osoby prawnej i (lub) jej majątku oraz przekazania do archiwum dokumentów osoby prawnej;
7. koszty postępowania sądowego i wykonania orzeczeń;
8. koszty sporządzenia planu restrukturyzacji;
9. wydatki pocztowe, komunikacyjne, organizacyjne;
10. inne wydatki niezbędne do przeprowadzenia postępowania upadłościowego.

Zgodnie z art. 74 LPU nie później niż w terminie 20 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia o wszczęciu postępowania upadłościowego wyznaczony syndyk musi przedłożyć sądowi do zatwierdzenia preliminarz wstępnych kosztów prowadzenia postępowania upadłościowego, tj. kosztów niezbędnych do zarządzania postępowaniem upadłościowym. Musi mu towarzyszyć kalkulacja uzasadniająca koszty. Oszacowanie początkowych kosztów prowadzenia postępowania upadłościowego jest zatwierdzane przez sąd postanowieniem z uzasadnieniem po dokonaniu oceny konieczności i racjonalności proponowanych przez syndyka kosztów. Od postanowienia sądu zatwierdzającego oszacowanie początkowych kosztów przeprowadzenia postępowania upadłościowego nie przysługuje zażalenie. Jeżeli, w przypadku wystąpienia nowych okoliczności, konieczne jest podjęcie pilnych środków w celu ochrony interesów osoby prawnej i jej wierzycieli, syndyk ma prawo zwrócić się do sądu o zmianę szacunku początkowych kosztów postępowania upadłościowego. Do wniosku należy dołączyć wyliczenia uzasadniające koszty.

Zgodnie z art. 75 ust. 1 LPU powołany syndyk jest zobowiązany do przedłożenia pierwszemu zgromadzeniu wierzycieli wykazu szacunkowych kosztów zarządzania postępowaniem upadłościowym, które obejmują również początkowe koszty postępowania upadłościowego. Musi mu towarzyszyć kalkulacja uzasadniająca koszty. Preliminarz kosztów zarządzania postępowaniem upadłościowym jest zatwierdzany i zmieniany przez zgromadzenie wierzycieli po dokonaniu oceny konieczności i racjonalności kosztów. Jeżeli zgromadzenie wierzycieli nie zatwierdzi preliminarza kosztów prowadzenia postępowania upadłościowego, syndyk masy upadłości ma prawo zwrócić się do sądu o zatwierdzenie oszacowania kosztów prowadzenia postępowania upadłościowego. Zatwierdzając oszacowanie kosztów przeprowadzenia postępowania upadłościowego, sąd ocenia konieczność i zasadność kosztów. Od postanowienia sądu zatwierdzającego oszacowanie kosztów

przeprowadzenia postępowania upadłościowego nie przysługuje zażalenie. Syndyk nie ma prawa przekroczyć zatwierdzonego preliminarza kosztów zarządzania postępowaniem upadłościowym ani zaciągać zobowiązań w imieniu osoby prawnej przekraczających tę kwotę, chyba że nowe okoliczności spowodują konieczność podjęcia pilnych środków w celu ochrony interesów osoby prawnej i jej wierzycieli. Jeżeli syndyk przekroczy szacunkowe koszty zarządzania postępowaniem upadłościowym lub zaciągnął zobowiązania w imieniu osoby prawnej przekraczające tę kwotę, syndyk jest zobowiązany do zwołania zgromadzenia wierzycieli. Zgromadzenie wierzycieli musi odbyć się nie później niż w terminie 20 dni od dnia przekroczenia szacunku kosztów przeprowadzenia postępowania upadłościowego lub przyjęcia wierzytelności, które przekroczyły ten preliminarz. Syndyk masy upadłości musi przedstawić zgromadzeniu wierzycieli uzasadnione wyjaśnienia dotyczące nadwyżki szacunkowych kosztów zarządzania postępowaniem. Jeżeli preliminarz kosztów zarządzania postępowaniem upadłościowym ze zmianami nie zostanie zatwierdzony przez zgromadzenie wierzycieli lub sąd, koszty przekraczające preliminarz lub zobowiązania zaciągnięte w imieniu osoby prawnej ponosi syndyk.

Zgodnie z art. 76 ust. 1 LPU osoba prawna w trakcie postępowania upadłościowego posiada następujące rachunki:

1. rachunek wierzycieli;
2. rachunek handlowy, jeżeli osoba prawna prowadzi działalność gospodarczą w trakcie postępowania upadłościowego.

Środki z rachunku handlowego są przekazywane na rachunek wierzycieli dopiero po zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej i uregulowaniu wszystkich bieżących płatności związanych z działalnością gospodarczą.

Syndyk masy upadłości musi przekazać organom podatkowym numer rachunku wierzycieli lub rachunku handlowego nie później niż w terminie trzech dni roboczych od dnia otwarcia rachunku.

Rozliczenia w toku postępowania upadłościowego nie mogą być dokonywane w gotówce.

1.6. Wynagrodzenie syndyka

Zgodnie z art. 77 LPU wynagrodzenie syndyka składa się z wynagrodzenia podstawowego za zarządzanie postępowaniem upadłościowym, wynagrodzenia zmiennego za wyniki zarządzania postępowaniem upadłościowym oraz ewentualnego wynagrodzenia za prowadzenie działalności gospodarczej.

Wynagrodzenie podstawowe z tytułu zarządzania postępowaniem upadłościowym stanowi część wynagrodzenia dla syndyka za cały okres zarządzania postępowaniem upadłościowym, a jego wysokość ustala sąd na podstawie zatwierdzonych przez rząd kwot

wynagrodzenia za zarządzanie postępowaniem upadłościowym, ustalonych z uwzględnieniem kryteriów określających osobę prawną. W przypadku zaistnienia nowych okoliczności wynikających z kryteriów określających osobę prawną sąd, na uzasadniony wniosek syndyka masy upadłości lub zgromadzenia wierzycieli, ma prawo zmienić stałą kwotę wynagrodzenia podstawowego. Wynagrodzenie podstawowe z tytułu zarządzania postępowaniem upadłościowym wypłaca się syndykowi zgodnie z procedurą określoną przez zgromadzenie wierzycieli, proporcjonalnie do wykonanej pracy.

Wynagrodzenie zmienne za wyniki zarządzania postępowaniem upadłościowym stanowi część wynagrodzenia dla syndyka, której wysokość oblicza syndyk, mnożąc różnicę między dochodem uzyskanym w postępowaniu upadłościowym a kosztami prowadzenia postępowania upadłościowego przez wartość procentową ustaloną przez rząd.

Wynagrodzenie z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej stanowi część wynagrodzenia syndyka, która jest wypłacana z dochodów z działalności gospodarczej i której wysokość ustala zgromadzenie wierzycieli.

Wywiad przeprowadzony z Justasem Juodženisem, głównym specjalistą w sekcji analiz litewskiego Urzędu ds. Audytu, Rachunkowości, Wyceny Nieruchomości i Zarządzania Niewypłacalnością

ANNA HRYCAJ: W jaki sposób litewski Urząd ds. Audytu, Rachunkowości, Wyceny Nieruchomości i Zarządzania Niewypłacalnością (dalej: Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości) sprawuje nadzór nad syndykiem w toku postępowania upadłościowego?

JUSTAS JUODŽENIS: Nasza instytucja zbiera od syndyków informacje na temat prowadzonych przez nich postępowań (zarówno upadłości osób fizycznych i prawnych, jak i postępowań restrukturyzacyjnych). Syndyk masy upadłości ma obowiązek udzielania naszej instytucji informacji na temat prowadzonych postępowań upadłościowych. Informacje te są składane w formie raportów.

W przypadku postępowań upadłościowych osób fizycznych raporty są składane:

1. po ustaleniu listy wierzycieli;
2. po zatwierdzeniu planu spłaty wierzycieli;
3. po zakończeniu postępowania upadłościowego osoby fizycznej.

Dodatkowo są również składane raporty roczne.

Badamy również sprawozdania z postępowań upadłościowych osób prawnych, które są składane corocznie, a ponadto:

1. po ogłoszeniu upadłości spółki;
2. po ustaleniu listy wierzycieli;

3. po podjęciu decyzji o rozwiązaniu spółki;
4. po zakończeniu postępowania upadłościowego spółki lub pozasądowego postępowania upadłościowego.

Przeprowadzamy również kontrolę rocznych oraz cząstkowych sprawozdań z postępowań restrukturyzacyjnych. Sprawozdania cząstkowe są składane:

1. po ustaleniu spisu wierzytelności;
2. po zatwierdzeniu planu restrukturyzacji spółki;
3. po zakończeniu procesu restrukturyzacji spółki;
4. po zakończeniu sprawy o restrukturyzację przedsiębiorstwa.

A.H.: Jakie akty prawne regulują powołanie i funkcjonowanie organu nadzorczego, o którym mowa w art. 132 litewskiej ustawy o niewypłacalności osób prawnych?

J.J.: 1K-344 Dėl Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos fin... (e-tar.lt).

A.H.: Jak zorganizowany jest organ nadzorczy, tj. w jakim ministerstwie działa, jaka jest jego struktura, czy ma własną stronę internetową?

J.J.: Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości podlega Ministerstwu Finansów Republiki Litewskiej. Organ ten składa się z dziewięciu pionów szczególnych: Pionu Analiz, Pionu Rachunkowości i Metodyki, Działu Kontroli i Kontroli Jakości, Zakładu Organizacji Działalności, Wydziału Licencjonowania, Wydziału Inspekcji Zarządu Upadłościowego, Wydziału Prawniczego, Zakładu Wycen i Kontroli Jakości oraz najnowszego Departamentu Kontroli Odpowiedzialności za Zrównoważony Rozwój. Strona internetowa naszej instytucji w języku litewskim: <https://avnt.lrv.lt/lt> oraz w wersji angielskiej: <https://avnt.lrv.lt/en>.

A.H.: Ilu jest obecnie syndyków na Litwie?

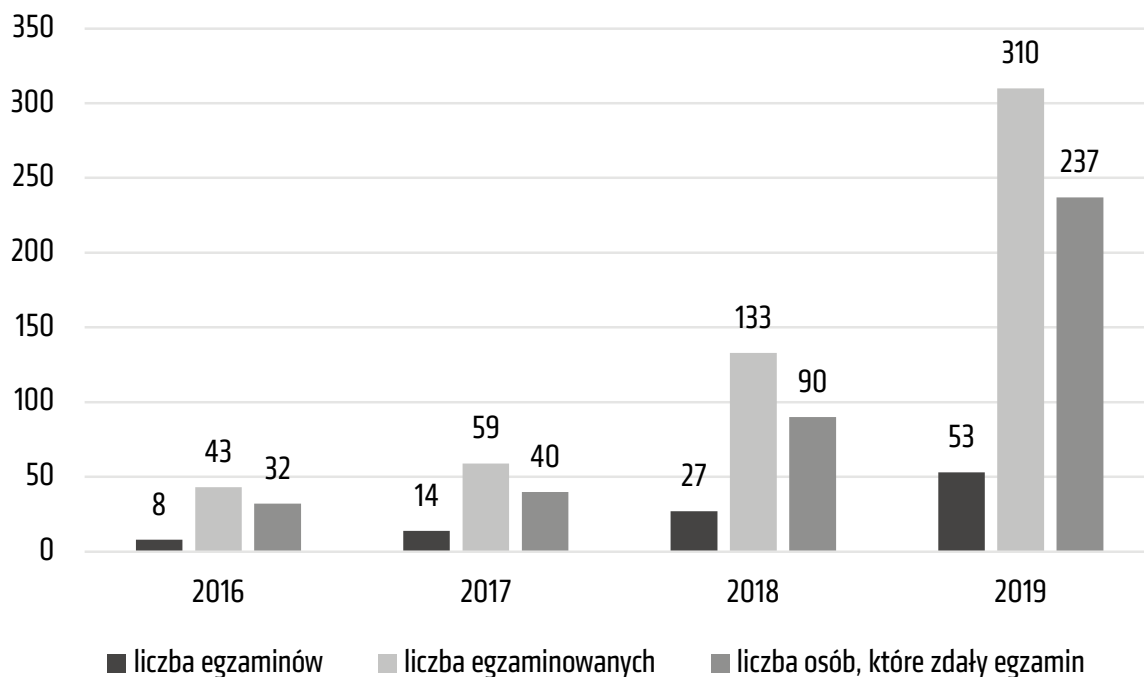
J.J.: Obecnie na Litwie działa 633 syndyków: 318 z nich to osoby fizyczne, natomiast 315 to osoby prawne. Ponadto na Litwie działa 79 asystentów syndyków.

A.H.: Ile osób przystępuje do egzaminu kwalifikacyjnego co roku?

J.J.: Od 2020 r. (w związku z wejściem w życie nowej ustawy o upadłości na Litwie) egzaminy kwalifikacyjne organizuje i przeprowadza Izba Doradców Restrukturyzacyjnych. Z perspektywy naszego Urzędu mogę więc jedynie podzielić się kilkoma informacjami na temat

egzaminów kwalifikacyjnych przeprowadzonych w latach 2016–2019. Dane statystyczne przedstawiam na poniższym wykresie.

Wykres 1. Dane dotyczące egzaminów kwalifikacyjnych w latach 2016–2019

Źródło: Litewska Izba Doradców Restrukturyzacyjnych.

Jak widać na powyższym wykresie, liczba zarówno egzaminów, jak i zdających stale rosła, ale ten ogromny wzrost można wytłumaczyć nowymi zasadami egzaminowania syndyków masy upadłości. Przepisy te weszły w życie w połowie 2017 r. i wprowadziły trzyczęściową procedurę egzaminacyjną: egzamin teoretyczny, pisemny egzamin praktyczny, ustny egzamin praktyczny. W związku z tym w zakresie danych od 2017 r. uwzględniane są wszystkie trzy części egzaminów. Jak widać na wykresie, większość zdających zdaje egzamin.

A.H.: Jak w praktyce wygląda nadzór organu nadzoru nad czynnościami syndyka w postępowaniu upadłościowym? Od kogo organ nadzorczy uzyskuje informacje o nieprawidłowościach w działalności syndyka (od sądu, od wierzycieli, od dłużnika, z urzędu)?

J.J.: Tak naprawdę zależy to od tego, jaki rodzaj kontroli jest przeprowadzany, ponieważ Urząd przeprowadza dwa rodzaje kontroli: kontrole planowane i kontrole nieplanowane. W przypadku kontroli planowych tworzymy plan, w którym wyłaniamy doradców restrukturyzacyjnych, których oceniamy jako obciążonych największym ryzykiem naruszeń na podstawie oceny ryzyka ustalonej z uwzględnieniem kilku wyróżnionych kryteriów. O tym,

jakie i ile kryteriów musimy wybrać, gdy tworzymy plan kontroli planowych, decydujemy na podstawie:

1. sumy wierzytelności dochodzonych w postępowaniu upadłościowym prowadzonym przez syndyka;
2. daty ostatniej kontroli;
3. uprzedniego stwierdzenia naruszeń aktów prawnych w działalności doradcy;
4. wartości majątku w prowadzonych postępowaniach upadłościowych;
5. czasu trwania prowadzonych przez doradcę restrukturyzacyjnego postępowań upadłościowych;
6. zakresu (w procentach) zaspokojenia wierzytelności wierzycieli w postępowaniu upadłościowym prowadzonym przez doradcę.

Istnieją dwa rodzaje planowanych kontroli:

1. kompleksowa (szczegółowa) planowana kontrola – kontrola wszystkich obowiązków i czynności doradcy restrukturyzacyjnego;
2. celowa kontrola planowa – kontrola obejmująca część obowiązków i czynności doradcy restrukturyzacyjnego.

W przypadku kontroli planowanej Urząd wybiera poszczególne prowadzone postępowania (jedno lub więcej) kontrolowanego doradcy restrukturyzacyjnego (według tych samych kryteriów). Co najmniej 10 dni roboczych przed rozpoczęciem planowanej kontroli Urząd musi poinformować doradcę restrukturyzacyjnego na piśmie w formie papierowej lub za pomocą środków elektronicznych o planowanej kontroli, wskazać jej podstawę, termin, rodzaj, przedmiot oraz dokumenty, które kontrolowany doradca musi przedłożyć Urzędowi. Tak więc w przypadku planowanej kontroli uzyskujemy informacje od samego kontrolowanego doradcy restrukturyzacyjnego.

Kontrola nieplanowana opiera się na skardze innych instytucji publicznych lub innych osób na niewłaściwe działania doradcy restrukturyzacyjnego lub jego bezczynność. Nieplanowana kontrola jest wszczynana, jeśli skarga jest odpowiednio umotywowana i uzasadniona. Ponadto może zostać zainicjowana nieplanowana kontrola w celu sprawdzenia, czy naruszenia stwierdzone podczas poprzedniej kontroli działań doradcy zostały wyeliminowane i/lub wydane polecenia zostały wdrożone.

A.H.: W jaki sposób organ nadzorczy ma dostęp do akt sprawy?

J.J.: Istnieje kilka źródeł informacji, na podstawie których można przeprowadzić kontrolę czynności doradcy restrukturyzacyjnego. Wspomniano już wcześniej, że doradca restrukturyzacyjny w przypadku planowanej kontroli musi przedłożyć wszystkie wymagane dokumenty w celu oceny zgodności z prawem swoich działań w odniesieniu do postępowania upadłościowego.

Drugim sposobem dostępu do dokumentów zawartych w aktach spraw są technologie informatyczne. Dzięki temu, że posiadamy system teleinformatyczny, w którym doradcy restrukturyzacyjni muszą zamieszczać dokumenty w prowadzonych postępowaniach (portal dotyczący upadłości: avnt.lt) mamy dostęp do informacji o poszczególnych sprawach: etap postępowania, listy wierzycieli, ich wierzytelności itp.

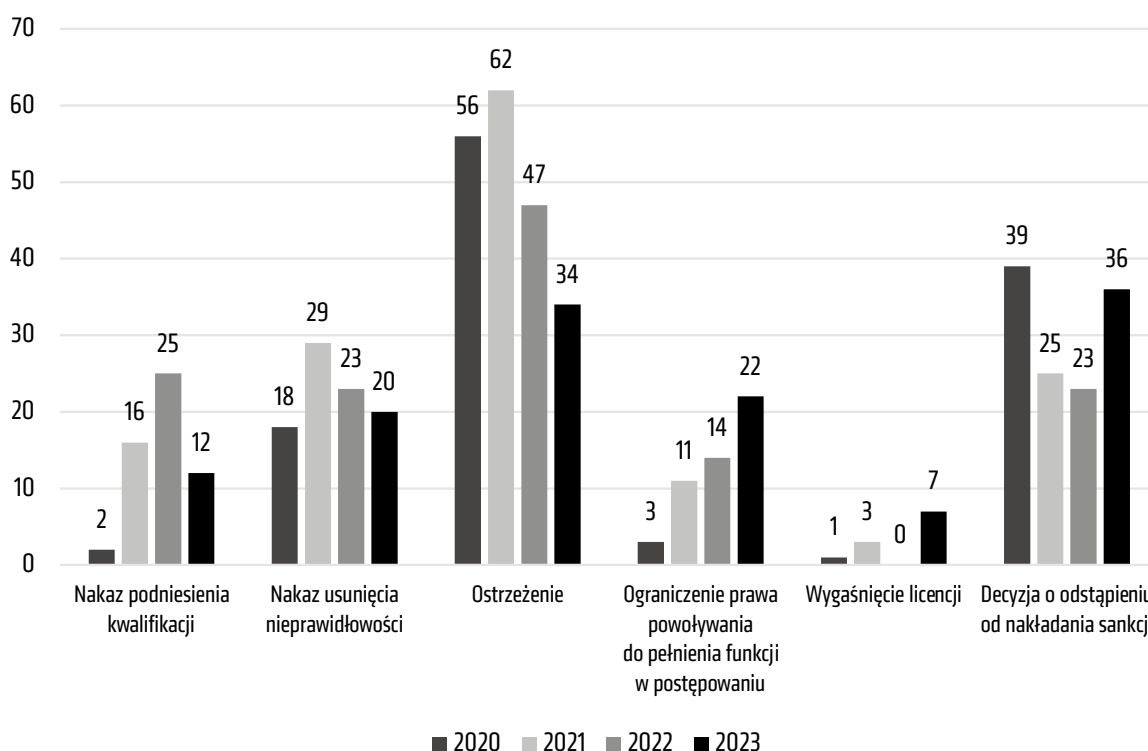
A.H.: Ile sankcji i jakie sankcje organ nadzorczy nałożył na powierników w latach 2020–2023?

J.J.: Trzeba zacząć od tego, że istnieje kilka różnych rodzajów sankcji:

1. nakaz (polecenie):
 - a) podniesienia kwalifikacji,
 - b) usunięcia nieprawidłowości;
2. ostrzeżenie;
3. ograniczenie prawa do powołania w postępowaniu upadłościowym;
4. wygaśnięcie licencji;
5. w niektórych przypadkach z powodu drobnych naruszeń Urząd podejmuje decyzję o nienakładaniu żadnych sankcji (priorytetem jest dla nas zasada konsultacji w przypadku nieprawidłowości, a nie natychmiastowego nakładania sankcji).

Jeśli chodzi o statystyki dotyczące nadzoru na Litwie w latach 2020–2023 możemy przedstawić kilka danych na ten temat.

Wykres 2. Sankcje w latach 2020–2023

Źródło: Litewska Izba Doradców Restrukturyzacyjnych.

A.H.: Na czym polega system powoływania syndyka dla konkretnego postępowania upadłościowego – program selekcji? Jak to konkretnie działa? Jakie są kryteria wyboru? Czy powiernik próbował manipulować wynikami losowania?

J.J.: Na Litwie syndycy masy upadłości są powoływani za pomocą programu komputerowego (algorytmu). Powołanie syndyka opiera się na zgromadzonych przez niego punktach. Odpowiednia liczba punktów oznacza, że doradca restrukturyzacyjny zostanie sklasyfikowany w kategorii A, B lub C. Doradcy restrukturyzacyjni, którzy uzyskali najniższą liczbę punktów, zostali zaklasyfikowani do kategorii A, a doradcy z najwyższą punktacją – do kategorii C.

Cały algorytm opiera się na dwóch grupach kryteriów. Pierwsza grupa kryteriów opisuje osobę prawną objętą postępowaniem upadłościowym (upadłego), klasyfikując ją jako dużą, średnią lub małą na podstawie danych dotyczących liczby wierzycieli osoby prawnej, sumy wierzytelności wierzycieli oraz właściwej jurysdykcji krajowej. Druga grupa kryteriów opisuje działalność syndyka masy upadłości. Ta grupa kryteriów decyduje o zaklasyfikowaniu syndyka masy upadłości (A, B lub C). Do obliczenia punktacji syndyka masy upadłości stosuje się następujące czynniki: obciążenie pracą (ile postępowań obecnie prowadzi dany doradca restrukturyzacyjny), doświadczenie zawodowe (ile postępowań przeprowadził w swojej karierze), wyniki pracy doradcy restrukturyzacyjnego (średni czas prowadzenia postępowań upadłościowych w poszczególnych latach, stosunek majątku posiadanego i otrzymanego przez osobę prawną w toku postępowania upadłościowego przeznaczonego na zaspokojenie wierzytelności wierzycieli), stosowane w odniesieniu do danej osoby środki dyscyplinarne.

Cały proces kategoryzacji syndyków masy upadłości (w kategoriach A, B lub C) odbywa się poprzez oszacowanie współczynnika. Aby oszacować współczynnik, należy użyć wzoru: współczynnik wyboru syndyka masy upadłości = dopuszczalne obciążenie pracą – rzeczywiste obciążenie pracą.

Dopuszczalne obciążenie pracą określa się dla każdego syndyka w zależności od jego przypisania do odpowiedniej grupy syndyków masy upadłości. Oznacza to maksymalną liczbę postępowań upadłościowych, które można przeprowadzić (dalej: dopuszczalny nakład pracy):

1. w grupie A – 40 postępowań upadłościowych;
2. w grupie B – 60 postępowań upadłościowych;
3. w grupie C – 80 postępowań upadłościowych.

Doradcy restrukturyzacyjni o najwyższym współczynniku wyboru są wybierani w programie selekcji w następującej kolejności:

W przypadku dużej osoby prawnej:

1. doradca restrukturyzacyjny grupy C o dodatnim współczynniku kwalifikacji;
2. jeżeli nie ma doradcy należącego do grupy C o dodatnim współczynniku kwalifikacji – doradca restrukturyzacyjny należący do grupy B o dodatnim współczynniku kwalifikacji;

3. jeżeli nie ma doradcy należącego do grupy B o dodatnim współczynniku kwalifikacji – doradca restrukturyzacyjny należący do grupy A o dodatnim współczynniku kwalifikacji;
4. w przypadku braku doradcy o dodatnim współczynniku kwalifikacji – doradca restrukturyzacyjny o ujemnym współczynniku kwalifikacji zgodnie z kolejnością określoną w regulaminie.

Dla przeciętnej osoby prawnej:

1. doradca restrukturyzacyjny należący do grup B, C (obowiązuje dopuszczalny limit obciążenia pracą grupy B) z dodatnim współczynnikiem kwalifikacji;
2. jeżeli nie ma doradców należących do grup B, C o dodatnim współczynniku kwalifikacji – doradca restrukturyzacyjny należący do grupy A o dodatnim współczynniku kwalifikacji;
3. w przypadku braku doradcy o dodatnim współczynniku kwalifikacji – doradca restrukturyzacyjny o ujemnym współczynniku kwalifikacji zgodnie z kolejnością określoną w regulaminie.

W przypadku małej osoby prawnej:

1. doradca restrukturyzacyjny z grup A, B, C (obowiązuje dopuszczalny limit obciążenia pracą grupy A) o dodatnim współczynniku kwalifikacji;
2. w przypadku braku doradcy o dodatnim współczynniku kwalifikacji – doradca restrukturyzacyjny o ujemnym współczynniku kwalifikacji zgodnie z klauzulą 26.3.1 regulaminu.

A.H.: Czy dostępne są ogólne dane statystyczne dotyczące nadzoru nad działalnością doradców restrukturyzacyjnych?

J.J.: W języku angielskim nie ma zbyt wielu informacji na temat nadzoru nad syndykami masy upadłości na Litwie. Na naszym portalu informacyjnym dotyczącym procesów upadłościowych można znaleźć informacje dotyczące doradców restrukturyzacyjnych (portal dotyczący upadłości: avnt.lt), ale po litewsku. W związku z tym w takim przypadku można wybrać konkretny przypadek z listy (klikając na imię, nazwisko lub tytuł, jak pokazano na poniższym obrazku, a następnie przetłumaczyć odpowiednie informacje na temat syndyka):

 THE AUTHORITY OF AUDIT, ACCOUNTING, PROPERTY VALUATION AND INSOLVENCY MANAGEMENT UNDER THE MINISTRY OF FINANCE OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

INSOLVENCY PROCESSES INFORMATION PORTAL

68 EN [Log in](#)

[CASES](#) [CASE MANAGERS](#) [ADVERTS](#) [INSOLVENCY WIZARD](#) [DATASETS](#) [USER MANAGERS](#) [USEFUL INFORMATION](#) [HELP](#) [FAQ](#)

[Home](#) - Precautionary measures

Precautionary measures

[Search](#) [More options](#)

[Download](#)

Shown 1 - 10 of 63 records

#	Name, surname or title	List no.	Precautionary measure note
1	Mindaugas Krupavičius	N-FA0007	2024-07-26 AVNT direktoriaus įsakymu Nr. V4-74 nemokamo administratoriui Mindaugui Krupavičiui už JANĮ 3 str. 5 p. ir 38 str. 1 d. 1 p. pažėdimą skirta poveiko priemonė – įspėjimas.
2	Kestutis Akramas	N-FA0022	2023-10-18 AVNT direktoriaus įsakymu Nr. V4-101 nemokamo administratoriui Kestuišiui Akramui už neįplėnno veiklos patikrinimo metu nustatytus JANĮ 3 straipsnio 5 punktą, 60 straipsnio 1 dalies, 66 straipsnio 1 dalies 2, 21 punktą, 130 straipsnio 1 dalies 11 punktą, 2 dalies 1 punktą, 5 dalies pažėdėmisa skirta poveiko priemonė - teses administruoti nemokamo pricosca panakėrimas.

Rys. 1. Litewski portal informacyjny dot. procesów upadłościowych.

2. Łotwa

2.1. Uwagi ogólne o łotewskim prawie upadłościowym i restrukturyzacyjnym

Łotewskie postępowania upadłościowe i restrukturyzacyjne są inaczej uregulowane, prowadzone i nadzorowane niż analogiczne postępowania polskie.

Tym co jest podobne w obszarze upadłości i restrukturyzacji jest digitalizacja postępowań i wdrożenie nowoczesnych systemów teleinformatycznych, z tym że na Łotwie integralną częścią systemu teleinformatycznego jest wykorzystywanie tego systemu również do pozasądowego nadzoru nad doradcami restrukturyzacyjnymi. Łotwa, podobnie jak inne państwa regionu bałtyckiego, niezwykle wagę przykładają do informatyzacji postępowań sądowych, w tym postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych. Jak wskazała Dyrektor Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości, Inese Šteina: *Sukces Łotwy w digitalizacji obszaru niewypłacalności od kilku lat spotyka się z uznaniem na arenie międzynarodowej. Elektroniczny system teleinformatyczny obsługujący postępowania upadłościowe i restrukturyzacyjne i nadzór nad doradcami stanowi wzór, jak z tabeli w formacie Excel przejść do nowoczesnego systemu informacyjnego*²³.

Na Łotwie postępowania upadłościowe oraz restrukturyzacyjne uregulowane są w jednej, wielokrotnie nowelizowanej ustawie z dnia 26 lipca 2010 r. – Prawo upadłościowe (*Maksātnespējas likums*; dalej: łotewskie prawo upadłościowe, ŁPU), która ma zastosowanie do osób prawnych i fizycznych (art. 2). Zgodnie z art. 1 Prawa upadłościowego celem tej ustawy jest zapewnienie zaspokojenia wierzycieli dłużnika, który ma problemy finansowe, a jeżeli to możliwe, przywrócenie wypłacalności dłużnika.

Prawo łotewskie przewiduje sądowe²⁴ oraz hybrydowe²⁵ postępowanie restrukturyzacyjne²⁶, a także postępowanie upadłościowe obejmujące likwidację majątku dłużnika.

Łotewskie sądowe postępowanie restrukturyzacyjne (postępowanie o ochronę prawną, *Tiesiskās aizsardzības process*) jest uregulowane w rozdziale VI ustawy – Prawo upadłościowe. Jest ono wszczynane na podstawie orzeczenia sądu, które, zgodnie z art. 37 ust. 1 ŁPU,

²³ <https://juristavards.lv/zinas/285077-maksatnespejas-joma-klust-arvien-sakartotaka/>.

²⁴ Postępowanie ochronne.

²⁵ Przez postępowanie hybrydowe rozumiem postępowanie, które obejmuje etap postępowania przed-sądowego (prowadzonego poza sądem) oraz etap postępowania sądowego, który przynajmniej obejmuje rozpoznawanie układu

²⁶ Pozasądowe postępowanie ochronne.

skutkuje wstrzymaniem egzekucji świadczeń pieniężnych oraz zakazem zbycia przez wierzyciela zabezpieczonego rzeczy obciążonej, zakazem złożenia przez wierzyciela wniosku o ogłoszenie upadłości osoby prawnej, zakazem dokonywania likwidacji dłużnika, zawieszeniem naliczania kar, zawieszeniem naliczania odsetek, które przekraczają ustawowe odsetki, zawieszeniem naliczania odsetek za zwłokę w płatnościach podatkowych, zakazem wstrzymywania wykonania, wypowiedzenia lub innego modyfikowania umów na niekorzyść dłużnika na mocy klauzuli umownej przewidującej takie środki związane z lub wynikające z wszczęcia postępowania ochronnego. W toku postępowania ochronnego sąd wyznacza nadzorcę (art. 35 ust. 1 ŁPU). Dłużnik ma obowiązek współpracy z nadzorcą, a w szczególności jest zobowiązany do niezwłocznego udzielenia nadzorcy wszystkich informacji na temat projektowanych działań restrukturyzacyjnych oraz do umożliwienia nadzorcy osobistego zapoznania się z działalnością gospodarczą oraz dokumentami dłużnika. Zgodnie z art. 37 ust. 1 ŁPU do zadań nadzorcy należy monitorowanie działań dłużnika w zakresie spełniania zobowiązań, rozpoznawanie skarg zgłoszonych przez wierzycieli, ocena sytuacji finansowej dłużnika, uczestniczenie w ocenie zarzutów zgłaszanych przez wierzycieli wobec układu, przygotowanie wspólnie z dłużnikiem planu restrukturyzacyjnego oraz propozycji układowych.

W ramach postępowania ochronnego prawo łotewskie przewiduje ciekawą instytucję polegającą na dokonaniu przez wyznaczone podmioty oceny działalności gospodarczej dłużnika, której celem jest ustalenie, czy:

1. propozycje układowe stawiają sprzeciwiającego się wierzyciela w gorszej sytuacji niż rozwiązanie alternatywne, jeśli zastrzeżenia wierzyciela dotyczące propozycji układowych wskazują na ich niezgodność z wymogiem traktowania wierzyciela w sposób nie gorszy niż w postępowaniu upadłościowym;
2. grupa wierzycieli, która zatwierdziła układ wbrew sprzeciwowi innej grupy wierzycieli, to grupa wierzycieli, która w przypadku dłużnika kontynuującego działalność gospodarczą lub w przypadku postępowania upadłościowego dłużnika otrzymałaby jakąkolwiek płatność.

Ocena działalności gospodarczej, w zależności od okoliczności, przeprowadzana jest przez różne podmioty:

1. nadzorcę;
2. inną osobę posiadającą uprawnienia rzeczoznawcy majątkowego;
3. osobę wybraną przez wierzyciela, którego zastrzeżenia wskazują na niezgodność układu z art. 40 ust. 4 pkt 15 ŁPU²⁷, jeżeli z tego właśnie powodu jest przeprowadzana ocena działalności gospodarczej;

²⁷ Wymóg traktowania wierzyciela w sposób nie gorszy niż w przypadku postępowania upadłościowego.

- osobę wskazaną przez dłużnika, jeśli ocena działalności gospodarczej przeprowadzana jest z tego powodu, że do przyjęcia układu doszło wbrew sprzeciwowi określonych grup wierzycieli.

Pozasądowe postępowanie ochronne (*Ārpustiesas tiesiskās aizsardzības process*) uregulowane jest w rozdziale VIII ustawy ŁPU. Zgodnie z art. 53 pkt 1) ŁPU dłużnik ma prawo jednocześnie złożyć wniosek o wszczęcie postępowania ochronnego i wniosek o zatwierdzenie układu, jeśli zachodzą następujące warunki:

- dłużnik przygotował plan restrukturyzacyjny i propozycje układowe zgodnie z przepisami ŁPU;
- większość wierzycieli określonych w art. 42 ust. 3 ŁPU ustawy zagłosowała za układem;
- większość wierzycieli, którzy żądali mianowania osoby nadzorującej postępowanie o ochronę prawną, wyraziła zgodę na wskazaną przez dłużnika osobę nadzorcy;
- dłużnik uzyskał opinię nadzorcy (art. 43 ŁPU);
- dłużnik przedstawił treść układu wierzycielom, którzy głosowali przeciwko układowi jednocześnie z przedłożeniem go do zatwierdzenia sądowi.

Po złożeniu wniosku przez dłużnika sąd wyznacza nadzorcę (art. 54 ŁPU).

W porównaniu z polskim postępowaniem o zatwierdzenie układu łotewskie postępowanie przedsądowe jest mniej sformalizowane, ale też nie daje dłużnikowi ochrony przed egzekucją ani przed wypowiedzeniem umów. Nadzorca jest wyznaczany dopiero po złożeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie układu.

Warto też podkreślić, że władze Łotwy podejmują różne działania w celu popularyzowania wiedzy na temat sądowych i pozasądowych narzędzi restrukturyzacji. Na stronie internetowej Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości zamieszczone są informacje na temat postępowań restrukturyzacyjnych, poradniki, zbiory dobrych praktyk oraz webinary.

Zgodnie z art. 4 ŁPU postępowanie upadłościowe osoby prawnej stanowi zbiór środków o charakterze prawnym, w ramach których roszczenia wierzycieli są zaspokajane z majątku dłużnika w celu wspierania wywiązywania się przez dłużnika ze swoich zobowiązań. Postępowanie upadłościowe wobec osoby fizycznej stanowi zbiór środków o charakterze prawnym, których celem jest zaspokojenie wierzycieli w jak największym stopniu z majątku dłużnika oraz zapewnienie dłużnikowi, którego majątek i dochody nie wystarczają na pokrycie całości zobowiązań, zwolnienia z zaległych zobowiązań i przywrócenia stanu wypłacalności (art. 5 ŁPU).

Postępowanie upadłościowe jest prowadzone z uwzględnieniem następujących zasad (art. 6 ŁPU):

- zasada ochrony praw – prawa wierzycieli nabyte przed wszczęciem postępowania są przestrzegane w toku postępowania. Ograniczenie praw wierzycieli w ramach postępowania upadłościowego nie może być większe niż jest to konieczne do osiągnięcia celu danego postępowania;

2. zasada równości wierzycieli – wierzyciele mają równe szanse udziału w postępowaniu upadłościowym i zaspokojenia swoich roszczeń;
3. zasada zakazu samowoli – wierzyciel i dłużnik nie mogą dokonywać indywidualnych czynności, które szkodzą interesom ogółu wierzycieli;
4. zasada honorowania zobowiązań – w ramach postępowań upadłościowych stosuje się takie środki, które pozwalają na wywiązanie się ze zobowiązań zaciągniętych przez dłużnika;
5. zasada skuteczności postępowania – w zakresie postępowania stosuje się środki, które pozwalają na osiągnięcie celu postępowania w sposób najpełniejszy przy jak najmniejszych kosztach i ograniczeniach;
6. zasada szybkiego obrotu – zadaniem postępowania jest utrzymanie szybkiego obrotu handlowego. Majątek dłużnika zostanie sprzedany w celu zapewnienia jak najszybszego powrotu do obrotu gospodarczego;
7. zasada przejrzystości – w celu zapewnienia wiarygodności informacje o postępowaniu muszą być dostępne dla wszystkich osób uczestniczących w postępowaniu, co sprzyja poszanowaniu interesów tych osób i osiągnięciu celów postępowania. Wyjątek stanowią informacje, których nieograniczone ujawnienie mogłoby zaszkodzić uzasadnionym interesom dłużnika lub wierzyciela;
8. zasada dobrej wiary – osoby uczestniczące w postępowaniu korzystają ze swoich praw i wypełniają swoje obowiązki w dobrej wierze.

Prawo łotewskie reguluje upadłość osób prawnych oraz osób fizycznych.

Zgodnie z art. 60 ŁPU wniosek o wszczęcie postępowania upadłościowego osoby prawnej może zostać złożony przez dłużnika, wierzycieli niezabezpieczonych oraz wierzycieli zabezpieczonych, ale wyłącznie w zakresie niezabezpieczonej części wierzytelności.

Bardzo interesujące rozwiązanie przewiduje art. 62 ŁPU, zgodnie z którym warunkiem wstępnym złożenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego osoby prawnej jest wpłacenie kaucji na poczet kosztów postępowania upadłościowego osoby prawnej w wysokości dwóch minimalnych miesięcznych wynagrodzeń na rachunek utworzony specjalnie przez Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości. Celem złożenia kaucji do depozytu jest pokrycie kosztów postępowania upadłościowego osoby prawnej, jeżeli dłużnik nie posiada majątku lub jego wartość jest niższa niż kwota depozytu, a wierzyciele nie zdecydowali się na skorzystanie z innego źródła finansowania. Syndyk ma obowiązek, niezwłocznie po ogłoszeniu upadłości osoby prawnej, lecz nie później niż do momentu złożenia do sądu wniosku o zakończenie postępowania upadłościowego osoby prawnej, złożyć do Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości wniosek o wypłatę depozytu na poczet kosztów postępowania upadłościowego osoby prawnej.

Zgodnie z art. 67 ŁPU do czynności syndyka należy m.in.:

1. zbycie majątku dłużnika;

2. likwidacja oddziałów lub przedstawicielstw dłużnika;
3. przekazanie wszelkich zgłoszonych wierzytelności do rozpoznania sądowi upadłościowemu;
4. ubezpieczanie transakcji dłużnika i majątku należącego do dłużnika;
5. mianowanie urzędników odpowiedzialnych za wykonywanie prac administracyjnych w postępowaniu upadłościowym i określanie ich kompetencji, a także zatrudnianie i zwalnianie pracowników, w tym pracowników, którzy byli zatrudnieni przed dniem ogłoszenia upadłości;
6. pokrywanie kosztów postępowania upadłościowego osoby prawnej;
7. wdzierżawianie (wynajmowanie) majątku dłużnika, a także wdzierżawianie (wynajmowanie) wszelkich nieruchomości, jeżeli leży to w interesie ogółu wierzycieli;
8. zrzeczenie się wszelkich roszczeń lub zawarcie ugody w imieniu dłużnika w odniesieniu do roszczeń dłużnika wobec osób trzecich;
9. złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości osoby prawnej lub osoby trzeciej, która jest dłużnikiem dłużnika;
10. zmiana zarejestrowanego adresu siedziby dłużnika.

Po ogłoszeniu upadłości, w terminie jednego miesiąca, wierzyciele dokonują zgłoszeń wierzytelności (art. 73 ŁPU). W pierwszej kolejności zgłoszenia wierzytelności rozpoznaje syndyk (art. 74 ŁPU), który dokonuje odmowy uznania wierzytelności, jeżeli istnieje spór między dłużnikiem a wierzycielem (art. 75 ust. 1 ŁPU). Wierzyciel jest uprawniony do zaskarżenia do sądu decyzji syndyka o odmowie uznania jego wierzytelności lub o uznaniu jej w części w terminie jednego miesiąca od dnia otrzymania decyzji lub jest uprawniony do wytoczenia powództwa o rozpatrzenie sporu dotyczącego wierzytelności w terminie jednego miesiąca od dnia otrzymania decyzji syndyka.

Prawo łotewskie, w zakresie zdecydowanie większym niż prawo polskie, przewiduje angażowanie wierzycieli w przebieg postępowania. Wyraża się to m.in. w szeroko określonych obowiązkach informacyjnych syndyka wobec wierzycieli.

Zgodnie z art. 81 ŁPU syndyk zawiadamia wierzycieli o:

1. planie sprzedaży majątku dłużnika;
2. braku majątku dłużnika;
3. wysokości wynagrodzenia syndyka;
4. kosztach postępowania upadłościowego osoby prawnej;
5. planie zaspokojenia roszczeń wierzycieli;
6. zamiarze zrzeczenia się roszczeń;
7. zamiarze zawarcia ugody;
8. przedłużeniu terminu na sprzedaż nieruchomości nieobjętej zastawem.

Syndyk zawiadamia również wierzycieli o innych kwestiach, które mają znaczenie w toku postępowania upadłościowego osoby prawnej. Syndyk udziela informacji wierzycielom drogą elektroniczną za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Zgodnie z art. 82 ŁPU, jeżeli wierzyciele mają zastrzeżenia do informacji przekazanych przez syndyka, to mają obowiązek poinformować o tym syndyka w terminie pięciu dni od otrzymania tych informacji. Po otrzymaniu sprzeciwów wierzycieli dotyczących informacji, o których mowa wyżej, syndyk ocenia podstawy sprzeciwu i:

1. jeżeli sprzeciwy zostaną uwzględnione, dokonuje odpowiednich zmian i powiadamia o tym wszystkich wierzycieli;
2. jeżeli sprzeciwy nie zostaną uwzględnione, udziela wierzycielowi uzasadnionej odpowiedzi.

Zgodnie z art. 84 ŁPU, jeżeli wierzyciele nie zgadzają się ze stanowiskiem syndyka, przysługują im następujące prawa:

1. zwołania zgromadzenia wierzycieli w celu podjęcia decyzji w określonych sprawach;
2. zakwestionowania czynności syndyka zgodnie z procedurami określonymi w ustawie;
3. wytoczenia powództwa przeciwko syndykowi o odszkodowanie za wyrządzone szkody.

Zgodnie z art. 85 ŁPU po ogłoszeniu upadłości osoby prawnej syndyk sporządza co miesiąc drogą elektroniczną w systemie teleinformatycznym sprawozdanie operacyjne dla wierzycieli i Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ŁPU wierzyciele, którzy reprezentują co najmniej 25% kwoty uznanych wierzytelności głównych w grupie wierzycieli zabezpieczonych lub niezabezpieczonych, mogą zwrócić się o przeprowadzenie kontroli działań syndyka w ramach danego postępowania upadłościowego. Badanie przeprowadza biegły rewident lub spółka handlowa złożona z biegłych rewidentów wyznaczonych przez wierzycieli. Badanie wszczyna się na podstawie zawiadomienia skierowanego do syndyka przez wierzycieli, wskazującego osobę przeprowadzającą badanie, cele audytu oraz informacje niezbędne do przeprowadzenia audytu. Przeprowadzenie audytu jest finansowane przez wierzycieli, którzy o niego wystąpili. W toku postępowania wierzyciele mogą działać również poprzez zgromadzenie wierzycieli.

Zgodnie z art. 86 ŁPU zgromadzenie wierzycieli jest zorganizowaną formą wspólnych działań wierzycieli mających na celu podejmowanie decyzji przez wierzycieli. Zgromadzeniu wierzycieli przewodniczy syndyk. Zgromadzenie wierzycieli może odbyć się stacjonarnie lub zdalnie. Rodzaj zgromadzenia wierzycieli określa syndyk. Na zgromadzeniu wierzycieli mogą być obecni przedstawiciele Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości.

Po rozpoznaniu zgłoszeń wierzytelności oraz przeprowadzeniu likwidacji masy upadłości syndyk przystępuje do zaspokojenia wierzycieli.

Zgodnie z art. 117 ŁPU w terminie 15 dni od wykonania planu sprzedaży majątku dłużnika syndyk sporządza wykaz kosztów postępowania upadłościowego oraz plan zaspokojenia

roszczeń wierzycieli. Syndyk przesyła wszystkim wierzycielom wykaz kosztów postępowania upadłościowego oraz plan pokrycia roszczeń wierzycieli niezwłocznie po upływie wskazanego wyżej terminu. Syndyk prowadzi postępowanie zgodnie z wykazem kosztów postępowania upadłościowego oraz planem pokrycia roszczeń wierzycieli, jeżeli w terminie 15 dni od przesłania wykazu kosztów postępowania upadłościowego oraz planu pokrycia roszczeń wierzycieli nie wpłyną sprzeciwy wierzycieli. Jeżeli w terminie 15 dni od dnia przesłania wykazu kosztów postępowania upadłościowego oraz planu zaspokojenia roszczeń wierzycieli wpłyną sprzeciwy co do planu zaspokojenia roszczeń wierzycieli, a syndyk po dokonaniu oceny otrzymanych sprzeciwów uzna je za uzasadnione, dokonuje on odpowiedniej aktualizacji planu i powiadamia o tym wierzycieli. Jeżeli syndyk nie uzna otrzymanych zastrzeżeń za uzasadnione, udziela wnioskodawcy odpowiedzi wraz z uzasadnieniem. Jeżeli wpłyną sprzeciwy co do kosztów postępowania upadłościowego, decyzję o zatwierdzeniu kosztów postępowania upadłościowego podejmuje zgromadzenie wierzycieli.

W terminie 15 dni od wykonania planu zaspokojenia roszczeń wierzycieli syndyk powiadamia o tym wierzycieli.

Zgodnie z art. 118 ŁPU ze środków uzyskanych z likwidacji masy upadłości pokrywa się w pierwszej kolejności koszty postępowania upadłościowego, następnie wierzytelności Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości, a w dalszej kolejności wynagrodzenia pracowników oraz inne należności.

Upadłość osób fizycznych jest jednorodna i nie jest podzielona na upadłość przedsiębiorców oraz konsumentów. Zgodnie z art. 127 ŁPU podmiotem postępowania upadłościowego osoby fizycznej może być każda osoba fizyczna, która w ciągu ostatnich sześciu miesięcy była podatnikiem w Republice Łotewskiej i która znajduje się w trudnej sytuacji finansowej. Tak więc na Łotwie postępowanie upadłościowe osoby fizycznej dotyczy nie tylko konsumentów, ale również dłużników, którzy prowadzą jednoosobową działalność gospodarczą lub działalność w formie gospodarstwa rolnego lub rybackiego.

Postępowanie upadłościowe osoby fizycznej obejmuje likwidację całego majątku oraz prowadzi do oddłużenia dłużnika.

2.2. Doradcy restrukturyzacyjni na Łotwie

2.2.1. Uwagi ogólne

W ostatnich latach Łotwa przeprowadziła istotne reformy w zakresie wyznaczania i odwoływania syndyków oraz w zakresie nadzoru nad doradcami restrukturyzacyjnymi. Z raportu przygotowanego w 2016 r.²⁸ wynikało bowiem, że straty wynikające z nierzetelnego

²⁸ <https://www.ficil.lv/wp-content/uploads/2017/04/16-04-06-FICIL-Insolvency-Abuse.pdf>.

prowadzenia postępowań upadłościowych sięgają około 600 mln euro²⁹. Z uwagi na powyższe w 2016 r. zatwierdzono „Wytyczne dotyczące rozwoju polityki upadłościowej na lata 2016–2020”³⁰, w których jednym z kierunków działania było zapewnienie, aby doradcy restrukturyzacyjni byli wykwalifikowanymi profesjonalistami, którzy skutecznie wykonują swoje obowiązki i dbają o prestiż zawodu. W celu wdrożenia wskazanych wyżej wytycznych w 2017 r. dokonano nowelizacji prawa dotyczącego niewypłacalności określanej jako reforma syndyków³¹. W szczególności wprowadzono obowiązek ponownego poddania się przez doradcę restrukturyzacyjnego ocenie kwalifikacyjnej oraz uregulowano odpowiedzialność dyscyplinarną. Ponadto znacznie wzmocniono nadzór nad doradcami restrukturyzacyjnymi: powołano niezależne komisje dyscyplinarne, a sprawy związane z zawodem doradcy restrukturyzacyjnego przekazano do Urzędu ds. Upadłości i Restrukturyzacji. Wprowadzono również elektroniczny system rachunkowości upadłościowej, który zwiększył możliwości nadzoru zdalnego. Co ciekawe, w wyniku wskazanej wyżej reformy znaczna liczba doradców restrukturyzacyjnych odeszła z zawodu, nie będąc w stanie spełnić wysokich standardów określonych przez znowelizowane przepisy. W rezultacie od początku 2017 r. liczba doradców restrukturyzacyjnych zmniejszyła się o ponad połowę – na początku 2017 r. praktykowało 312 doradców, a 1 lipca 2023 r. jedynie 152 doradców.

2.2.2. Uzyskanie licencji doradcy restrukturyzacyjnego

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ŁPU doradcą restrukturyzacyjnym, który może pełnić funkcje syndyka, może być osoba fizyczna posiadająca zdolność do czynności prawnych, która:

1. ukończyła 25 lat;
2. uzyskała wyższe wykształcenie zawodowe lub akademickie w dziedzinie prawa;
3. posiada najwyższy poziom biegłości w posługiwaniu się językiem urzędowym;
4. posiada co najmniej trzyletnie doświadczenie zawodowe w zawodzie prawnika lub w zawodzie porównywalnym z tym zawodem, po uzyskaniu wykształcenia i kwalifikacji, o których mowa w pkt 2;
5. zdała egzamin kwalifikacyjny;
6. cieszy się nienaganną reputacją.

²⁹ <https://www.mkd.gov.lv/en/article/inese-steina-insolvency-administrators-professional-reform-has-concluded-succesfully>.

³⁰ <https://likumi.lv/ta/id/284925-par-maksatnespejas-politikas-attistibas-pamatnostadnem-2016-2020-gadam-un-to-istenosanas-planu>.

³¹ <https://www.mkd.gov.lv/en/article/inese-steina-insolvency-administrators-professional-reform-has-concluded-succesfully>.

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ŁPU syndykiem nie może być osoba:

1. która nie spełnia określonych wyżej wymogów;
2. która została odwołana z funkcji syndyka, chyba że od dnia odwołania upłynęło pięć lat;
3. która została skazana za umyślne popełnienie przestępstwa lub przeciwko której postępowanie karne w sprawie popełnienia umyślnego przestępstwa zostało umorzone z przyczyn innych niż uniewinnienie tej osoby;
4. w stosunku do której ogłoszono postępowanie upadłościowe osoby fizycznej, a od dnia jego zakończenia upłynęło mniej niż pięć lat;
5. która była członkiem organu osoby prawnej i doprowadziła do wszczęcia postępowania upadłościowego wobec tej osoby prawnej z powodu niedbalstwa lub umyślnie;
6. na którą, na podstawie decyzji w sprawie o wykroczenie administracyjne, została nałożona kara administracyjna w postaci pozbawienia prawa do zajmowania jakichkolwiek stanowisk w spółce handlowej;
7. która, na podstawie orzeczenia w sprawie dyscyplinarnej, została usunięta z funkcji syndyka, pozbawiona prawa wykonywania zawodu adwokata, zwolniona z urzędu prokuratora lub usunięta z urzędu komornika, notariusza, asystenta sędziego lub sędziego lub biegłego rewidenta, chyba że od dnia, w którym decyzja w sprawie dyscyplinarnej stała się skuteczna upłynęło pięć lat.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ŁPU syndyk uzyskuje licencję/certyfikat na podstawie zarządzenia dyrektora Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości po zdaniu egzaminu kwalifikacyjnego. Licencja/certyfikat jest ważna przez pięć lat.

Zgodnie z art. 15 ŁPU warunkiem przystąpienia do egzaminu kwalifikacyjnego jest uczestnictwo w szkoleniu oraz odpowiednie zaświadczenie wydane przez organizatora szkolenia. Zaświadczenie potwierdzające uczestnictwo w kursie szkoleniowym jest ważne przez dwa lata od jego wydania. Rada Ministrów określa minimalny zakres szkolenia, a także informacje, które należy zawrzeć w zaświadczeniu potwierdzającym uczestnictwo w szkoleniu.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ŁPU w skład Komisji Egzaminacyjnej wchodzi po jednym przedstawicielu każdej z następujących instytucji: Ministerstwa Sprawiedliwości, Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości, nauczycieli akademickich szkół wyższych oraz Stowarzyszenia Doradców Restrukturyzacyjnych. W skład Komisji Egzaminacyjnej wchodzi również sędzia sądu rejonowego (miejskiego) wyznaczony przez Radę Sądownictwa oraz przedstawiciel organizacji pozarządowej delegowany przez Radę Doradczą ds. Niewypłacalności.

Prawo łotewskie zawiera również bardzo interesujące rozwiązanie, którego celem jest zapewnienie jak najwyższego poziomu usług świadczonych przez doradców restrukturyzacyjnych. Mianowicie, zgodnie z art. 16(2) ŁPU, po uzyskaniu licencji doradca restrukturyzacyjny przystępuje do egzaminu kwalifikacyjnego co pięć lat, licząc od dnia powołania go na stanowisko syndyka lub od dnia zdania poprzedniego egzaminu kwalifikacyjnego.

Warunkiem przystąpienia do egzaminu kwalifikacyjnego oraz powtórnego egzaminu kwalifikacyjnego jest uczestnictwo w zajęciach podnoszących kwalifikacje w wymiarze 80 godzin akademickich w okresie ważności aktualnego świadectwa do momentu złożenia wniosku o przeprowadzenie egzaminu kwalifikacyjnego. Na egzaminie kwalifikacyjnym Komisja Egzaminacyjna sprawdza wiedzę teoretyczną kandydata na doradcę restrukturyzacyjnego, która jest niezbędna do wypełniania obowiązków związanych z pełnieniem przez niego funkcji, a także umiejętność zastosowania tej wiedzy w praktyce.

Odmiennie niż na Litwie egzamin kwalifikacyjny nie jest organizowany przez samorząd doradców restrukturyzacyjnych, ale jest organizowany przez Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości.

Łotewska ustawa przewiduje różne przyczyny cofnięcia licencji. Zgodnie z art. 17(1) ŁPU Dyrektor Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości cofa licencję na wniosek doradcy restrukturyzacyjnego. Ponadto, zgodnie z art. 17(2) ŁPU, Dyrektor Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości cofa licencję wówczas, gdy:

1. doradca restrukturyzacyjny został skazany za przestępstwo umyślne;
2. na podstawie orzeczenia sądu doradca restrukturyzacyjny został objęty kuratelą;
3. ogłoszono upadłość doradcy restrukturyzacyjnego będącego osobą fizyczną;
4. doradca restrukturyzacyjny nie przystąpił do powtórnego egzaminu kwalifikacyjnego z nieuzasadnionych powodów lub uzyskał negatywną ocenę w związku z powtórnym egzaminem kwalifikacyjnym;
5. doradca restrukturyzacyjny został odwołany przez sąd z funkcji syndyka z tego powodu, że działając w złej wierze nadużył swojej funkcji (art. 22 ust. 2 pkt 7 ŁPU);
6. w ciągu ostatnich dwóch lat działalności sąd dwukrotnie odwołał doradcę restrukturyzacyjnego z funkcji syndyka z powodu naruszenia przepisów ustawowych i wykonawczych;
7. doradca restrukturyzacyjny nie uiszczył nałożonej na niego grzywny;
8. w przypadku śmierci doradcy restrukturyzacyjnego;
9. w przypadku uprawomocnienia decyzji właściwego organu o pociągnięciu doradcy restrukturyzacyjnego do odpowiedzialności administracyjnej poprzez nałożenie kary administracyjnej pozbawienia prawa do zajmowania jakichkolwiek stanowisk w spółce handlowej;
10. zaistnienia okoliczności określonych w § 13 ust. 2 ŁPU, tj. okoliczności, które stanowią przeszkodę do uzyskania licencji syndyka;
11. na syndyka została nałożona sankcja zaprzestania działalności zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz terroryzmowi.

Zgodnie z art. 17(3) ŁPU Dyrektor Urzędu ds. Upadłości i Restrukturyzacji może zawiesić doradcę restrukturyzacyjnego w wykonywaniu czynności urzędowych (zawiesić licencję), jeżeli:

1. doradca restrukturyzacyjny jest podejrzany lub oskarżony w sprawie karnej, a brak zawieszenia licencji może być szkodliwy dla interesów państwa lub uzasadnionych interesów osób trzecich;
2. przeciwko doradcy restrukturyzacyjnemu zostało wszczęte postępowanie dyscyplinarne, a brak zawieszenia licencji może być szkodliwy dla interesów państwa lub uzasadnionych interesów osób trzecich;
3. Komisja ds. Dyscyplinarnych zasugerowała, aby dyrektor Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości zawiesił doradcę restrukturyzacyjnego w pełnieniu funkcji;
4. na doradcę restrukturyzacyjnego została nałożona sankcja zawieszenia działalności zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz terroryzmowi.

Zgodnie z art. 17(4) ŁPU Dyrektor Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości, na podstawie wniosku doradcy restrukturyzacyjnego, podejmuje decyzję o czasowym zawieszeniu w czynnościach służbowych doradcy na okres pozostawania przez niego w służbie bezpośredniej lub pośredniej w instytucji administracji państwowej lub samorządowej lub na okres przedłużającej się choroby, ciąży, urlopu macierzyńskiego lub urlopu wychowawczego, a także na uzasadniony wniosek w innych przypadkach.

2.2.3. Pozasądowy nadzór nad czynnościami doradcy restrukturyzacyjnego

Pozasądowy nadzór nad czynnościami doradców restrukturyzacyjnych oraz nadzór nad postępowaniami restrukturyzacyjnymi oraz upadłościowymi jest uregulowany w rozdziale VI i XXXI ŁPU.

Na Łotwie nadzór nad postępowaniami restrukturyzacyjnymi, upadłościowymi oraz nad działalnością doradców restrukturyzacyjnych sprawuje Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości. Zgodnie z art. 173 ŁPU Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości jest instytucją administracji podlegającą Ministrowi Sprawiedliwości, która w ramach kompetencji określonych w przepisach ustawowych i wykonawczych realizuje politykę państwa w zakresie postępowań o ochronę prawną i postępowań upadłościowych, chroni interesy pracowników w przypadku niewypłacalności pracodawcy oraz realizuje ochronę interesów państwowych i publicznych w sprawach związanych z postępowaniami o ochronę prawną i postępowaniami upadłościowymi.

Do finansowania działalności Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości wykorzystuje się następujące środki:

1. część państwowej opłaty z tytułu ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej;

2. dotacje z dochodów ogólnych budżetu państwa;
3. przychody ze świadczonych usług płatnych;
4. środki z zagranicznej pomocy finansowej.

Do zadań Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości należy:

1. nadzorowanie doradców restrukturyzacyjnych;
2. rozpatrywanie skarg na działania doradcy restrukturyzacyjnego, z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach prawa, w których zażalenia na decyzje doradcy restrukturyzacyjnego są rozpatrywane przez sąd, w którym wszczęto właściwe postępowanie upadłościowe. W szczególności, Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości nie rozpatruje skarg dotyczących decyzji syndyka, które opierają się na sporze dotyczącym praw;
3. rozpoznawanie spraw o wykroczenia administracyjne zgodnie z kompetencjami określonymi w ŁPU;
4. rozpatrywanie wniosków o zaspokojenie roszczeń pracowników niewypłacalnych pracodawców;
5. rozpatrywanie wniosków o wypłatę środków z depozytu na poczet pokrycia kosztów postępowania upadłościowego;
6. informowanie społeczeństwa o wynikach realizacji polityki w zakresie niewypłacalności oraz o bieżących kwestiach w dziedzinie niewypłacalności;
7. organizowanie egzaminu i egzaminu kwalifikacyjnego;
8. udzielanie licencji;
9. zawieszanie i cofanie licencji;
10. tworzenie, utrzymywanie i rozwijanie systemu teleinformatycznego przeznaczonego do obsługi postępowań upadłościowych;
11. zapewnianie, aby dokumenty składane przez doradcę restrukturyzacyjnego oraz inne osoby wskazane w przepisach prawa, które mają obowiązek przekazywać informacje do Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości, były przekształcane w formę elektroniczną w celu przechowywania w środowisku elektronicznym w systemie teleinformatycznym zgodnie z przepisami prawa i regulacjami dotyczącymi zarządzania archiwami.

W celu wykonywania swoich zadań Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości ma m.in. następujące uprawnienia:

1. zwracania się do organów administracji państwowej i samorządowej oraz otrzymywania od nich nieodpłatnie wszelkich informacji związanych z postępowaniami w sprawie ochrony prawnej lub postępowaniami upadłościowymi;
2. zwracania się do organów i osób uczestniczących w postępowaniu w sprawie ochrony prawnej lub postępowaniu upadłościowym oraz do otrzymania od nich niezbędnych informacji i dokumentów dotyczących przebiegu postępowania w sprawie ochrony prawnej lub postępowania upadłościowego;

3. zwracania się do doradcy restrukturyzacyjnego nadzorującego postępowanie w sprawie ochrony prawnej lub do syndyka oraz do otrzymania od niego niezbędnych informacji i odpowiednich dokumentów dotyczących przebiegu postępowań w sprawie ochrony prawnej lub postępowań upadłościowych;
4. żądania od doradcy restrukturyzacyjnego nadzorującego postępowanie w sprawie ochrony prawnej lub od syndyka przedstawienia (okazania) oryginałów dokumentów oraz otrzymania odpisów tych dokumentów celem kontroli legalności czynności;
5. żądania i otrzymywania od doradcy restrukturyzacyjnego nadzorującego postępowanie w sprawie ochrony prawnej lub syndyka wyjaśnień dotyczących jego czynności w postępowaniu w sprawie ochrony prawnej lub postępowaniu upadłościowym;
6. wezwania doradcy restrukturyzacyjnego nadzorującego postępowanie w sprawie ochrony prawnej lub syndyka do stawienia się w Urzędzie ds. Restrukturyzacji i Upadłości w celu udzielenia wyjaśnień co do przebiegu danego postępowania w sprawie ochrony prawnej lub postępowania upadłościowego;
7. wniesienia do sądu wniosku o wyłączenie doradcy restrukturyzacyjnego nadzorującego postępowanie w sprawie ochrony prawnej z właściwego postępowania w sprawie ochrony prawnej lub o odsunięcie syndyka od wykonywania obowiązków syndyka w danym postępowaniu upadłościowym;
8. przeprowadzenia kontroli w miejscu prowadzenia działalności przez doradcę restrukturyzacyjnego;
9. żądania i otrzymywania informacji i dokumentów (w tym dokumentów zawierających tajemnicę przedsiębiorstwa, które zostały sporządzone w formie elektronicznej) związanych z wszelkimi postępowaniami w sprawie ochrony prawnej, postępowaniami upadłościowymi osoby prawnej lub postępowaniami upadłościowymi osoby fizycznej;
10. wnioskowania o informacje i dokumenty dotyczące rachunków dochodów i wydatków oraz otrzymywania tych informacji i związanych z nimi dokumentów.

Zgodnie z art. 31 ust. 1 ŁPU Dyrektor Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości może wszcząć postępowanie dyscyplinarne przeciwko doradcy restrukturyzacyjnemu na wniosek sędziego lub prokuratora, stowarzyszenia doradców lub z własnej inicjatywy w przypadkach:

1. istotnego naruszenia przepisów ustawowych i wykonawczych;
2. istotnego naruszenia zasad etyki zawodowej;
3. systematycznego naruszania przepisów ustawowych i wykonawczych, jeżeli zostało to stwierdzone przez Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości;
4. nadużycia władzy, jeżeli zostało to stwierdzone przez Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości;
5. poniesienia przez państwo, dłużnika lub wierzycieli straty, jeżeli kwota strat przekracza równowartość 20 minimalnych miesięcznych wynagrodzeń i została stwierdzona prawomocnym orzeczeniem sądu.

Art. 31 ust. 3 ŁPU przewiduje możliwość zawieszenia doradcy restrukturyzacyjnego w wykonywaniu obowiązków służbowych do czasu rozpoznania sprawy dyscyplinarnej.

Sprawę dyscyplinarną rozpoznaje Komisja Dyscyplinarna, w skład której wchodzi:

1. jeden przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości;
2. dwóch przedstawicieli Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości;
3. jeden sędzia Sądu Najwyższego wyznaczony przez Prezesa Sądu Najwyższego;
4. jeden przedstawiciel Stowarzyszenia Doradców Restrukturyzacyjnych.

Przewodniczącym Komisji Dyscyplinarnej jest przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości. Skład Komisji Dyscyplinarnej jest zatwierdzany na okres trzech lat.

Poza rozpoznawaniem spraw dyscyplinarnych komisja do spraw dyscyplinarnych opracowuje i uchwała kodeks etyki zawodowej dla doradców restrukturyzacyjnych.

Zgodnie z art. 31 ust. 5 ŁPU przy rozpatrywaniu spraw dyscyplinarnych Komisja Dyscyplinarna ma prawo:

1. wysłuchiwania wyjaśnień innych osób i zwracania się o opinie biegłych, żądania informacji i dokumentów od organów państwowych i samorządowych, a także od innych osób prawnych i ich przedstawicieli;
2. zwrócenia się do Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości o przeprowadzenie kontroli działalności doradcy restrukturyzacyjnego.

Komisja Dyscyplinarna w terminie jednego miesiąca od dnia wszczęcia postępowania dyscyplinarnego podejmuje następującą decyzję:

1. o wymierzeniu jednej z kar dyscyplinarnych przewidzianych w ŁPU;
2. o zwróceniu się do dyrektora Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości o cofnięcie licencji;
3. o zwróceniu się do dyrektora Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości o usunięcie osoby nadzorującej postępowanie w sprawie ochrony prawnej z konkretnego postępowania w sprawie ochrony prawnej lub ze wszystkich postępowań w zakresie ochrony prawnej, do których została ona powołana;
4. o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego;
5. o niewymierzaniu kary dyscyplinarnej i skierowaniu sprawy do Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości w celu wyjaśnienia osobie nadzorującej postępowanie w sprawie ochrony prawnej lub syndykowi nieprawidłowości jego działania.

Zgodnie z art. 31 ust. 7 ŁPU na doradcę restrukturyzacyjnego można nałożyć jedną z następujących kar dyscyplinarnych:

1. upomnienie, z nałożeniem grzywny w wysokości do 150 euro lub bez nałożenia grzywny;
2. nagane, z nałożeniem lub bez nałożenia grzywny w wysokości od 150 do 15 000 euro;
3. usunięcie z urzędu.

Karę Dyscyplinarną wymienioną wyżej w pkt 1 i 2 wymierza Komisja Dyscyplinarna. Natomiast karę usunięcia z urzędu wymierza Dyrektor Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości na podstawie decyzji Komisji ds. Dyscyplinarnych o zaproponowaniu cofnięcia licencji. Jeżeli doradca restrukturyzacyjny nie zastosuje się do nałożonej na niego kary dyscyplinarnej, o której mowa w pkt 1) lub 2), dyrektor Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości podejmuje decyzję o cofnięciu mu licencji.

Zgodnie z art. 31 ust 8 ŁPU nie wszczyna się sprawy dyscyplinarnej ani nie nakłada się kary dyscyplinarnej, jeżeli od dnia zaprzestania naruszenia minęły dwa lata. Co dość interesujące, zgodnie z art. 31 ust. 8 pkt 2 ŁPU, jeżeli postępowanie dyscyplinarne nie zostało wszczęte z uwagi na fakt, że osoba nadzorująca postępowanie w sprawie ochrony prawnej została usunięta z postępowania lub syndyk został odwołany z postępowania upadłościowego, może ono zostać wszczęte, jeżeli dana osoba zostanie powołana na stanowisko osoby nadzorującej postępowanie w sprawie ochrony prawnej lub syndyka w innym postępowaniu, chyba że upłynęły dwa lata od dnia, w którym stwierdzono ewentualne przewinienie dyscyplinarne. Analogicznie, jeżeli postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone na podstawie usunięcia z postępowania osoby nadzorującej postępowanie w sprawie ochrony prawnej lub odwołania syndyka, umorzone postępowanie dyscyplinarne zostaje wznowione, jeżeli dana osoba zostanie powołana na stanowisko osoby nadzorującej postępowanie w sprawie ochrony prawnej lub syndyka w innym postępowaniu, chyba że upłynęły dwa lata od dnia, w którym osoba nadzorująca postępowanie w sprawie ochrony prawnej została usunięta z postępowania lub syndyk został odwołany.

Od orzeczeń Komisji Dyscyplinarnej przysługuje odwołanie do sądu administracyjnego (art. 31 ust. 9 ŁPU).

Prawo łotewskie przewiduje również pewną formę zatarcia ukarania dyscyplinarnego. Otóż, zgodnie z art. 31 ust. 10 ŁPU, jeżeli w okresie dwóch lat od dnia wymierzenia kary dyscyplinarnej nie stwierdzono, że osoba nadzorująca postępowanie w sprawie ochrony prawnej lub syndyk, na którego została nałożona kara dyscyplinarna, popełnili nowe przewinienie dyscyplinarne, osobę nadzorującą postępowanie w sprawie ochrony prawnej lub syndyka uznaje się za niepodlegającą karze dyscyplinarnej.

Decyzje w przedmiocie sankcji dyscyplinarnych są, w formie zanonimizowanej, dostępne publicznie na stronie <https://www.mkd.gov.lv/lv/anonimizetie-lemumi>.

W ocenie strony łotewskiej pozasądowy nadzór nad działalnością doradców restrukturyzacyjnych wydaje się przynosić pozytywne rezultaty. Jak wskazała Dyrektor Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości Inese Šteina³² coraz rzadziej spotyka się sytuacje, gdy nadzorcy lub syndycy celowo dopuszczają się istotnych naruszeń przepisów. Niemniej jednak, jak przyznała pani Dyrektor, pomimo spadku liczby skarg na działania doradców

³² <https://juristavards.lv/zinas/285077-maksatnespejas-joma-klust-arvien-sakartotaka/>.

restrukturyzacyjnych i spadku liczby uznanych naruszeń w 2023 r. Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości uznał, że trzech doradców sprzeniewierzyło powierzone im środki dłużnika, co skutkowało wszczęciem trzech postępowań karnych. Jednak, co bardzo istotne, od 2017 r. liczba skarg na działania doradców restrukturyzacyjnych spadła o 57%, a liczba uznanych naruszeń spadła o 86%. Analizując charakter uznanych naruszeń, można stwierdzić, że głównie dotyczą one braku zapewnienia przez doradców restrukturyzacyjnych przejrzystości i transparentności w prowadzonym postępowaniu. W pięciu z siedmiu decyzji, w których stwierdzono naruszenia przepisów przez doradców restrukturyzacyjnych, zaznaczono, że osobom zaangażowanym w postępowanie nie udzielono wystarczających informacji na temat jego przebiegu.

2.2.4. Samorząd doradców restrukturyzacyjnych

Na Łotwie funkcjonuje obligatoryjny samorząd zawodowy doradców restrukturyzacyjnych. Funkcje samorządu zawodowego realizuje stowarzyszenie *Latvijas Sertificēto maksātnešpējas procesa administratoru asociācija* (Stowarzyszenie Certyfikowanych Syndyków Postępowań Upadłościowych Łotwy). Członkami Stowarzyszenia są wszyscy doradcy restrukturyzacyjni Łotwy. Jednym z zadań Stowarzyszenia jest powiadamianie Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości o okolicznościach, które mogą stanowić podstawę do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przeciwko doradcy restrukturyzacyjnemu.

2.3. Powołanie i odwołanie syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym oraz przesłanki wyłączające możliwość pełnienia funkcji syndyka

Zgodnie z art. 19 ŁPU sąd wyznacza syndyka w postępowaniu upadłościowym osoby prawnej i w postępowaniu upadłościowym osoby fizycznej zgodnie z procedurami określonymi w ŁPU i w kodeksie postępowania cywilnego.

Kandydata na stanowisko syndyka w określonym postępowaniu upadłościowym osoby prawnej i osoby fizycznej wybiera się z listy kandydatów na stanowisko syndyka prowadzonej w systemie Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości, korzystając z automatycznego wyboru dokonywanego przez sądowy system informatyczny.

Zgodnie z art. 20 ŁPU sąd nie może wyznaczyć do pełnienia funkcji syndyka osoby:

1. która została zwolniona, usunięta lub zawieszona w pełnieniu funkcji;
2. której działalność zawodowa została zawieszona;
3. wobec której, w ramach postępowania karnego, podjęto decyzję o zastosowaniu obligatoryjnego środka proceduralnego – zakazu określonego zatrudnienia – który nakłada

ograniczenie w wypełnianiu obowiązków związanych z pełnieniem przez doradcę restrukturyzacyjnego funkcji;

4. która jest podejrzana lub oskarżona w postępowaniu karnym w związku z działaniami w konkretnym postępowaniu upadłościowym;
5. która jest uznawana za stronę zainteresowaną w stosunku do dłużnika zgodnie z przepisami ŁPU;
6. która pozostawała w stosunku pracy z dłużnikiem w ciągu ostatnich pięciu lat przed dniem ogłoszenia upadłości;
7. wobec której dłużnik ma prawo do dochodzenia roszczeń lub która ma prawo do dochodzenia roszczeń od dłużnika, jeżeli ani dłużnik, ani doradca restrukturyzacyjny nie zrezygnowali wyraźnie z tego prawa;
8. która ma interes osobisty w wyniku postępowania upadłościowego lub zachodzą inne okoliczności budzące uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności;
9. która miałaby wykonywać czynności w postępowaniu upadłościowym, w którym on sam, jego małżonek lub osoby pozostające z nim w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa do drugiego stopnia lub jego kontrahenci biznesowi są lub mogą mieć interes osobisty lub majątkowy;
10. która miałaby wykonywać czynności związane z obowiązkami syndyka w stosunku do wierzyciela lub dłużnika, którego akcjonariuszem, udziałowcem lub członkiem organu nadzorczego, kontrolnego lub wykonawczego jest ona sama, jej małżonek lub osoby, które pozostają z doradcą restrukturyzacyjnym w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa do drugiego stopnia;
11. która w ciągu ostatnich dwóch lat przed potencjalnym powołaniem do pełnienia funkcji syndyka w postępowaniu upadłościowym podejmowała decyzje w sprawie wierzytelności dłużnika w innych postępowaniach upadłościowych, w których pełniła obowiązki syndyka;
12. która uprzednio pełniła już funkcje syndyka w postępowaniu upadłościowym tego dłużnika;
13. która nie jest w stanie obiektywnie zapewnić prawidłowego przebiegu postępowania ze względu na jego złożoność lub charakter transgraniczny.

Zgodnie z art. 22 ŁPU sąd upadłościowy odwołuje syndyka z pełnienia funkcji w konkretnym postępowaniu upadłościowym z urzędu, na wniosek Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości, syndyka lub zgromadzenia wierzycieli, jeżeli:

1. w odniesieniu do syndyka ujawnią się okoliczności wskazane wyżej;
2. syndyk nie spełnia wymogów określonych w przepisach ustawowych i wykonawczych regulujących postępowanie upadłościowe;
3. syndyk nie zastosuje się do orzeczenia sądu;

4. syndyk nie wywiąże się z obowiązku prawnego nałożonego przez Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości;
5. syndyk zrezygnował z prowadzenia postępowania upadłościowego;
6. zgromadzenie wierzycieli zaproponowało usunięcie syndyka z konkretnego postępowania upadłościowego z tego powodu, że syndyk nie zapewnił skutecznego prowadzenia postępowania;
7. syndyk korzysta ze swoich uprawnień w złej wierze;
8. syndykowi cofnięto licencję lub zawieszono go w obowiązkach służbowych.

Zgodnie z art. 23 ŁPU syndyk ma prawo w każdej chwili zrezygnować z udziału w postępowaniu upadłościowym, jeżeli nie jest w stanie wykonywać obowiązków syndyka z uwagi na obiektywne okoliczności. Rezygnując z udziału w postępowaniu upadłościowym, syndyk składa do sądu uzasadniony wniosek o rezygnację wraz ze swoim sprawozdaniem z działalności, a także projekt protokołu zdawczo-odbiorczego dokumentów i majątku, informując o tym jednocześnie Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości.

2.4. Obowiązki syndyka w postępowaniu upadłościowym

Zgodnie z art. 26 ust. 2 ŁPU syndyk zapewnia sprawne i zgodne z prawem prowadzenie postępowania upadłościowego. Zgodnie z ust. 3 art. 26 ŁPU do obowiązków syndyka należy:

1. udział w rozprawach sądowych w sprawach dotyczących postępowania upadłościowego;
2. udzielanie informacji na temat postępowania upadłościowego sądowi, wierzycielom, Urzędowi ds. Restrukturyzacji i Upadłości oraz innym osobom i organom określonym w przepisach ustawowych i wykonawczych;
3. zawiadamianie Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości o wszelkich zmianach dotyczących miejsca prowadzenia działalności, adresu poczty elektronicznej, imienia lub nazwiska w terminie pięciu dni;
4. współpraca z upoważnionymi osobami i organami, które zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi innych państw mają prawo do wykonywania swoich uprawnień w łotewskim postępowaniu upadłościowym;
5. na wniosek Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości przedstawienie sprawozdania z działalności, dokumentów i informacji na temat postępowań upadłościowych, w których syndyk pełnił lub wykonuje swoje obowiązki;
6. jeżeli działalność uczestnika rynków finansowych jest nadzorowana przez Latvijas Banka zgodnie z wymogami określonymi w przepisach ustawowych i wykonawczych, do przekazania Latvijas Banka informacji lub sprawozdania z postępowania upadłościowego upadłego będącego uczestnikiem rynków finansowych;

7. rozpatrywanie skarg dotyczących konkretnego postępowania upadłościowego oraz udzielanie odpowiedzi osobie składającej skargę w terminie dwóch tygodni;
8. dostarczanie organom ścigania sprawozdań i materiałów dotyczących faktów ustalonych w postępowaniu upadłościowym, które mogą stanowić podstawę do wszczęcia postępowania karnego;
9. zapewnienie dostępu do miejsca prowadzenia działalności syndyka oraz do miejsca pobytu dłużnika osoby prawnej – w momencie, gdy Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości dokonuje czynności kontrolnych;
10. przyznawanie użytkownikom prawa dostępu do strony internetowej systemu teleinformatycznego służącej do rozpowszechniania danych w przypadkach i zgodnie z procedurami określonymi przez Radę Ministrów.

Obowiązkiem syndyka jest również prowadzenie w miejscu prowadzenia działalności syndyka lub w miejscu prowadzenia działalności dłużnika akt dotyczących postępowania upadłościowego.

Szczególny obowiązek, który wprost i w takiej formie nie występuje w prawie polskim, wprowadza art. 26 ŁPU, stanowiąc, że obowiązkiem syndyka jest prowadzenie w miejscu działalności dokumentacji, w tym dokumentacji księgowej obejmującej dochody i wydatki z tytułu pełnienia funkcji syndyka. Na dochody z tytułu pełnienia funkcji syndyka składa się wynagrodzenie. Na wydatki składają się wydatki związane z utrzymaniem miejsca wykonywania zawodu oraz inne opłaty określone w ŁPU i innych ustawach.

Zgodnie z art. 27 ŁPU syndykowi przysługują następujące uprawnienia:

1. zwracania się do dłużnika i jego przedstawicieli o informacje niezbędne w postępowaniu upadłościowym oraz otrzymywania takich informacji od dłużnika i jego przedstawicieli;
2. żądania i otrzymywania od organów państwowych i samorządowych nieodpłatnie informacji o dłużniku i jego przedstawicielach, niezbędnych w postępowaniu upadłościowym, w tym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego;
3. wnioskowania o informacje, którymi dysponują inne właściwe osoby i organy, a które są związane z postępowaniem upadłościowym;
4. zapoznania się z sytuacją finansową i wszystkimi dokumentami dłużnika, a także zwrócenia się o wszystkie dokumenty i ich otrzymanie;
5. nieodpłatnego przekazania dokumentów dłużnika do archiwów państwowych w celu ich przechowania.

Ciekawe rozwiązanie, nieznanne polskiemu systemowi prawnemu, przewiduje art. 28 ŁPU, zgodnie z którym doradca restrukturyzacyjny ma prawo upoważnić innego doradcę restrukturyzacyjnego do wykonywania obowiązków doradcy w okresie jednego roku kalendarzowego na okres nieprzekraczający 60 dni. Upoważnienie, o którym mowa wyżej, doradca

restrukturyzacyjny przekazuje Urzędowi ds. Restrukturyzacji i Upadłości za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

2.5. Koszty postępowania upadłościowego i wynagrodzenie syndyka

Koszty postępowania upadłościowego są dość szczegółowo i precyzyjnie uregulowane w rozdziale XXVIII ŁPU.

Zgodnie z art. 168 ŁPU koszty postępowania upadłościowego osoby prawnej pokrywa się z majątku dłużnika, a jeżeli nie mogą zostać pokryte z majątku dłużnika, a postępowanie upadłościowe osoby prawnej zostanie zakończone, to koszty postępowania upadłościowego pokrywa się z depozytu złożonego na poczet kosztów postępowania. Jeżeli depozyt na poczet kosztów postępowania upadłościowego osoby prawnej nie został złożony w całości lub w części, to koszty postępowania upadłościowego pokrywane są ze środków Pracowniczego Funduszu Gwarancji Roszczeń.

Zgodnie z art. 169 ŁPU syndyk otrzymuje wynagrodzenie z majątku masy upadłości. Wynagrodzenie syndyka określone jest w następującej wysokości:

1. za prace od dnia powołania do pełnienia funkcji syndyka do dnia sporządzenia planu sprzedaży majątku dłużnika (§ 113 ŁPU) lub sprawozdania o braku majątku dłużnika (§ 112 ŁPU) – w wysokości depozytu złożonego na poczet kosztów postępowania powiększonego o 10% wartości środków pochodzących z majątku, który został odzyskany do czasu sporządzenia planu sprzedaży majątku dłużnika lub stwierdzenia braku majątku dłużnika;
2. oprócz wynagrodzenia określonego w pkt 1) dodatkowo w wysokości dwóch minimalnych miesięcznych wynagrodzeń, jeżeli dłużnik spełnia następujące kryteria według danych za ostatni zakończony rok obrotowy:
 - a) dłużnik zatrudniał ponad 250 pracowników,
 - b) roczny obrót dłużnika przekroczył 50 mln euro lub roczna suma bilansowa przekroczyła 43 mln euro;
3. jeżeli po sporządzeniu planu sprzedaży majątku dłużnika postępowanie upadłościowe jest kontynuowane, ponieważ możliwe jest sfinansowanie tego postępowania ze środków dłużnika, wynagrodzenie syndyka ze sprzedaży majątku dłużnika nieobjętego zabezpieczeniami rzeczowymi, a także z odzyskanego majątku dłużnika wynosi 10% kwoty, która ma zostać wypłacona wierzycielom. Syndyk może również uzgodnić ze zgromadzeniem wierzycieli inną wysokość wynagrodzenia i sposób jego pokrycia;
4. jeżeli po sporządzeniu sprawozdania o braku majątku dłużnika postępowanie upadłościowe jest kontynuowane, ponieważ osiągnięto porozumienie w sprawie finansowania kosztów tego postępowania zgodnie z § 168 ust. 3 ŁPU, syndyk uzgadnia z podmiotem

finansującym koszty postępowania upadłościowego wysokość wynagrodzenia syndyka i warunki jego pokrycia;

5. jeżeli działalność gospodarcza jest kontynuowana w toku postępowania upadłościowego osoby prawnej, syndykowi przysługuje dodatkowe wynagrodzenie w wysokości jednego procentu obrotu netto, ale nieprzekraczającej kwoty dwóch minimalnych miesięcznych wynagrodzeń miesięcznie.

Prawo łotewskie przewiduje odrębne, jednostkowe wynagrodzenie dla syndyka za sprzedaż poszczególnych składników majątku obciążonego rzeczowo. Wynagrodzenie z tytułu sprzedaży obciążonego rzeczowo majątku dłużnika określa się w następujących wysokościach:

1. do kwoty 4268 euro – 15% kwoty należnej wierzycielowi;
2. od 4268 euro do 14 228 euro – 640,20 euro plus 10% kwoty należnej wierzycielowi przekraczającej 4268 euro;
3. od 14 228 euro do 142 287 euro – 1636,20 euro plus 5% kwoty należnej wierzycielowi przekraczającej 14 228 euro;
4. od 142 287 euro do 711 435 euro – 8039,15 euro plus 3% kwoty należnej wierzycielowi przekraczającej 142 287 euro;
5. od 711 435 euro do 1 422 871 euro – 25 113,59 euro plus 2% kwoty należnej wierzycielowi przekraczającej 711 435 euro;
6. jeżeli uzyskana kwota przekracza 1 422 871 euro – 39 342,29 euro plus 1% kwoty należnej wierzycielowi przekraczającej 1 422 871 euro.

Do wynagrodzenia syndyka dolicza się VAT, jeżeli syndyk jest podatnikiem tego podatku.

Zgodnie z art. 170 ŁPU wydatki związane z postępowaniem upadłościowym osoby prawnej nie mogą przekraczać:

1. kwoty wpłaconego depozytu na poczet kosztów postępowania upadłościowego osoby prawnej oraz kwoty 5% wyceny nieruchomości, jeżeli sporządzono plan sprzedaży nieruchomości;
2. kwoty wpłaconego depozytu na poczet kosztów postępowania upadłościowego osoby prawnej, jeżeli sporządzono sprawozdanie o braku majątku.

Do kosztów postępowania upadłościowego osoby prawnej zalicza się:

1. wynagrodzenie ekspertów za świadczone przez nich usługi stosownie do znaczenia, zakresu i wartości świadczonych przez nich usług, nie przekraczając jednak wynagrodzenia za analogiczne usługi w podobnych dziedzinach;
2. wydatki związane z utrzymaniem majątku dłużnika w postępowaniu upadłościowym;
3. wydatki związane z zamieszczaniem ogłoszeń, organizacją aukcji, otwieraniem, obsługą i zamykaniem rachunku rozliczeniowego, wydatki na usługi notarialne i pocztowe;
4. koszty podróży służbowych, które są obliczane zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi dotyczącymi wydatków związanych z podróżami służbowymi;

5. wydatki na kontynuowanie wykonywania umów, które nie zostały rozwiązane w przypadkach określonych w przepisach, a także na wykonanie tych umów, które syndyk zawarł z osobami trzecimi w toku postępowania upadłościowego osoby prawnej;
6. wydatki, które są związane z likwidacją dłużnika, w tym usunięcie, przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych;
7. podatki i opłaty za okres od dnia ogłoszenia postępowania upadłościowego osoby prawnej;
8. wydatki związane z utrzymaniem mienia należącego do osób trzecich do czasu jego przekazania tym osobom;
9. inne uzasadnione wydatki.

Odrębnie jest uregulowane wynagrodzenie oraz wydatki postępowania upadłościowego osoby fizycznej. Zagadnienie to reguluje rozdział XXX ŁPU.

W postępowaniu upadłościowym osoby fizycznej syndyk otrzymuje wynagrodzenie:

1. jeżeli zostało przeprowadzone postępowanie w sprawie umorzenia zobowiązań:
 - a) za okres od dnia powołania do pełnienia funkcji do dnia zakończenia postępowania upadłościowego – połowę kwoty depozytu uiszczzonego na poczet kosztów postępowania,
 - b) za okres od dnia wszczęcia postępowania w sprawie umorzenia zobowiązań do czasu zakończenia tego postępowania, jeżeli syndyk został powołany przed dniem wszczęcia postępowania w sprawie umorzenia zobowiązań lub, jeżeli syndyk został powołany po wszczęciu postępowania w sprawie umorzenia zobowiązań, za okres od dnia powołania do pełnienia funkcji do czasu zakończenia tego postępowania – połowę kwoty depozytu uiszczzonego na poczet kosztów postępowania;
2. jeżeli nie zostało przeprowadzone postępowanie w sprawie umorzenia zobowiązań: za okres od dnia powołania do pełnienia funkcji do dnia zakończenia lub umorzenia postępowania upadłościowego – połowę kwoty depozytu uiszczzonego na poczet kosztów postępowania.

Oprócz wynagrodzenia, o którym mowa wyżej, syndyk ustanowiony w postępowaniu upadłościowym osoby fizycznej otrzymuje również wynagrodzenie za odzyskanie i sprzedaż majątku w wysokości określonej przepisami regulującymi postępowanie upadłościowe osoby prawnej. Ponadto syndyk otrzymuje odrębne wynagrodzenie za pomoc prawną w zakresie sporządzenia planu spłaty zobowiązań oraz za pomoc prawną w postępowaniu po zatwierdzeniu planu spłaty zobowiązań osoby fizycznej w wysokości nieprzekraczającej wynagrodzenia określonego ustawowo za udzielenie pomocy prawnej.

Zgodnie z art. 172 ŁPU koszty postępowania upadłościowego osoby fizycznej dzieli się na koszty bezpośrednie oraz koszty pośrednie.

Koszty bezpośrednie obejmują:

1. wydatki związane z zamieszczeniem ogłoszeń, organizacją aukcji, otwarciem, obsługą i zamknięciem rachunku rozliczeniowego;
2. koszty usług pocztowych związanych z wysyłaniem korespondencji;
3. wydatki związane z wyceną majątku osoby fizycznej;
4. koszty usług notarialnych;
5. wydatki związane z utrzymaniem oraz ubezpieczeniem majątku osoby fizycznej, jeżeli został on przekazany syndykowi.

Bezpośrednie koszty postępowania upadłościowego osoby fizycznej pokrywane są ze środków uzyskanych ze sprzedaży majątku dłużnika.

Kosztami pośrednimi postępowania upadłościowego osoby fizycznej są koszty związane z utrzymaniem dłużnika po ogłoszeniu upadłości. Koszty te obejmują:

1. koszty utrzymania dłużnika;
2. podatki i opłaty;
3. bieżące alimenty lub inne środki wsparcia należne od dłużnika;
4. płatności ustawowe oraz płatności wynikające z umów, które zostały zawarte po ogłoszeniu upadłości zgodnie z procedurami określonymi w ustawie (np. kary administracyjne, opłaty czynszowe, opłaty za media itp.);
5. wydatki związane z utrzymaniem mienia należącego do osób trzecich do czasu jego przekazania tym osobom.

Koszty pośrednie postępowania upadłościowego osoby fizycznej są pokrywane ze środków dłużnika, które dłużnik ma prawo zatrzymać i które nie wchodzą do masy upadłości.

Wywiad przeprowadzony z przedstawicielami łotewskiego Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości (*Maksātnespējas kontroles dienests*)

ANNA HRYCAJ: W jaki sposób sprawowany jest nadzór nad syndykami w toku postępowania upadłościowego?

MAKSĀTNESPĒJAS KONTROLES DIENESTS: Syndyków masy upadłości (dalej: syndyków) oraz osoby nadzorujące postępowania w zakresie ochrony prawnej (dalej: osoby nadzorujące) nadzoruje Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości, który w ramach nadzoru m.in.:

1. przeprowadza planowane, nieplanowane i następcze kontrole na miejscu (w siedzibie Urzędu) oraz w terenie;
2. rozpatruje skargi dotyczące działań syndyków oraz osób nadzorujących, z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach prawa, w których skargi podlegają rozpoznaniu przez sąd. Urząd wszczyna również postępowania dyscyplinarne przeciwko osobom

nadzorującym i syndykom oraz zwalnia, usuwa i zawiesza syndyków w pełnieniu funkcji.

A.H.: Jak zorganizowany jest organ nadzoru, w jakim ministerstwie działa, jaka jest jego struktura, czy ma własną stronę internetową?

MKD: Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości jest instytucją administracji bezpośredniej pod nadzorem Ministra Sprawiedliwości Łotwy, która w ramach kompetencji określonych w przepisach ustawowych i wykonawczych realizuje politykę państwa w kwestiach postępowań w zakresie ochrony prawnej i postępowań upadłościowych, chroni interesy pracowników w przypadku niewypłacalności pracodawcy oraz zapewnia ochronę interesów państwowych i publicznych w kwestiach związanych z postępowaniami w sprawie ochrony prawnej i postępowaniami upadłościowymi zgodnie z procedurami określonymi w ustawie. Urząd prowadzi stronę internetową: <https://www.mkd.gov.lv/en>.

Struktura Służby Kontroli Upadłości na dzień 1 stycznia 2024 r. wraz z liczbą zatrudnionych osób wyglądała następująco:

1. Dyrektor (1³³), któremu podlega: Zastępca Dyrektora ds. Nadzoru (1), Dyrektor ds. Kontroli Wewnętrznej i Zarządzania Ryzykiem (1), Zastępca Dyrektora ds. Finansowych (1);
2. Zastępcy Dyrektora ds. Nadzoru podlegają trzy departamenty: I Departament Nadzoru (18), który obejmuje wydział ds. elektronicznego systemu księgowego (4) oraz wydział ds. nadzoru (13); II Departament Nadzoru (13) oraz Departament Prawny (9);
3. Zastępcy Dyrektora ds. Finansowych podlega Departament Administracyjny (4), Departament ds. Finansowych (7) oraz Departament ds. Postępowań Zabezpieczających (11).

A.H.: Ilu doradców restrukturyzacyjnych jest obecnie na Łotwie?

MKD: Na dzień 1 stycznia 2024 r. na Łotwie było 148 praktykujących doradców restrukturyzacyjnych.

A.H.: Ile osób przystępuje do egzaminu kwalifikacyjnego każdego roku?

MKD: Ostatnie egzaminy kwalifikacyjne odbyły się w 2018 i 2020 r. Do obu egzaminów przystąpiło łącznie 42 kandydatów (16 w 2020 r. i 26 w 2018 r.). Tylko 17 kandydatów zdało egzaminy i zostało dopuszczonych do zawodu. Od 2020 r. nie odbył się żaden egzamin i nie zostali dopuszczeni do zawodu nowi doradcy restrukturyzacyjni.

³³ Liczby w nawiasach oznaczają liczbę osób pełniących określoną funkcję lub zatrudnionych w określonej komórce.

Po powołaniu do pełnienia funkcji syndyka, co pięć lat licząc od dnia powołania do pełnienia funkcji lub od dnia zdania poprzedniego egzaminu kwalifikacyjnego, każdy doradca restrukturyzacyjny ma obowiązek przystąpić do powtórnego egzaminu kwalifikacyjnego.

A.H.: Na czym polega nadzór nad czynnościami syndyka w postępowaniu upadłościowym przez organ nadzoru? Jak wygląda to w praktyce? Od kogo organ nadzoru uzyskuje informacje o nieprawidłowościach w działalności syndyka (od sądu, od wierzycieli, od dłużnika, z urzędu)?

MKD: Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości rozpatruje sprawy dotyczące wykroczeń administracyjnych oraz wnioski i skargi dotyczące działań syndyka, z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach, w których zażalenia na decyzje syndyka są rozpatrywane przez sąd, w którym jest prowadzone postępowanie upadłościowe.

Przeciwko osobie nadzorującej i syndykowi można wszcząć postępowanie dyscyplinarne w związku z istotnym naruszeniem zasad etyki zawodowej, systematycznym naruszaniem przepisów ustawowych i wykonawczych lub nadużyciem władzy, jeżeli zostały one stwierdzone przez Urząd zgodnie z procedurami określonymi w ustawie o upadłości.

Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości może również złożyć do sądu wnioski o wyłączenie osoby nadzorującej z konkretnego postępowania w sprawie ochrony prawnej lub o odsunięcie syndyka od wykonywania obowiązków syndyka w konkretnym postępowaniu upadłościowym.

Urząd uzyskuje informacje na temat nieprawidłowości w działalności syndyka lub osoby nadzorującej od osób, na których interesy mają wpływ działania syndyka lub osoby nadzorującej, w tym od wierzycieli, dłużników i osób trzecich. Ponadto Urząd analizuje informacje uzyskane niezależnie z elektronicznego systemu rachunkowości oraz z innych źródeł. Urząd wykorzystuje te informacje do planowania swoich działań nadzorczych. Może zaistnieć sytuacja, w której zostanie również wydane orzeczenie sądu nakazujące przeprowadzenie kontroli.

W ramach nadzoru Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości ma następujące prawa:

1. zwrócenia się do osoby nadzorującej lub syndyka o przekazanie niezbędnych informacji i odpowiednich dokumentów dotyczących przebiegu postępowania w sprawie ochrony prawnej lub postępowania upadłościowego;
2. żądania od osoby nadzorującej lub syndyka przedstawienia oryginałów dokumentów oraz otrzymania odpisów tych dokumentów w celu sprawdzenia legalności działań osoby nadzorującej lub syndyka;
3. otrzymywania od osoby nadzorującej lub syndyka wyjaśnień dotyczących jego działań w postępowaniu w sprawie ochrony prawnej lub postępowaniu upadłościowym;

4. wezwania osoby nadzorującej lub syndyka do stawienia się w Urzędzie w celu udzielenia wyjaśnień na temat przebiegu danego postępowania w sprawie ochrony prawnej lub postępowania upadłościowego.

A.H.: W jaki sposób organ nadzoru ma dostęp do akt sprawy?

MKD: Łotwa wdrożyła elektroniczny system rachunkowości upadłościowej (dalej: system), który jest państwowym systemem informacyjnym zarządzanym przez Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości.

System wspiera wykonywanie zadań Urzędu, przygotowywanie i publikowanie informacji określonych w przepisach ustawowych i wykonawczych na stronie internetowej Urzędu, wymianę informacji między osobami i organami uczestniczącymi w postępowaniu upadłościowym oraz wypełnianie obowiązków przez syndyków i osoby nadzorujące.

W systemie znajdują się informacje o osobie nadzorującej, syndyku oraz innych osobach uczestniczących w postępowaniach ochronnych i upadłościowych, informacje o przebiegu postępowań, informacje o wszelkich naruszeniach, których dopuściły się osoby nadzorujące i syndycy w trakcie wykonywania nałożonych na nich obowiązków.

Z systemu teleinformatycznego mogą korzystać uczestnicy postępowań upadłościowych. W praktyce, z systemu korzystają prawie wszyscy, w związku z czym wszystkie informacje są dostępne online, a część informacji i dokumentów, które nie są dostępne w formie elektronicznej syndycy muszą przechowywać przez 10 lat.

A.H.: Ile sankcji i jakiego rodzaju sankcje organ nadzoru nałożył na doradców restrukturyzacyjnych w latach 2020–2023?

MKD: Od 1 stycznia 2020 r. ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu określiła syndyków jako podmioty podlegające kontroli zgodnie z tą ustawą. W konsekwencji, od 2020 r. syndycy są nadzorowani i kontrolowani nie tylko przez Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości, ale również bezpośrednio przez Stowarzyszenie Certyfikowanych Doradców Restrukturyzacyjnych Łotwy. Obecnie sankcje wobec doradców restrukturyzacyjnych są więc nakładane przez Urząd również z inicjatywy dodatkowego organu nadzorującego i kontrolnego, którym jest Stowarzyszenie Doradców.

W 2020 r. do Urzędu nie wpłynęły żadne wnioski ze strony Stowarzyszenia Doradców o nałożenie sankcji. Jednocześnie w 2020 r. Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości wydał 82 decyzje, w których, działając z własnej inicjatywy, uznał nieprawidłowości w postępowaniu syndyka. W trzech sprawach, w których stwierdzono nieprawidłowości, które nie miały istotnego wpływu na przebieg postępowania upadłościowego, uchybienia syndyka zostały wyjaśnione w oparciu o zasadę *Advice First*.

W 2021 r. 32% wszystkich doradców restrukturyzacyjnych dopuściło się naruszeń. Wydano 73 decyzje, w których stwierdzono 188 naruszeń. 13 syndyków zostało odsuniętych od prowadzenia postępowań upadłościowych. W wyniku 20 kontroli Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości zastosował zasadę *Advice First* i wyjaśnił syndykowi nieprawidłowości jego działań. Zasadę *Advice First* stosowano wówczas, gdy stwierdzone nieprawidłowości nie miały znaczącego wpływu na przebieg postępowania upadłościowego.

W dniu 12 lipca 2021 r. weszły w życie zmiany legislacyjne, które rozszerzyły kompetencje Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości do samodzielnego wdrażania środków nadzoru i kontroli w stosunku do syndyków.

W 2022 r. odnotowano spadek zarówno liczby nieprawidłowości, jak i skarg na syndyków, aczkolwiek nadal w przypadku 20% wszystkich doradców restrukturyzacyjnych stwierdzono naruszenia. Urząd wydał 30 decyzji w sprawie uznania nieprawidłowości w działalności syndyków, stwierdzając łącznie 104 nieprawidłowości. Z inicjatywy Urzędu czterech syndyków zostało odsuniętych od prowadzenia konkretnego postępowania upadłościowego w związku z nieprawidłowościami. W dziewięciu przypadkach nieprawidłowości zostały stwierdzone przez sąd.

W 2022 r. Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości, w ramach zasady *Advice First*, aktywnie stosował prewencyjne narzędzia nadzoru, tj. wyjaśnienie nieprawidłowości. Zasadę *Advice First* zastosowano po zakończeniu 36 kontroli, tj. w 50% przypadków.

W 2022 r. Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości, po samodzielnym stwierdzeniu naruszenia przepisów ustawowych, nałożył sankcje na siedmiu syndyków za naruszenia ustawy o zapobieganiu terroryzmowi (trzy decyzje o wydaniu ostrzeżenia oraz cztery decyzje o nałożeniu grzywnien w wysokości 1650 euro³⁴).

W ramach nadzoru w 2023 r. Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości wykrył nieprawidłowości w działalności 24% czynnych doradców restrukturyzacyjnych. Urząd wydał 31 decyzji o uznaniu nieprawidłowości w działaniach doradców restrukturyzacyjnych obejmujących łącznie 112 nieprawidłowości. Z inicjatywy Urzędu trzech syndyków w czterech postępowaniach upadłościowych zostało odsuniętych od udziału w danym postępowaniu upadłościowym. Jednocześnie Urząd w odniesieniu do tych syndyków złożył zawiadomienia do właściwych organów ścigania, na podstawie których wszczęto postępowania karne.

W 2023 r. Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości, po samodzielnym ustaleniu naruszenia ustawy o zapobieganiu terroryzmowi przez doradcę restrukturyzacyjnego, nałożył sankcje na 10 doradców (jedna decyzja o wydaniu ostrzeżenia i dziewięć decyzji o nałożeniu grzywnien w wysokości 3600 euro³⁵).

³⁴ Łączna wysokość nałożonych grzywnien.

³⁵ Łączna kwota nałożonych grzywnien.

A.H.: Ile sankcji i jakiego rodzaju sankcje nałożyło na syndyków Stowarzyszenie Doradców Restrukturyzacyjnych w latach 2020–2023?

MKD: Funkcje organizacji zawodowej doradców restrukturyzacyjnych są realizowane przez Stowarzyszenie Doradców Restrukturyzacyjnych, które obligatoryjnie obejmuje wszystkich łotewskich doradców restrukturyzacyjnych. Stowarzyszenie powiadamia Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości, jeżeli dysponuje informacjami, które mogą stanowić podstawę do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przeciwko syndykowi.

Stowarzyszenie samodzielnie nie jest uprawnione do nakładania sankcji na doradców.

A.H.: Na czym polega system powoływania syndyka dla konkretnego postępowania upadłościowego – program selekcji? Jak to konkretnie działa? Jakie są kryteria wyboru? Czy były jakieś próby manipulowania wynikami losowania ze strony doradców restrukturyzacyjnych?

MKD: Po ogłoszeniu upadłości z listy kandydatów na stanowisko syndyka prowadzonej w elektronicznym systemie rachunkowości upadłościowej przez Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości wybiera się kandydata na stanowisko syndyka, korzystając ze zautomatyzowanego naboru udostępnionego przez sądowy system informacyjny. Następnie sąd dokonuje oceny zdolności wylosowanego kandydata do wykonywania obowiązków syndyka w danym postępowaniu upadłościowym.

Lista kandydatów stanowi elektronicznie zagregowany zbiór informacji o doradcach restrukturyzacyjnych, którzy wyrazili chęć umieszczenia ich na tejże Liście i którzy nie podlegają ograniczeniom w zakresie wykonywania obowiązków doradcy.

Wyboru kandydata na syndyka w konkretnym postępowaniu upadłościowym w sądowym systemie informacyjnym dokonuje się w dwóch procesach – oddzielnie dla postępowań upadłościowych osoby prawnej i postępowań upadłościowych osoby fizycznej. Każde losowanie obejmuje doradców, którzy znajdują się na liście kandydatów w momencie, gdy wszyscy doradcy znajdujący się na liście kandydatów przesłanej uprzednio do sądowego systemu informacyjnego zostali wybrani jako kandydaci do udziału w postępowaniu upadłościowym w danej turze. Wybór syndyka masy upadłości dla danego postępowania upadłościowego jest więc zautomatyzowany i losowy. Wybór ten opiera się na zasadzie proporcjonalności – każdy syndyk znajdujący się na liście kandydatów jest wybierany do udziału w jednym postępowaniu upadłościowym w każdym trybie (dla osoby prawnej i dla osoby fizycznej).

Na Łotwie nie ma kryteriów wyboru konkretnego doradcy restrukturyzacyjnego dla danego postępowania. Każdy może zostać wybrany niezależnie od doświadczenia czy innych czynników. Każdego roku systemy teleinformatyczne są poddawane niezależnemu audytowi i jak dotąd nie wykryto żadnych nieprawidłowości, które miałyby wpływ na wyniki wyboru syndyków.

A.H.: Czy dostępne są jakieś ogólne dane statystyczne dotyczące nadzoru nad działalnością doradców?

MKD: Na Łotwie podstawowym narzędziem zapobiegania naruszeniom regulacji ustawowych przez doradców restrukturyzacyjnych są, oparte na analizie ryzyka, zaplanowane środki nadzoru. Łącznie w 2023 r. Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości przeprowadził następujące działania nadzorcze:

1. 28 szczegółowych kontroli w siedzibie Urzędu;
2. 21 zdalnych kontroli pogłębionych dotyczących czynności syndyków w postępowaniach upadłościowych dotyczących osób prawnych;
3. 39 tematycznych kontroli terenowych, w ramach których badano konkretny aspekt postępowania upadłościowego lub postępowania w sprawie ochrony prawnej. Kontrole te były inicjowane na podstawie informacji otrzymanych od stron lub osób trzecich uczestniczących w postępowaniu, na podstawie pomocniczych orzeczeń sądowych oraz w odniesieniu do konkretnych postępowań wybranych w ramach nadzoru opartego na analizie ryzyka.

Oprócz kontroli tematycznych, o których mowa powyżej, Urząd przeprowadził również zewnętrzne kontrole horyzontalne, w ramach których zbadano:

1. czy osoba nadzorująca postępowania w sprawie ochrony prawnej prowadzi w systemie teleinformatycznym dokumentację zgodnie z wymogami. Kontrola objęła 61 postępowań w zakresie ochrony prawnej. W 28 przypadkach skierowano pisma mające na celu usunięcie uchybień, a w jednej sprawie kontrola zakończyła się raportem o wszczęciu postępowania w sprawie wykroczeń administracyjnych przeciwko nadzorcy;
2. czy dane niezbędne do obliczenia wskaźników efektywności sektora upadłościowego (uznane wierzytelności wierzycieli, zaspokojone roszczenia wierzycieli, pozyskane środki, koszty) są wprowadzane do karty procesów systemu. Kontrole objęły 139 postępowań upadłościowych. W 45 przypadkach wysłano pisma w celu usunięcia braków oraz przeprowadzono konsultacje telefoniczne. Kontrole usunęły istotne uchybienia.

3. Słowenia

3.1. Uwagi ogólne o słoweńskim prawie upadłościowym i restrukturyzacyjnym

Prawo upadłościowe w Słowenii reguluje ustawa o operacjach finansowych, postępowaniu upadłościowym i przymusowej likwidacji³⁶ (dalej: SPU), która poza postępowaniem upadłościowym obejmuje kwestie operacji finansowych osób prawnych, postępowań zapobiegających upadłości oraz przymusowej likwidacji osób prawnych. Ustawa ta obejmuje również rozwiązania implementujące Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1023 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie ram restrukturyzacji zapobiegawczej, umorzenia długów i utraty praw oraz w sprawie środków zwiększających skuteczność postępowań restrukturyzacyjnych, upadłościowych i w zakresie umorzenia długów oraz zmieniająca dyrektywę (UE) 2017/1132³⁷.

W prawie słoweńskim występuje zapobiegawcze postępowanie restrukturyzacyjne³⁸ oraz sądowe postępowanie restrukturyzacyjne (art. 4 SPU), przymusowe postępowanie ugodowe oraz postępowanie upadłościowe wobec osoby prawnej i wobec osoby fizycznej (art. 5 i 6 SPU).

Postępowanie upadłościowe opiera się na zasadzie równego traktowania wierzycieli (art. 46 SPU), optymalizacji (art. 47 SPU) oraz szybkości postępowania (art. 48 SPU). Bardzo ciekawym rozwiązaniem jest obligatoryjna mediacja przewidziana w postępowaniu upadłościowym. Zgodnie z art. 48a ust. 1 SPU sąd prowadzący postępowanie upadłościowe kieruje strony postępowania oraz syndyka do postępowania mediacyjnego, jeżeli uzna, że w okolicznościach sprawy jest to właściwe do rozstrzygnięcia spornej kwestii lub konfliktu interesów wynikającego z postępowania upadłościowego lub bezpośrednio z nim związanego. O ile sąd nie postanowi inaczej, decyzja o skierowaniu sprawy do mediacji nie stoi na przeszkodzie kontynuowaniu postępowania upadłościowego (ust. 3). Postępowanie mediacyjne uważa się za zakończone niepowodzeniem, jeżeli w ciągu 60 dni od rozpoczęcia postępowania mediacyjnego nie osiągnięto porozumienia w sprawie spornej

³⁶ Dziennik Urzędowy Republiki Słowenii, nr 126/07 z dnia 31 grudnia 2007 r.

³⁷ Dyrektywa w sprawie restrukturyzacji i upadłości (Dz.U. L 172 z 26.06.2019 r., s. 18).

³⁸ Zgodnie z art. 44d ust. 1 SPU zapobiegawcze postępowanie restrukturyzacyjne wszczyna się, jeżeli dłużnik nie stał się jeszcze niewypłacalny i istnieje prawdopodobieństwo, że stanie się niewypłacalny w ciągu jednego roku. O wszczęciu zapobiegawczego postępowania restrukturyzacyjnego orzeka sąd na wniosek uprawnionego wnioskodawcy.

kwestii lub konfliktu interesów (ust. 6). Stąd też można wskazać, że zasadą słoweńskiego postępowania upadłościowego jest również dążenie do polubownego rozwiązania konfliktu interesów.

Zgodnie z art. 49 SPU postępowanie upadłościowe obejmuje postępowanie wstępne i główne postępowanie upadłościowe. Wstępne postępowanie upadłościowe wszczyna się poprzez złożenie wniosku o wszczęcie postępowania. Jest to odpowiednik polskiego postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości. Główne postępowanie upadłościowe wszczyna się na mocy postanowienia, którym sąd postanawia o wszczęciu postępowania upadłościowego. Postępowanie upadłościowe wszczyna się, jeżeli dłużnik stanie się niewypłacalny i spełnione są pozostałe przesłanki określone w przepisach prawa dla konkretnego rodzaju postępowania.

W sprawach upadłościowych orzekają sądy rejonowe w składzie jednego sędziego. Bardzo ciekawym rozwiązaniem jest to, że wiele czynności może samodzielnie podejmować asystent sędziego.

Przebieg postępowania upadłościowego reguluje rozdział V ustawy. Zgodnie z art. 243 SPU po ogłoszeniu upadłości sąd zawiadamia wierzycieli o wszczęciu postępowania upadłościowego. Wierzyciele zgłaszają swoje wierzytelności w terminie jednego miesiąca od dnia publikacji zawiadomienia o wszczęciu takiego postępowania. Zgodnie z art. 61 SPU w terminie jednego miesiąca od upływu terminu na zgłoszenie wierzytelności syndyk składa szczegółowe oświadczenie w sprawie każdej zgłoszonej wierzytelności, przedkładając sądowi listę wierzytelności („podstawowa lista zweryfikowanych wierzytelności”). Zgodnie z art. 62 SPU wierzyciel może wnieść sprzeciw wobec podstawowej listy zweryfikowanych wierzytelności.

Organem wierzycieli w słoweńskim postępowaniu upadłościowym jest rada wierzycieli (art. 76 SPU). Liczbę członków rady wierzycieli ustala sąd. Liczba członków rady wierzycieli musi być nieparzysta i nie większa niż 11 oraz nie mniejsza niż trzy, chyba że liczba wierzycieli jest mniejsza niż trzy. Członków rady wierzycieli również powołuje sąd. Zgodnie z art. 89 SPU, jeżeli syndyk jest zobowiązany do przedłożenia sądowi swojego sprawozdania lub opinii zgodnie z SPU, musi on również przesłać je wszystkim członkom rady wierzycieli w tym samym czasie. Na wniosek każdego członka rady wierzycieli syndyk na posiedzeniu rady wierzycieli rozpatrującym jego sprawozdanie lub opinię udziela dalszych wyjaśnień dotyczących wykonywania jego uprawnień i zadań w postępowaniu oraz innych kwestii związanych z ochroną lub realizacją interesów wierzycieli.

W toku postępowania upadłościowego syndyk podlega nadzorowi ze strony sądu. Jednym z elementów tego nadzoru jest obowiązek syndyka składania sądowi sprawozdania ze swoich czynności.

Zgodnie z art. 295 SPU okresowe sprawozdanie syndyka musi zawierać:

1. opis transakcji i innych czynności syndyka;
2. stan masy upadłości na początek i koniec okresu sprawozdawczego;

3. wysokość dochodów z zarządu masą upadłości z podziałem na rodzaje dochodów;
4. wysokość kosztów postępowania upadłościowego uszeregowanych ze względu na rodzaje kosztów;
5. informacje na temat wartości masy upadłości, która nie została jeszcze zlikwidowana, oraz na temat składników majątku, które się na nią składają oraz
6. inne informacje niezbędne do przeprowadzenia oceny, czy syndyk dokonuje czynności zgodnie z planem przebiegu postępowania upadłościowego.

Zgodnie z art. 321 SPU plan przebiegu postępowania upadłościowego ustala sąd na wniosek syndyka oraz na podstawie opinii rady wierzycieli. Plan przebiegu postępowania upadłościowego musi zawierać w odniesieniu do każdego rodzaju majątku wchodzącego w skład masy upadłości opis czynności prawnych i innych czynności, które mają być dokonane w związku ze sprzedażą tych składników majątku oraz terminy, w których syndyk musi dokonać tych czynności.

Zgodnie z art. 322 ust. 2 SPU w przypadku każdej czynności związanej z zarządzaniem masą upadłości syndyk musi uzyskać zgodę sądu przed zawarciem umowy lub dokonaniem jakiegokolwiek innej czynności prawnej.

Prawo słoweńskie zawiera bardzo ciekawe rozwiązania gwarantujące praktycznie całkowity dostęp do akt postępowania upadłościowego. Zgodnie z art. 122 SPU w zasadzie całe akta postępowania upadłościowego są dostępne publicznie. Na specjalnie do tego przeznaczonej stronie internetowej publikuje się bowiem dane identyfikacyjne niewypłacalnego dłużnika, z wyjątkiem numeru PESEL i numeru identyfikacji podatkowej niewypłacalnego dłużnika będącego konsumentem, dane sądu prowadzącego postępowanie i sygnaturę sprawy; dane identyfikacyjne syndyka, informacje o wszczęciu postępowania, upływie terminu na zgłaszanie wierzytelności w postępowaniu oraz o szczegółach innych czynności procesowych w postępowaniu; treść postanowienia o wszczęciu postępowania upadłościowego oraz treść wszystkich postanowień wydanych w postępowaniu upadłościowym wraz z wnioskiem, na podstawie którego sąd wydał postanowienie, z wyjątkiem postanowienia o ogłoszeniu upadłości konsumenckiej, postanowienia, na mocy którego sąd rozstrzyga w przedmiocie wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie umorzenia zobowiązań lub nakłada na dłużnika określone obowiązki w postępowaniu w sprawie umorzenia zobowiązań. Publicznie publikuje się również wezwanie do wszczęcia postępowania, wezwanie do stawienia się na rozprawie oraz inne wezwania do stawienia się przed sądem lub wezwania do głosowania; wszystkie protokoły z przesłuchań i przebiegu posiedzeń rady wierzycieli, sprawozdania i załączone do nich dokumenty syndyka, a w przypadku postępowania układowego – sprawozdania niewypłacalnego dłużnika i załączone do nich dokumenty; listy zweryfikowanych roszczeń, pisma procesowe stron postępowania i inne dokumenty sądowe, których publikację przewiduje ustawa; w postępowaniu upadłościowym – licytacje publiczne oraz zaproszenia do składania ofert w związku z likwidacją masy upadłości.

Zgodnie z art. 122a SPU oprogramowanie, które umożliwi prowadzenie postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych oraz sprawowanie nadzoru nad doradcami restrukturyzacyjnymi jest dostarczane i obsługiwane przez Centrum Informatyki przy Sądzie Najwyższym Republiki Słowenii.

3.2. Doradcy restrukturyzacyjni

3.2.1. Uzyskanie licencji doradcy restrukturyzacyjnego

Zgodnie z art. 108 SPU funkcję syndyka może pełnić wyłącznie osoba, która posiada licencję wydaną przez Ministra Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości wydaje licencję osobie, która spełnia następujące warunki:

1. jest obywatelem Republiki Słowenii lub Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej lub Państwa Członkowskiego Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Państwa Członkowskiego Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz zna język słoweński;
2. posiada zdolność prawną oraz zdolność do czynności prawnych;
3. posiada wykształcenie wyższe co najmniej pierwszego stopnia lub porównywalne wykształcenie uzyskane za granicą, nostryfikowane, uznane lub oceniane zgodnie z prawem regulującym ocenę i uznawanie wykształcenia, lub jest uprawniona do pełnienia funkcji biegłego rewidenta;
4. posiada co najmniej trzyletnie doświadczenie zawodowe w dziedzinie prawa lub ekonomii;
5. posiada ubezpieczenie obejmujące odpowiedzialność cywilną za szkody spowodowane naruszeniem obowiązków na minimalną sumę ubezpieczenia 500 000 euro w danym roku;
6. zdała egzamin zawodowy uprawniający do wykonywania czynności doradcy restrukturyzacyjnego;
7. jest godna zaufania publicznego;
8. oświadczy Ministrowi Sprawiedliwości, że będzie sumiennie i odpowiedzialnie wykonywać swoje uprawnienia i funkcje oraz że dołoży starań, aby jak najszybciej zakończyć postępowanie i jak najkorzystniej spłacić wierzycieli w każdym postępowaniu upadłościowym, w którym zostanie powołana.

Minister Sprawiedliwości odmawia wydania licencji:

1. jeżeli wnioskodawca nie spełnia warunków wymaganych do udzielenia licencji;
2. jeżeli licencja wnioskodawcy została uprzednio cofnięta, a nie upłynęło pięć lat od dnia, w którym licencja została cofnięta lub
3. jeżeli licencja wnioskodawcy utraciła ważność, a od dnia wygaśnięcia licencji nie upłynęło pięć lat lub

4. jeżeli przeciwko osobie ubiegającej się o licencję zostało wszczęte postępowanie karne, w którym skierowano akt oskarżenia.

Zgodnie z art. 109 SPU Minister Sprawiedliwości cofa licencję m.in. wówczas, gdy doradca przestanie spełniać wymagania niezbędne do uzyskania licencji.

Ponadto licencja traci ważność:

1. jeżeli doradca restrukturyzacyjny utraci obywatelstwo Republiki Słowenii lub Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej lub Państwa Członkowskiego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, nie nabywając jednocześnie obywatelstwa innego państwa, którym jest Republika Słowenii lub Państwo Członkowskie Unii Europejskiej lub Państwo Członkowskie Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
2. jeżeli doradca restrukturyzacyjny został objęty opieką lub kuratelą;
3. jeżeli doradca restrukturyzacyjny złoży oświadczenie o wykreśleniu z listy;
4. w przypadku śmierci doradcy;
5. w przypadku pozbawienia prawa do pełnienia funkcji syndyka na mocy ostatecznej decyzji Komisji Dyscyplinarnej.

Zgodnie z art. 110 SPU wykaz doradców restrukturyzacyjnych prowadzi Ministerstwo Sprawiedliwości. Wykaz jest również dostępny na stronach internetowych przeznaczonych do publikowania informacji o postępowaniach upadłościowych.

Prawo słoweńskie przewiduje bardzo ciekawe rozwiązania związane z wyborem przez doradcę restrukturyzacyjnego sądów, w okręgu których doradca będzie pełnił funkcję. Zgodnie z art. 110 SPU osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego musi wybrać przynajmniej jeden, a maksymalnie wszystkie sądy rejonowe, w których będzie wykonywać czynności syndyka. Doradca restrukturyzacyjny może zmienić swój wybór w drodze oświadczenia złożonego Ministrowi Sprawiedliwości. Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi wykaz doradców restrukturyzacyjnych, którzy wybrali poszczególne sądy rejonowe dla każdego sądu rejonowego (dalej: wykaz wybranych doradców każdego sądu rejonowego). Jeżeli dla danego sądu rejonowego zostanie wybrana liczba doradców, która jest niewystarczająca w stosunku do średniej liczby spraw rozpatrywanych przez ten sąd, Minister Sprawiedliwości, na wniosek tego sądu, wyznacza dodatkową liczbę spośród doradców, którzy wybrali mniej niż trzy sądy.

Zgodnie z art. 114 SPU Minister Sprawiedliwości określa:

1. program i sposób zdania egzaminu zawodowego na pełnienie funkcji syndyka;
2. taryfę ustalania wynagrodzenia syndyka oraz wynagrodzenie ryczałtowe z tytułu przejęcia działalności odwołanego syndyka;
3. szczegółowe zasady dotyczące kosztów, do ponoszenia których syndyk jest uprawniony, oraz kwoty ryczałtowe przeznaczone na pokrycie innych kosztów postępowania upadłościowego zakończonego bez podziału funduszy masy upadłości między wierzycieli.

3.2.2. Pozasądowy nadzór nad czynnościami doradcy restrukturyzacyjnego

Zgodnie z art. 106 SPU podmiotem uprawnionym do nadzorowania doradców restrukturyzacyjnych jest Ministerstwo Sprawiedliwości. Wykonując czynności nadzorcze Ministerstwo Sprawiedliwości może:

1. uzyskać wgląd do dokumentów niewypłacalnego dłużnika przejętych przez syndyka w związku z postępowaniem upadłościowym oraz do dokumentów, które syndyk masy upadłości ma przechowywać w związku z tym postępowaniem, lub zwrócić się do Izby Doradców Restrukturyzacyjnych o przeprowadzenie kontroli akt lub dokumentów;
2. wnioskować o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko syndykowi oraz
3. zarządzić lub podjąć inne środki, jakie mogą być konieczne do sprawdzenia, czy syndyk wykonuje swoje czynności w postępowaniu upadłościowym zgodnie z prawem.

Kontroli działalności syndyka dokonują sędziowie delegowani do Ministerstwa Sprawiedliwości w celu wykonywania zadań zawodowych i posiadający doświadczenie w dziedzinie upadłości, sporów gospodarczych lub postępowań egzekucyjnych, lub absolwenci wyższych uczelni prawnych posiadający co najmniej pięcioletnie doświadczenie praktyczne w pracy prawniczej w postępowaniu upadłościowym po zdaniu państwowego egzaminu adwokackiego lub biegli rewidenci mianowani przez Ministra Sprawiedliwości. Kontrolerzy sporządzają sprawozdanie z przeprowadzonej kontroli, którego kopię przekazuje się syndykowi.

Zgodnie z art. 107 SPU Minister Sprawiedliwości powołuje komisję jako organ doradczy, w skład której wchodzi:

1. dwóch niezależnych biegłych z zakresu prawa upadłościowego;
2. dwóch sędziów orzekających w sprawach upadłościowych oraz
3. przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości.

Członkowie Komisji są mianowani na okres pięciu lat i mogą być mianowani ponownie po upływie tego okresu. Komisja wydaje opinie w sprawie wydawania i cofania licencji oraz w innych sprawach związanych z postępowaniem upadłościowym. Pracami Komisji kieruje przewodniczący wybierany spośród członków Komisji. Komisja uchwała regulamin wewnętrzny regulujący jej pracę. Fundusze na prace Komisji oraz warunki administracyjne, techniczne i inne warunki pracy Komisji zapewnia Ministerstwo Sprawiedliwości.

3.2.3. Samorząd doradców restrukturyzacyjnych

W Słowenii funkcjonuje obligatoryjny samorząd zawodowy doradców restrukturyzacyjnych (art. 120a SPU). Każdy doradca restrukturyzacyjny z chwilą wpisu na listę doradców z mocy prawa staje się członkiem Izby Doradców Restrukturyzacyjnych³⁹.

Zgodnie z art. 120b SPU Izba Doradców Restrukturyzacyjnych dba o dobre imię zawodu doradcy restrukturyzacyjnego oraz o kształtowanie dobrych praktyk biznesowych.

W celu ochrony dobrego imienia zawodu doradcy oraz rozwijania dobrych praktyk biznesowych Izba:

1. ustala program ustawicznego kształcenia zawodowego;
 - a) przyjmuje kodeks dobrych praktyk biznesowych oraz
2. formułuje rekomendacje w zakresie wdrażania dobrych praktyk biznesowych.

Zgodnie z art. 120c SPU sprawując nadzór nad doradcami, Izba Doradców Restrukturyzacyjnych może:

1. przeprowadzać analizę akt prowadzonych przez syndyka w związku z postępowaniem upadłościowym oraz dokumentacji, którą syndyk masy upadłości ma obowiązek przechowywać w związku z tym postępowaniem;
2. podejmować inne środki niezbędne do sprawdzenia, czy syndyk wykonuje swoje obowiązki w postępowaniu upadłościowym zgodnie z prawem i dobrą praktyką;
3. nakazać syndykowi usunięcie nieprawidłowości w jego działalności i sporządzenie sprawozdania na ich temat.

Zgodnie z art. 120d SPU nadzór nad Izbą Doradców sprawuje Ministerstwo Sprawiedliwości.

Zgodnie z art. 120h SPU wobec doradcy restrukturyzacyjnego może zostać wszczęte postępowanie dyscyplinarne:

1. jeżeli w ramach wykonywania uprawnień i obowiązków syndyka narusza obowiązki syndyka wynikające z SPU lub zasady właściwego prowadzenia działalności doradcy restrukturyzacyjnego;
2. w przypadku opóźnienia w uiszczaniu składki członkowskiej i innych składek na rzecz Izby;
3. jeżeli nie kształci się zgodnie z programem ustawicznego doskonalenia zawodowego ustalonym przez Izbę;
4. jeżeli swoim zachowaniem utrudnia lub w inny sposób uniemożliwia kontrolę nad swoją pracą.

Doradca restrukturyzacyjny dopuszcza się poważnego przewinienia dyscyplinarnego m.in., jeżeli wykonując uprawnienia i funkcje syndyka w postępowaniu upadłościowym,

³⁹ Adres strony internetowej słoweńskiej Izby Doradców Restrukturyzacyjnych: <https://www.zbornica-upraviteljev.si/o-zbornici>.

naruszy obowiązki syndyka wynikające z ustawy, przez co spowoduje szkodę w majątku niewypłacalnego dłużnika wchodzącym w skład masy upadłości.

Zgodnie z art. 120i SPU za poważne przewinienie dyscyplinarne doradca restrukturyzacyjny może zostać ukarany:

1. grzywną w wysokości nie mniejszej niż 5000 euro i nie wyższej niż 15 000 euro;
2. warunkowym pozbawieniem prawa do pełnienia funkcji doradcy restrukturyzacyjnego, które jest nakładane w sytuacji, jeżeli doradca restrukturyzacyjny ponownie popełni przewinienie dyscyplinarne w ciągu pięciu lat od poprzedniego ukarania;
3. bezwarunkowym pozbawieniem prawa do pełnienia funkcji doradcy restrukturyzacyjnego.

W przypadku przewinienia dyscyplinarnego, które nie ma charakteru poważnego przewinienia dyscyplinarnego, doradca restrukturyzacyjny może zostać ukarany:

1. upomnieniem;
2. grzywną w wysokości nie mniejszej niż 1700 euro i nie wyższej niż 5000 euro.

Przy nakładaniu środków dyscyplinarnych bierze się pod uwagę wagę przewinienia i jego konsekwencje, stopień odpowiedzialności, dotychczasową pracę i zachowanie osoby, przeciwko której toczy się postępowanie dyscyplinarne, a także wszelkie uprzednio nałożone środki dyscyplinarne.

Jeżeli komisja dyscyplinarna nałoży karę dyscyplinarną w postaci grzywny, wyznacza termin na zapłatę tej kary, który nie może być krótszy niż jeden miesiąc i nie dłuższy niż sześć miesięcy.

Zgodnie z art. 120 SPU do celów wykonywania uprawnień nadzorczych wynikających z ustawy Izba Doradców Restrukturyzacyjnych prowadzi rejestr dyscyplinarny, w którym przetwarzane są informacje o ostatecznych środkach dyscyplinarnych.

Zgodnie z art. 120k SPU organami postępowania dyscyplinarnych są Komisja Dyscyplinarna Pierwszej Instancji i Komisja Dyscyplinarna Drugiej Instancji. Obie komisje składają się z przewodniczącego i dwóch członków. Przewodniczącego i jednego członka Komisji Dyscyplinarnej Pierwszej Instancji mianuje Minister Sprawiedliwości.

Zgodnie z art. 120j SPU postępowanie przed Komisją Dyscyplinarną Pierwszej Instancji wszczyna Prezes Izby z własnej inicjatywy lub na wniosek Ministra Sprawiedliwości, Prezesa Sądu Rejonowego lub Prezesa Sądu Wyższej Instancji.

Odwołanie od decyzji komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji przysługuje w terminie 15 dni. Odwołanie może zostać wniesione przez syndyka, Prezesa Izby oraz Ministra Sprawiedliwości.

3.3. Powołanie i odwołanie syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym oraz przesłanki wyłączające możliwość pełnienia funkcji syndyka

Zgodnie z art. 115 SPU w indywidualnych postępowaniach upadłościowych do pełnienia funkcji syndyka może zostać powołana osoba:

1. która jest wpisana na listę doradców restrukturyzacyjnych i nie ukończyła jeszcze 70 roku życia oraz
2. jest wpisana w danym sądzie na sądową listę doradców restrukturyzacyjnych.

Syndykiem nie może zostać wyznaczona osoba:

1. która jest jednocześnie dłużnikiem lub wierzycielem niewypłacalnego dłużnika;
2. która w ciągu ostatnich dwóch lat przed wszczęciem postępowania upadłościowego:
 - a) pełniła funkcję członka zarządu, członka organu nadzorczego lub pełnomocnika niewypłacalnego dłużnika,
 - b) była zatrudniona przez niewypłacalnego dłużnika lub
 - c) pozostawała na podstawie umowy lub na innej podstawie prawnej w stosunkach gospodarczych z niewypłacalnym dłużnikiem;
3. która jest osobą bliską osoby wskazanej wyżej w pkt 1 lub 2;
4. która działa już jako syndyk w postępowaniu upadłościowym wobec innej spółki, która ma status spółki powiązanej w stosunku do niewypłacalnego dłużnika;
5. w stosunku do której zachodzą inne okoliczności, budzące wątpliwości co do bezstronności w wykonywaniu obowiązków syndyka w danym postępowaniu.

Zgodnie z art. 116 SPU syndyk jest wyznaczany przez sąd w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości. Sąd wyznacza syndykiem kolejną osobę z sądowej listy doradców restrukturyzacyjnych zgodnie z kolejnością na liście. Listę doradców restrukturyzacyjnych prowadzi się oddzielnie dla następujących rodzajów postępowań upadłościowych:

1. przymusowego postępowania układowego i postępowania upadłościowego wobec osoby prawnej oraz
2. postępowań dotyczących osób fizycznych.

Sąd odwołuje syndyka:

1. jeżeli naruszy obowiązki syndyka w postępowaniu, w którym został powołany;
2. w przypadku pozbawienia go prawa do pełnienia funkcji syndyka;
3. jeżeli jego uprawnienie do działania w charakterze syndyka utraciło ważność (utrata ważności licencji);
4. jeżeli z powodu choroby, niezdolności do pracy lub śmierci nie jest już zdolny do pełnienia funkcji syndyka;
5. jeżeli większość wierzycieli tak postanowi zgodnie z § 119a SPU.

Zgodnie z art. 119a SPU, jeżeli w ocenie rady wierzycieli syndyk nie cieszy się już zaufaniem wierzycieli, rada wierzycieli może, w każdym czasie po ogłoszeniu postanowienia

w sprawie zbadania wierzytelności, większością głosów wszystkich swoich członków zażądać od wierzycieli głosowania w sprawie odwołania wyznaczonego syndyka. W terminie trzech dni roboczych od dnia otrzymania wniosku rady wierzycieli sąd publikuje zawiadomienie dla wierzycieli o konieczności oddania głosu w głosowaniu nad wnioskiem rady wierzycieli o odwołanie wyznaczonego syndyka. Każdy wierzyciel, którego wierzytelność została uznana lub istnieje prawdopodobieństwo, że zostanie stwierdzona w toku postępowania upadłościowego, jest uprawniony do głosowania w sprawie odwołania wyznaczonego syndyka.

3.4. Obowiązki syndyka w postępowaniu upadłościowym

W słoweńskim postępowaniu upadłościowym syndyk musi wykonywać swoje obowiązki i realizować uprawnienia zgodnie z ustawą, rozporządzeniami wykonawczymi oraz zasadami wykonywania zawodu doradcy restrukturyzacyjnego. Obowiązkiem syndyka jest przedstawianie sprawozdania, wykazów zweryfikowanych wierzytelności i innych dokumentów w formie elektronicznej.

Zgodnie z art. 99 SPU syndyk sporządza sprawozdanie z przebiegu postępu prac (dalej: sprawozdanie okresowe) za każdy kwartał kalendarzowy. Zgodnie z art. 100 SPU na wniosek sądu lub rady wierzycieli syndyk musi przedłożyć pisemne sprawozdanie w konkretnej sprawie mającej znaczenie dla prowadzenia postępowania, ochrony lub realizacji interesów wierzycieli w terminie ośmiu dni od dnia otrzymania wniosku, chyba że we wniosku przewidziano dłuższy termin na jego złożenie.

Postępowanie upadłościowe prowadzi i nadzoruje sędzia, który zgodnie z art. 101 SPU udziela syndykowi wiążących wytycznych.

3.5. Koszty postępowania upadłościowego i wynagrodzenie syndyka

W postępowaniu upadłościowym wynagrodzenie syndyka obejmuje:

1. wynagrodzenie z tytułu przejęcia majątku i działalności gospodarczej upadłego oraz z tytułu sporządzenia raportu o wszczęciu postępowania (dalej: wynagrodzenie za sporządzenie sprawozdania z wszczęcia postępowania);
2. wynagrodzenie za rozpatrzenie zgłoszeń wierzytelności, które ustala się proporcjonalnie do liczby zgłoszonych skarg oraz
3. wynagrodzenie z tytułu likwidacji masy upadłości i podziału uzyskanych funduszy, które ustala się proporcjonalnie do kwoty podlegającej podziałowi.

Wynagrodzenie syndyka obejmuje wynagrodzenie za wszystkie usługi niezbędne do wykonywania funkcji syndyka, z wyjątkiem wynagrodzenia za:

1. usługi księgowe związane z prowadzeniem ksiąg rachunkowych oraz sporządzaniem sprawozdań finansowych i deklaracji podatkowych w postępowaniach upadłościowych;
2. usługi certyfikowanych rzeczoznawców majątkowych;
3. usługi maklerskie w zakresie sprzedaży aktywów na giełdzie papierów wartościowych lub innym rynku regulowanym;
4. usługę archiwizacji dokumentacji zgodnie z przepisami o archiwizacji;
5. inne usługi, które wymagają szczególnej wiedzy specjalistycznej w dziedzinach, które nie są przedmiotem egzaminu zawodowego uprawniającego do pełnienia funkcji syndyka lub które muszą być wykonane w ramach określonej procedury w takim stopniu, że nie mogą być wykonane przez samego syndyka.

Zgodnie z art. 105 SPU syndyk ma prawo do zwrotu kosztów poniesionych w związku z wykonywaniem czynności syndyka.

Zgodnie z art. 354 SPU kosztami postępowania upadłościowego są zobowiązania upadłego dłużnika, które powstają po wszczęciu postępowania upadłościowego, z wyjątkiem zobowiązań, które zgodnie z prawem podlegają zaspokojeniu z masy upadłości zgodnie z przepisami dotyczącymi zaspokajania wierzytelności wierzycieli. Syndyk musi przesłać do sądu zawartą umowę, inny dokument lub informację o osobie, z którą zawarł czynność prawną w odniesieniu do określonej usługi, oraz o uzgodnionej cenie tej usługi.

Zgodnie z art. 355 SPU kosztami postępowania upadłościowego są koszty bieżące i koszty okazjonalne postępowania upadłościowego.

Koszty bieżące postępowania upadłościowego obejmują:

1. koszty syndyka;
2. wynagrodzenia i inne świadczenia dla osób prowadzących działalność gospodarczą na potrzeby postępowania upadłościowego, w tym podatki i składki;
3. koszty energii elektrycznej, wody, ogrzewania, telefonu oraz inne koszty związane z korzystaniem z lokalu użytkowego na potrzeby postępowania upadłościowego;
4. składki ubezpieczeniowe z tytułu ubezpieczenia majątku wchodzącego w skład masy upadłości;
5. koszty obwieszczeń i ogłoszeń;
6. koszty procesowe;
7. koszty obsługi księgowej i administracyjnej na potrzeby postępowania upadłościowego oraz przechowywania dokumentacji upadłego do czasu upływu okresów przechowywania lub do czasu przekazania materiałów archiwalnych do właściwego archiwum;
8. zobowiązania z tytułu podatków i składek powstałe w toku postępowania upadłościowego oraz
9. inne koszty niezbędnych usług.

Okazjonalnymi kosztami postępowania upadłościowego są:

1. koszty wykonania zobowiązań wynikających z niewykonanej umowy dwustronnej;
2. koszty oszacowania wartości nieruchomości oraz innych czynności związanych z likwidacją masy upadłości;
3. podatek od towarów i usług lub podatek od przeniesienia własności oraz
4. koszty postępowania upadłościowego inne niż koszty bieżące.

Zgodnie z art. 356 SPU sąd ustala wstępne oszacowanie kosztów postępowania upadłościowego na wniosek syndyka oraz na podstawie opinii rady wierzycieli. Sąd może również, na wniosek syndyka, ustalić wstępny preliminarz kosztów od początku postępowania upadłościowego do dnia publikacji sprawozdania z wszczęcia postępowania, jeżeli jest to niezbędne do sprawnego przebiegu postępowania upadłościowego.

Wstępne oszacowanie kosztów postępowania upadłościowego musi zawierać:

1. w zakresie wynagrodzeń: wskazanie liczby osób niezbędnych do przeprowadzenia czynności przewidzianych w postępowaniu upadłościowym oraz, w odniesieniu do każdej z tych osób:
 - a) opis czynności, które mają być przez tą osobę wykonywane,
 - b) miesięczną kwotę wynagrodzenia przewidzianego dla danej osoby;
2. w odniesieniu do pozostałych kosztów:
 - a) opis charakteru tych kosztów oraz
 - b) miesięczną kwotę dla każdego z rodzajów tych kosztów.

Jeżeli w toku postępowania upadłościowego okaże się, że niektóre rodzaje kosztów w zakresie uwzględnionym w szacunku kosztów nie są już niezbędne lub wystarczające do wykonania czynności, które mają być dokonane w postępowaniu upadłościowym, sąd zmienia preliminarz kosztów w odniesieniu do tych rodzajów kosztów.

Wywiad przeprowadzony z prof. Jaką Cepecem (Uniwersytet w Ljublanie)

ANNA HRYCAJ: W jaki sposób jest sprawowany nadzór nad syndykiem w toku postępowania upadłościowego? Jak zorganizowany jest organ nadzorczy, w jakim ministerstwie działa, jaka jest jego struktura, czy ma własną stronę internetową?

JAKA CEPEC: W toku postępowania upadłościowego praca syndyka jest nadzorowana przez sędziego, ponieważ większość czynności syndyka wymaga urzędowej zgody sędziego. Poza tym, ogólny nadzór nad pracą doradców restrukturyzacyjnych jest podzielony między Ministerstwo Sprawiedliwości i Izbę Doradców Restrukturyzacyjnych.

W Ministerstwie Sprawiedliwości funkcjonuje również, jako organ doradczy, specjalna komisja, w skład której wchodzi:

1. dwóch niezależnych ekspertów w zakresie prawa upadłościowego;
2. dwóch sędziów orzekających w postępowaniach upadłościowych;
3. przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości.

Członkowie komisji są mianowani na okres pięciu lat i po upływie tego okresu mogą być mianowani ponownie. Komisja opiniuje decyzje w sprawie wydawania i cofania licencji doradcy restrukturyzacyjnego.

W Izbie Doradców Restrukturyzacyjnych działa również specjalna komisja zwana Komisją ds. Nadzoru nad Doradcami.

Wskazane wyżej komisje nie mają własnej strony internetowej.

A.H.: Ilu syndyków jest obecnie w Słowenii?

J.C.: Obecnie w Słowenii działa 194 syndyków. Pełna lista syndyków znajduje się pod adresem: <https://www.zbornica-upraviteljev.si/clani>

A.H.: Ile osób przystępuje do egzaminu kwalifikacyjnego (jeśli jest taka potrzeba) co roku?

J.C.: W okresie od 2015 r. do końca 2023 r. odbyło się 36 egzaminów, do których przystąpiły 362 osoby. Egzamin zdało 95 osób. Od początku 2024 r. egzaminy zostały wstrzymane z powodu nowelizacji art. 114 ust. 2 SPU, który obecnie stanowi, że egzamin zawodowy przeprowadza się, jeżeli Ministerstwo Sprawiedliwości otrzyma wniosek od co najmniej jednego sądu lub Izby Doradców Restrukturyzacyjnych. Może on również zostać przeprowadzony z własnej inicjatywy Ministerstwa, jeżeli Ministerstwo uzna, że jest to niezbędne do sprawnego prowadzenia postępowań upadłościowych w przyszłości.

A.H.: Jak w praktyce wygląda nadzór nad czynnościami syndyka w postępowaniu upadłościowym przez organ nadzorczy? Od kogo organ nadzorczy pozyskuje informacje o nieprawidłowościach w działalności syndyka (od sądu, od wierzycieli, od dłużnika, z urzędu)?

J.C.: Ministerstwo Sprawiedliwości działa na podstawie zgłoszeń, zwykle od wierzycieli lub nawet dłużników. Poza tym co roku przygotowany jest roczny plan nadzoru nad określoną grupą doradców restrukturyzacyjnych.

A.H.: Jak wygląda system powoływania doradców restrukturyzacyjnych do pełnienia funkcji w konkretnym postępowaniu upadłościowym?

J.C.: Każdy z jedenastu sądów upadłościowym posiada własną listę kandydatów do pełnienia funkcji syndyka. Każdy doradca restrukturyzacyjny dobrowolnie decyduje o dokonaniu

wpisu na listę prowadzoną w danym sądzie. Sąd wyznacza syndyków kolejno, zgodnie z kolejnością określona na liście. Nie spotkałem się z przypadkami manipulowania kolejnością ustaloną na liście, ale też nie mogę wykluczyć, że takie sytuacje mogą się zdarzać.

A.H.: Czy są jakieś generalne statystyki dotyczące sankcji nakładanych na doradców restrukturyzacyjnych w ramach nadzoru pozasądowego?

J.C.: Nie ma takich statystyk.

4. Francja

4.1. Uwagi ogólne o francuskim prawie upadłościowym i restrukturyzacyjnym

Francuskie prawo dotyczące niewypłacalności, powszechnie oceniane jako sprzyjające dłużnikowi⁴⁰, ma długą, sięgającą czasów rzymskich tradycję. Istotnym krokiem w rozwoju francuskiego ustawodawstwa restrukturyzacyjno-upadłościowego było wprowadzenie w 2005 r. wzorowanego na amerykańskim *Chapter 11* postępowania *sauvegarde*, którego charakterystyczną cechą jest utrzymanie zarządu własnego dłużnika. Kolejne istotne reformy zostały przeprowadzone w latach 2014, 2016 i wreszcie w 2019 r., kiedy przyjęto ustawę implementującą rozwiązania Dyrektywy o restrukturyzacji zapobiegawczej⁴¹.

Obecnie francuski system prawa dotyczącego niewypłacalności obejmuje następujące postępowania uregulowane w Kodeksie handlowym: *mandat ad hoc* (art. R611-1 do R611-21); *conciliation* (art. R611-1 do R611-16 oraz R611-22 do R611-46); *sauvegarde* (art. R620-1 do R628-13); *sauvegarde accélérée* (art. R628-1 do R628-8); *redressement judiciaire* (art. R631-1 do L631-43) oraz *liquidation* (art. L640-1 do L645-12).

Postępowanie doraźne (*mandat ad hoc*) jest procedurą pozasądową wszczynaną przez prezesa właściwego sądu na wniosek dłużnika, który ma trudności prawne, finansowe lub ekonomiczne, ale jeszcze nie jest niewypłacalny. Prezes właściwego sądu przyznaje dłużnikowi do pomocy przedstawiciela doraźnego (*ad hoc*), którego zadaniem jest wsparcie dłużnika w negocjacjach pomiędzy dłużnikiem a jego głównymi wierzycielami⁴². Podczas postępowania dłużnik sprawuje zarząd własny swoim majątkiem. Postępowanie ma charakter poufny, negocjacyjny, mediacyjny i oparty jest na całkowitej dobrowolności⁴³. Przyjęte porozumienie nie obowiązuje wierzycieli spornych ani wierzycieli wyrażających sprzeciw, którzy nie uczestniczyli w negocjacjach. Podczas prowadzenia postępowania *mandat ad hoc* dłużnik nie otrzymuje ochrony przed egzekucją ani przed wypowiedaniem umów.

⁴⁰ E. Ghio, *France*, [w:] J.M.G.J. Boon, H. Koster & R.D. Vriesendorp, *Implementation of the EU Preventive Restructuring Directive*, Volume I, Business and Law Research Network Series No 1, Den Haag: Eleven, 2023, s. 45.

⁴¹ Ustawa nr 2019-486 z dnia 22 maja 2019 r.

⁴² L611-7.

⁴³ E. Ghio, op. cit., s. 48.

Postępowanie doraźne ma charakter całkowicie pozasądowy z ograniczeniem roli organów sądowych do absolutnego minimum polegającego na wyznaczeniu przedstawiciela *ad hoc*.

Postępowanie pojednawcze (*conciliation*) jest również postępowaniem pozasądowym wszczynanym przez prezesa właściwego sądu na wniosek dłużnika, który ma trudności prawne, finansowe lub ekonomiczne oraz nie jest niewypłacalny lub jest niewypłacalny, ale nie dłużej niż od 45 dni. W celu osiągnięcia porozumienia z głównymi wierzycielami sąd wyznacza, na okres czterech miesięcy, rozjemcę. Postępowanie pojednawcze ma charakter całkowicie poufny, o ile osiągnięte przez dłużnika i jego wierzycieli porozumienie nie będzie zatwierdzane przez sąd. Wówczas przyjęty układ nie wiąże wierzycieli wyrażających sprzeciw ani wierzycieli, którzy nie uczestniczyli w negocjacjach. Podczas postępowania dłużnik zachowuje zarząd własny majątkiem, ale jednocześnie nie uzyskuje automatycznej ochrony przed egzekucją, chociaż na skutek decyzji sądu dłużnik może uzyskać odroczenie terminu spełnienia świadczenia wobec niektórych wierzycieli na okres do dwóch lat. Zasadnicza różnica między postępowaniem doraźnym a procedurą pojednawczą sprowadza się do tego, że układ przyjęty w postępowaniu pojednawczym może być zatwierdzony przez sąd na wniosek dłużnika, na skutek czego zyska charakter publiczny. Postępowanie to może więc mieć charakter całkowicie pozasądowy, ale może też przyjąć postać procedury hybrydowej, w ramach której układ jest zatwierdzony przez sąd.

Odmienny charakter od postępowania *mandat ad hoc* oraz *conciliation* ma postępowanie zapobiegawcze (*saufgarde*), wprowadzone w 2005 r.⁴⁴ oraz istotnie znowelizowane w 2008⁴⁵, 2014 i 2016 r.⁴⁶ W porównaniu z postępowaniem *ad hoc* i postępowaniem pojednawczym postępowanie zapobiegawcze ma charakter postępowania sądowego. Jest ono otwierane przez sąd wyłącznie na wniosek dłużnika i obecnie jest dostępne wyłącznie dla wypłacalnych przedsiębiorstw, które borykają się z trudnościami, których nie są w stanie przezwyciężyć. Zarządcę (*administrateur judiciaire*) powołuje sąd, który nadzoruje lub udziela pomocy dłużnikowi. W toku postępowania dłużnik sprawuje zarząd własny majątkiem. Sąd wyznacza również jednego lub kilku przedstawicieli wierzycieli (*mandataires judiciaires*) w celu reprezentowania interesów wierzycieli, a także sędziego nadzorującego (*juge-commissaire*), który nadzoruje postępowanie. Po otwarciu postępowania rozpoczyna się okres obserwacji (*période d'observation*), który trwa sześć miesięcy i jest jednokrotnie przedłużany na kolejne sześć miesięcy. Okres obserwacji powoduje automatyczne wstrzymanie czynności egzekucyjnych

⁴⁴ Pierwotnie postępowanie to było przeznaczone dla dłużników, którzy borykali się z „trudnościami, których nie byli w stanie przezwyciężyć” i które doprowadziłyby do niewywiązania się z płatności (*cessation des paiements*), co pozwalało zakwalifikować to postępowanie jako postępowanie przeznaczone dla dłużników niewypłacalnych – por. E. Ghio, op. cit., s. 49.

⁴⁵ W rozporządzeniu z 2008 r. złagodzone wymagania dotyczące tego, kto może prowadzić postępowanie zapobiegawcze, wskazując, że jest ono dostępne również dla dłużnika, który napotyka trudności i nie jest w stanie ich przezwyciężyć, a jednocześnie nie znajduje się jeszcze w sytuacji braku płatności.

⁴⁶ Przez wiele lat postępowanie to cieszyło się niewielkim zainteresowaniem. W latach 2008–2018 stanowiło jedynie 6% postępowań restrukturyzacyjnych – por. <https://www.strategie.gouv.fr/english-articles/distressed-firms-how-effective-are-preventive-procedures>, [dostęp: 1.05.2024].

przeciwko dłużnikowi. Dłużnik i zarządca przygotowują plan restrukturyzacyjny oraz propozycje układowe, które mogą przewidywać podział wierzycieli na kategorie interesów. Jeżeli dłużnik nie zrealizuje warunków układu, sąd może przekształcić postępowanie zapobiegawcze w postępowanie sanacyjne (*redressement judiciaire*), jeżeli w dalszym ciągu jest możliwe przeprowadzenie restrukturyzacji przedsiębiorstwa dłużnika, lub postępowanie likwidacyjne, jeżeli restrukturyzacja jest oczywiście niemożliwa.

Postępowanie upadłościowe jest prowadzone wówczas, gdy nie ma perspektyw na odzyskanie płynności przez przedsiębiorstwo dłużnika. Upadłość może zostać ogłoszona na wniosek dłużnika, wierzyciela lub prokuratora. Celem postępowania upadłościowego jest likwidacja majątku dłużnika i zaspokojenie z uzyskanych funduszy wierzycieli.

Kryzys finansowy, który miał miejsce w pierwszej dekadzie XXI wieku, przyniósł nowe rozwiązania legislacyjne, które pojawiły się jako odpowiedź na stosowane przez dłużników w procedurze *conciliation* narzędzia pre-packu. Otóż dłużnicy, którzy chcieli skorzystać z układu o strukturze zbliżonej do pre-packu, negocjowali porozumienie przed formalnym przystąpieniem do postępowania ochronnego. Wynegocjowana umowa była następnie przyjmowana w formie planu ochronnego⁴⁷. Aby skodyfikować i ujednoczyć istniejące praktyki, w 2014 r. stworzono drugi wariant zabezpieczenia – przyspieszone postępowanie zapobiegawcze. Obecnie zabezpieczenie w trybie przyspieszonym jest postępowaniem nadzorowanym przez sąd, które można wszcząć wyłącznie na wniosek dłużnika, który nie jest niewypłacalny lub nie był niewypłacalny przez okres dłuższy niż 45 dni przed złożeniem wniosku o wszczęcie postępowania pojednawczego poprzedzającego przyspieszone postępowanie ochronne⁴⁸. W toku postępowania dłużnik nadal sprawuje kontrolę nad swoim majątkiem i zarządza przedsiębiorstwem, a postępowanie wiąże się z zawieszeniem czynności egzekucyjnych wierzycieli, które jest ograniczone do czterech miesięcy od daty wydania postanowienia o wszczęciu postępowania. Jednak, co bardzo istotne, przyspieszone postępowanie ochronne nie jest samodzielnym postępowaniem.

Procedura wszczęcia przyspieszonego postępowania pojednawczego wygląda następująco:

1. dłużnik musi najpierw wszcząć postępowanie pojednawcze (*conciliation*);
2. w toku postępowania pojednawczego musi dojść do zawarcia układu z wierzycielami;
3. dłużnik musi wykazać, że plan uzyska poparcie zainteresowanych wierzycieli.

Przyspieszone postępowanie pojednawcze jest też tym postępowaniem, które implementuje we Francji rozwiązania Dyrektywy o restrukturyzacji zapobiegawczej, wprowadzając przede wszystkim możliwość zatwierdzenia układu wbrew sprzeciwowi określonych grup wierzycieli⁴⁹.

⁴⁷ E. Ghio, op. cit.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Przyspieszone postępowanie zapobiegawcze jak na razie nie jest zbyt często wykorzystywane, jednak w tych przypadkach, w których dłużnicy z niego skorzystali, układ był głosowany z uwzględnieniem podziału na kategorie interesów i zatwierdzany pomimo sprzeciwu określonych grup wierzycieli. W postępowaniu

4.2. Doradcy restrukturyzacyjni

4.2.1. Uzyskanie licencji doradcy restrukturyzacyjnego

Francuski kodeks handlowy reguluje nie tylko przebieg postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych, ale również zawiera przepisy dotyczące wykonywania funkcji przez doradców restrukturyzacyjnych (art. R811-3 do R822-41).

We Francji kwestiami organizacyjnymi i administracyjnymi dotyczącymi doradców restrukturyzacyjnych zajmuje się Krajowa Komisja (*la commission nationale*), której niektórzy członkowie (np. pełnomocnik rządu w Komisji) są powoływani przez Ministra Sprawiedliwości, a pozostali członkowie są wybierani w procedurze otwartych wyborów, w ramach których prawo głosu mają doradcy restrukturyzacyjni ujęci na liście doradców restrukturyzacyjnych.

Procedura nabycia uprawnień doradcy restrukturyzacyjnego jest dość skomplikowana i wieloetapowa. Pierwszym krokiem jest zdanie egzaminu zawodowego uprawniającego do odbycia stażu zawodowego. Zgodnie z art. R811-7 do egzaminu uprawniającego do odbycia stażu zawodowego mogą zostać dopuszczone wyłącznie osoby posiadające jeden z następujących tytułów lub dyplomów:

1. tytuł magistra prawa;
2. tytuł magistra ekonomii lub tytuł magistra nauk o zarządzaniu;
3. dyplom potwierdzony przez Ministra Edukacji Narodowej, wydany przez instytucję szkolnictwa wyższego w dziedzinie biznesu i zarządzania uznaną przez państwo i uprawnioną do wydawania takiego dyplomu;
4. inne tytuły i dyplomy potwierdzające ukończenie studiów wyższych drugiego stopnia lub równorzędnego poziomu znajdujące się na liście ustalonej wspólnym zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości i ministra właściwego do spraw edukacji narodowej;
5. świadectwo kwalifikacji do pełnienia funkcji biegłego rewidenta lub dyplom biegłego rewidenta;
6. dyplom ukończenia wyższych studiów w zakresie rachunkowości i finansów;
7. dyplom ukończenia studiów wyższych w zakresie prawa lub zarządzania przedsiębiorstwem.

Egzamin kwalifikacyjny w celu odbycia stażu jest organizowany przez Krajową Radę Zarządców Sądowych i Pełnomocników Sądowych zgodnie z programem i procedurami

firmy turystycznej Pierre Et Vacances, Orpea i Casino sąd zatwierdził pięć grup, w tym odrębne grupy dla wierzycieli zabezpieczonych, akcjonariuszy i posiadaczy obligacji zamiennych. W sprawie Orpea sąd zatwierdził 10 grup, a układ został przyjęty przez sześć grup przy wymaganej większości dwóch trzecich głosów. Cztery grupy, które głosowały przeciwko planowi Orpei, obejmowały niezabezpieczonych wierzycieli i akcjonariuszy. W przypadku Casino-Guichard Perrachon sąd zatwierdził siedem kategorii interesów – por. <https://reorg.com/will-altice-frances-shareholder-drahi-risk-losing-equity/>; [dostęp: 1.05.2024].

określonymi w zarządzeniu Ministra Sprawiedliwości. Do egzaminu nie można podchodzić więcej niż trzy razy.

Zgodnie z art. R811-13 następujące osoby są zwolnione z egzaminu w celu uzyskania dostępu do kształcenia zawodowego:

1. pełnomocnicy sądowi, którzy wykonywali swój zawód przez co najmniej trzy lata;
2. adwokaci, notariusze, komornicy, sekretarze sądów gospodarczych, biegli rewidenci, którzy wykonują swój zawód od co najmniej pięciu lat;
3. osoby posiadające jeden z tytułów lub dyplomów wymienionych w art. R. 811-7, posiadające co najmniej pięcioletnie doświadczenie zawodowe w zakresie rachunkowości, praktyki prawniczej lub finansowej w dziedzinie administracji, finansowania, restrukturyzacji, w tym fuzji i przejęć, lub przejmowania przedsiębiorstw, szczególnie znajdujących się w trudnej sytuacji;
4. osoby, które wykonywały obowiązki pracownika zarządcy sądowego przez okres pięciu lat.

Zgodnie z art. R811-15 czas trwania stażu wynosi co najmniej trzy lata, ale nie więcej niż sześć lat. Staż polega na wykonywaniu czynności pozwalających na zdobycie wystarczającego doświadczenia zawodowego jako pracownik doradcy restrukturyzacyjnego i pod jego bezpośrednim nadzorem. Pomiedzy kandydatem na stażystę a opiekunem stażu zostaje podpisana umowa, która określa czas trwania stażu oraz charakter zadań wymaganych od stażysty, a także warunki jego wynagrodzenia. Odpis umowy jest przesyłany przez stażystę do sekretariatu komisji.

Zgodnie z art. R811-18 prawidłowo ukończony staż daje podstawę do wydania zaświadczenia sporządzonego przez opiekuna stażu; dokument ten określa ocenę stażysty, charakter zadań i jakość pracy wykonanej przez stażystę. Jest on przekazywany stażyście, który zaświadcza, że zapoznał się z nim i może przedstawić uwagi na piśmie. Jest on następnie przesyłany przez opiekuna stażu do sekretarza komisji. Komisja, w razie potrzeby po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, wydaje zaświadczenie o odbyciu stażu.

Zgodnie z art. R811-25 z obowiązku odbycia stażu zwolnione są następujące osoby:

1. pełnomocnicy sądowi, adwokaci, notariusze, komornicy, sekretarze sądów gospodarczych, radcowie prawni, biegli rewidenci, którzy wykonują swój zawód od co najmniej 10 lat;
2. osoby, które przez co najmniej 10 lat pracowały jako pracownik zarządcy sądowego;
3. osoby posiadające jeden z tytułów lub dyplomów wymienionych w art. R. 811-7 oraz posiadające co najmniej 15-letnie doświadczenie zawodowe w zakresie rachunkowości, praktyki prawniczej lub finansowej w dziedzinie administracji, finansowania, restrukturyzacji, w tym fuzji i przejęć, lub przejmowania przedsiębiorstw, szczególnie znajdujących się w trudnej sytuacji.

Kolejnym etapem pod odbyciu stażu jest zdanie egzaminu umiejętności. Zgodnie z art. R811-22 egzamin umiejętności jest organizowany przez Krajową Radę Zarządców Sądowych i Pełnomocników Sądowych. W przypadku pierwszego niezaliczenia egzaminu umiejętności kandydat może kontynuować staż. Zaświadczenie o odbyciu stażu zachowuje wówczas ważność. Do egzaminu umiejętności nie można przystępować więcej niż trzy razy.

Decyzję o wpisie na listę doradców restrukturyzacyjnych podejmuje Krajowa Komisja.

4.2.2. Pozasądowy nadzór nad czynnościami doradcy restrukturyzacyjnego

Zgodnie z art. R811-40 kontrolę działalności doradców restrukturyzacyjnych przeprowadza sędzia mianowany przez Ministra Sprawiedliwości. W ramach wykonywania swoich uprawnień sędziowie kontrolujący działalność doradców restrukturyzacyjnych mają ogólne uprawnienia w zakresie prowadzenia dochodzeń i kontroli. W przeprowadzaniu kontroli mogą oni być wspomagani przez każdą osobę wpisaną na listę biegłych rewidentów lub dowolną osobę przez nich wybraną. W terminie dwóch miesięcy od zakończenia czynności kontrolnych sędzia, który przeprowadził kontrolę, sporządza projekt sprawozdania i przesyła go listem poleconym za potwierdzeniem odbioru kontrolowanemu doradcy restrukturyzycznemu. Doradca ma miesiąc od otrzymania pisma na sformułowanie swoich uwag. Po upływie tego terminu sędzia, który przeprowadził kontrolę, sporządza sprawozdanie końcowe, do którego załącza wszelkie uwagi kontrolowanego doradcy.

W sprawach dyscyplinarnych doradców restrukturyzacyjnych orzeka Komisja Krajowa.

Zgodnie z art. R811-45 Komisja wzywa doradcę restrukturyzacyjnego, wobec którego wszczęto postępowanie dyscyplinarne, do stawienia się przed sądem dyscyplinarnym listem poleconym za potwierdzeniem odbioru z co najmniej 15-dniowym wyprzedzeniem. W wezwaniu do stawienia się przed sądem określa się, pod rygorem nieważności, fakty, na których wezwanie jest oparte.

Posiedzenia w postępowaniu dyscyplinarnym są jawne. Sąd Dyscyplinarny może jednak postanowić, że posiedzenia nie będą jawne, jeżeli doradca restrukturyzacyjny, przeciwko któremu toczy się postępowanie, wyraźnie tego zażąda lub jeżeli ich jawność może prowadzić do naruszenia porządku publicznego, tajemnicy chronionej prawem lub tajemnicy handlowej.

Zgodnie z art. R814-3 Komisja Krajowa uchwała zbiór zasad wykonywania zawodu, które przedkłada do zatwierdzenia Ministrowi Sprawiedliwości.

Zasady te przewidują w szczególności:

1. zasady organizacji i finansowania kształcenia zawodowego;
2. harmonizację metod rachunkowości stosowanych przez doradców restrukturyzacyjnych, obowiązkowe bieżące prowadzenie ksiąg rachunkowych w celu zapewnienia prawidłowego księgowania funduszy, aktywów i papierów wartościowych należących

do innych osób oraz zatwierdzanie komputerowych systemów prowadzenia ksiąg rachunkowych;

3. zasady informowania organu nadzoru przez syndyka o posiadanych przez niego bezpośrednio lub pośrednio interesach gospodarczych i finansowych, które mogą stanowić przeszkodę w podejmowaniu czynności w danej sprawie;
4. procedury składania przez syndyków wniosków o wynagrodzenie, jak również inne środki umożliwiające kontrolę przestrzegania przepisów dotyczących wynagrodzeń;
5. ujednoczenie sposobu przedstawiania sprawozdania z zakończenia czynności przez syndyka;
6. zasady przekazywania przez syndyków Komisji Krajowej informacji gospodarczych i społecznych wynikających z postępowań, w których uczestniczą.

Komisja Krajowa powołuje Komisję Kształcenia Zawodowego. Komisja ta wspomaga Krajową Komisję w organizacji szkolnictwa zawodowego w celu przygotowania do egzaminu zawodowego. Dodatkowo Komisja Kształcenia Zawodowego wspiera Komisję Krajową w organizowaniu kształcenia ustawicznego dla aktywnych zawodowo doradców restrukturyzacyjnych. Krajowa Komisja zatwierdza również, po zasięgnięciu opinii Komisji Kształcenia Zawodowego, szkolenia inne niż organizowane przez Komisję Kształcenia Zawodowego, weryfikując ich bezpośredni związek z prowadzoną działalnością zawodową doradców restrukturyzacyjnych.

Zgodnie z art. R814-42-2 doradcy restrukturyzacyjni, podobnie jak pełnomocnicy sądowi, podlegają również nadzorowi periodycznemu sprawowanemu przez Komisję Krajową.

Przed końcem każdego roku Prezes Krajowej Komisji przesyła Ministrowi Sprawiedliwości listę przedstawicieli obu zawodów, których Prezydium Komisji wyznaczyło jako podlegających kontroli okresowej w następnym roku. Jednocześnie przed końcem trzeciego kwartału każdego roku Prezes Krajowej Komisji przedkłada Ministrowi Sprawiedliwości do zatwierdzenia wykaz doradców restrukturyzacyjnych i pełnomocników, którzy mogą przeprowadzać kontrole w następnym roku. Wykaz ten obejmuje co najmniej 20 doradców restrukturyzacyjnych i co najmniej 40 pełnomocników sądowych.

Ponadto, zgodnie z art. R814-46, Komisja Krajowa może przeprowadzać również bez zapowiedzi sporadyczne i doraźne kontrole.

4.2.3. Samorząd zawodowy doradców restrukturyzacyjnych

We Francji funkcjonuje samorząd zawodowy doradców restrukturyzacyjnych. Jednostką samorządu zawodowego jest Krajowa Rada Zarządców Sądowych i Pełnomocników Sądowych, która zajmuje się kwestiami doskonalenia zawodowego doradców restrukturyzacyjnych oraz przestrzeganiem regulacji kodeksu etyki⁵⁰.

Zgodnie z art. 110.1 kodeksu etyki doradcy restrukturyzacyjni powinni wykonywać swoje obowiązki z godnością, niezależnością, uczciwością, człowieczeństwem, lojalnością i braterstwem, zgodnie ze swoją przysięgą. Doradcy restrukturyzacyjni są zobowiązani do powstrzymywania się od wszelkich naruszeń przepisów ustawowych i wykonawczych oraz od wszelkich działań sprzecznych z wyżej wymienionymi zasadami, które mogłyby naruszyć godność ich zawodu, nawet poza swoją praktyką zawodową. Każdy doradca restrukturyzacyjny musi, zgodnie z przysięgą złożoną przed Sądem Apelacyjnym, przestrzegać zasad etyki zawodowej swojego zawodu.

Zasady etyki wskazują również, że każdy doradca restrukturyzacyjny wyznaczony przez sąd musi świadczyć wysokiej jakości usługi i sumiennie wykonywać swoje obowiązki (art. 110.2).

Zgodnie z art. 130 doradca restrukturyzacyjny, który zostanie poinformowany o przypadku niezgodnego z prawem wykonywania czynności przez innego doradcę lub nadużycia tytułu doradcy restrukturyzacyjnego, zawiadamia o tym Prezesa Krajowej Komisji, który jest odpowiedzialny za skierowanie sprawy do organów ścigania.

Zgodnie z art. 171 na początku każdego kwartału doradca restrukturyzacyjny przesyła Komisji Krajowej drogą elektroniczną plik w formacie wymaganym przez Komisję, zawierający informacje gospodarcze i społeczne dotyczące wykonywanych czynności. Zakres wymaganych informacji ustala Krajowa Komisja.

Zgodnie z art. 211.1 doradca restrukturyzacyjny nie może prowadzić żadnej działalności, która mogłaby zagrozić jego niezależności, godności lub liberalnemu charakterowi jego praktyki zawodowej. Zgodnie z art. 211.2 doradca restrukturyzacyjny, który wykonuje zawód adwokata, musi poinformować Krajową Komisję o wpisie na listę adwokatów. Doradca, który wykonuje również zawód adwokata, musi zachować szczególną ostrożność przy wykonywaniu swoich czynności i usług, aby nie wprowadzać w błąd opinii publicznej co do jego dwóch odrębnych funkcji. W razie konfliktu interesów doradca restrukturyzacyjny powinien złożyć wniosek o zwolnienie z pełnionej funkcji.

Zgodnie z art. 211.5 doradca restrukturyzacyjny wyznaczony do pełnienia funkcji w konkretnym postępowaniu nie może nabywać majątku z masy upadłości.

⁵⁰ *Règles Professionnelles des Administrateurs Judiciaires et Mandataires Judiciaires.*

Zgodnie z art. 310.1 w celu zagwarantowania jakości swoich usług i kompetencji zawodowych każdy wyznaczony przez sąd doradca restrukturyzacyjny musi zawsze podejmować niezbędne wysiłki w celu poprawy jakości swoich usług i utrzymania wysokiego stopnia kompetencji zawodowych wymaganego dla właściwego wykonywania powierzonych funkcji. W szczególności doradca restrukturyzacyjny ma obowiązek utrzymywania i aktualizowania swojej wiedzy z zakresu prawa, ekonomii, finansów, rachunkowości, spraw społecznych i etyki. W celu umożliwienia doradcom realizacji tego obowiązku Komisja Krajowa organizuje coroczne seminaria lub szkolenia, w szczególności w swoim ośrodku kształcenia ustawicznego.

Zgodnie z art. 410.1 doradcy restrukturyzacyjni podlegają nadzorowi sądów, które ich mianują, a w szczególności sędziego nadzorującego przebieg postępowania (sędziego-komisarza). Podlegają oni również nadzorowi Komisji Krajowej.

4.3. Powołanie i odwołanie syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym oraz przesłanki wyłączające możliwość pełnienia funkcji syndyka

We Francji syndyka wyznacza sąd, biorąc pod uwagę doświadczenie i kwalifikacje osoby wpisanej na listę doradców restrukturyzacyjnych. Wybranie konkretnej osoby do pełnienia funkcji syndyka pozostawione jest uznaniu sądu. We Francji nie funkcjonuje system losowego wyboru syndyków ani zasada kolejnego wyznaczania syndyków na podstawie sądowych list kandydatów na syndyków.

Podobnie jak w innych systemach prawnych syndykiem nie może być osoba spokrewniona lub spowinowana w bliskim stopniu z dłużnikiem, osoba będąca członkiem zarządu dłużnika lub podmiotu powiązanego z dłużnikiem ani osoba, która w wyniku postępowania upadłościowego ma interes osobisty lub majątkowy.

4.4. Obowiązki syndyka w postępowaniu upadłościowym

Zgodnie z art. R641-20 syndyk masy upadłości jest odpowiedzialny za zarządzanie przedsiębiorstwem upadłego. Jest on zobowiązany do informowania sędziego-komisarza oraz uczestniczącego w postępowaniu prokuratora o czynnościach podjętych w określonych okresach sprawozdawczych. W ciągu dwóch miesięcy od rozpoczęcia pełnienia funkcji syndyk przedkłada sędziemu-komisarzowi sprawozdanie obejmujące wycenę aktywów wchodzących w skład masy upadłości oraz informację o stanie zobowiązań.

Podstawowym zadaniem syndyka jest zarząd oraz likwidacja masy upadłości, a następnie zaspokojenie z uzyskanych środków wierzycieli. Syndyk jest również przedstawicielem zbiorowych interesów wierzycieli oraz przedstawicielem dłużnika.

Obowiązkiem syndyka jest przygotowanie planu likwidacji majątku (*plan de cession*), który jest następnie zatwierdzany przez sąd upadłościowy.

W toku postępowania upadłościowego syndyk podlega nadzorowi sędziego-komisarza. Co ciekawe, osoby, które pełnią we Francji funkcję sędziego-komisarza nie są zawodowymi sędziami. Są oni wybierani spośród kandydatów zgłoszonych przez liderów biznesu oraz kadrę kierowniczą przedsiębiorstw. Pracują nieodpłatnie, poświęcając na pracę w sądzie jeden lub dwa dni w tygodniu. W pozostałym czasie z reguły prowadzą normalną działalność gospodarczą. Każdy sędzia jest początkowo wybierany na dwuletnią kadencję, a następnie może być trzykrotnie wybrany ponownie na okres czterech lat (maksymalnie 14 lat). Wybory odbywają się raz w roku.

W toku postępowania, na wniosek wierzycieli, sąd upadłościowy może również wyznaczyć od jednego do pięciu kontrolerów (*contrôleurs*), których zadaniem jest wspieranie sędziego-komisarza oraz nadzorowanie przebiegu postępowania.

4.5. Koszty postępowania upadłościowego i wynagrodzenie syndyka

Wynagrodzenia syndyka we francuskich postępowaniach upadłościowych jest wypadkową kilku zmiennych. Jest ono określone za pomocą następującego równania:

1. stała kwota określona w przepisach wykonawczych za każdą sprawę, stanowiąca odpowiednik polskiej podstawy wynagrodzenia;
2. kwota obliczona na podstawie liczby zatrudnionych pracowników;
3. kwota obliczona na podstawie zlikwidowanych aktywów;
4. kwota obliczona na podstawie liczby zgłoszonych wierzytelności.

Koszty postępowania obejmują: koszty zarządu majątkiem dłużnika, koszty likwidacji majątku, koszty wykonania niezbędnych umów, koszty zatrudnienia i zwolnienia pracowników. Zakres i charakter ponoszonych kosztów podlegają nadzorowi sędziego-komisarza oraz ewentualnie wyznaczonych przez sąd dodatkowych kontrolerów.

**Wywiad przeprowadzony z Christphem Thevenotem
(członkiem zarządu francuskiej Izby Doradców Restrukturyzacyjnych – *Conseil National des Administrateurs Judiciaires et Mandataires Judiciaires, CNAJM*)**

ANNA HRYCAJ: Jaki organ (sąd/organ pozasądowy) nadzoruje czynności syndyka we francuskich postępowaniach upadłościowych?

CHRISTOPHE THEVENOT: Dla w pełni poprawnej odpowiedzi na to pytanie w pierwszej kolejności konieczne jest krótkie przedstawienie francuskiego prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego.

Prawo francuskie przewiduje trzy rodzaje sądowych postępowań przeznaczonych dla niewypłacalnych dłużników.

1. *liquidation* – celem tego postępowania jest zlikwidowanie przedsiębiorstwa, zwolnienie pracowników, sprzedaż majątku oraz zaspokojenie wierzycieli. W przypadku postępowania *liquidation*, co do zasady, działalność upadłego przedsiębiorstwa ustaje z dniem otwarcia przez sąd postępowania. Należy podkreślić, że jest to najczęściej spotykany rodzaj postępowania. Co roku we Francji wszczynanych jest od około 55 000 do 65 000 postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych, z tego około 70% do 80% stanowią postępowania *liquidation*. Postępowanie *liquidation* może wystąpić jako postępowanie bezpośrednie, tj. wszczynane na wniosek zainteresowanego podmiotu bez uprzedniego prowadzenia innego postępowania albo jako postępowanie, które jest następstwem nieudanego postępowania restrukturyzacyjnego;
2. *redressement judiciaire* – postępowanie restrukturyzacyjne, w którym dłużnik nadal prowadzi działalność gospodarczą i po tzw. okresie obserwacji przygotowuje i przedstawia sądowi plan restrukturyzacyjny;
3. *sauvegarde* – również postępowanie restrukturyzacyjne, ale przeznaczone dla dłużników wypłacalnych. Jego cechą charakterystyczną jest pozostawienie dłużnikowi zarządu własnego majątkiem.

W tych trzech postępowaniach:

1. dłużnik uzyskuje wstrzymanie płatności;
2. powoływany jest sędzia-komisarz, którego zadaniem jest nadzorowanie przebiegu postępowania (sędzia-komisarz nie może wchodzić w skład sądu upadłościowego);
3. uczestnikiem postępowania uprawnionym do otrzymywania odpisów wszystkich orzeczeń i informacji oraz składania wniosków jest prokurator;
4. powoływany jest pozasądowy organ postępowania w postaci syndyka (postępowanie upadłościowe) lub przedstawiciela wierzycieli (postępowania restrukturyzacyjne).

Dodatkowo w postępowaniach restrukturyzacyjnych, w zależności od rozmiaru przedsiębiorstwa i innych czynników, wyznaczany jest nadzorca sądowy (*administrateur*

judiciaire), którego zadaniem jest wsparcie dłużnika podczas okresu obserwacji, przygotowanie i złożenie sądowi sprawozdania na temat sytuacji dłużnika oraz przygotowanie, wspólnie z dłużnikiem, planu restrukturyzacyjnego, który następnie będzie przedłożony sądowi.

W postępowaniu *redressement judiciaire*, jeżeli nadzorca uzna, że wykonanie planu restrukturyzacyjnego nie jest możliwe, podejmuje czynności zmierzające do sprzedaży przedsiębiorstwa dłużnika jako całości. Jeżeli wykonanie planu restrukturyzacyjnego okaże się niemożliwe w postępowaniu *sauvegarde*, nadzorca składa do sądu wnioski o przekształcenie postępowania *sauvegarde* w postępowanie *redressement judiciaire* w celu dokonania w tym postępowaniu sprzedaży przedsiębiorstwa jako całości. Sprzedaż przedsiębiorstwa nie jest bowiem możliwa w postępowaniu *sauvegarde*.

W tych trzech ww. postępowaniach występują następujące organy i podmioty, które w określonym zakresie nadzorują syndyków i nadzorców:

1. sąd upadłościowy – zadaniem sądu jest ogłoszenie upadłości albo otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego. Sąd powołuje również syndyka albo nadzorcę. Sąd podejmuje najważniejsze decyzje w toku postępowania (np. zatwierdza plan restrukturyzacyjny albo ofertę nabycia składnika masy upadłości). Sąd może również odwołać syndyka albo nadzorcę, ale nie ma bezpośredniego nadzoru nad wykonywaniem przez nich obowiązków;
2. sędzia-komisarz – jest on głównym sądowym organem postępowania upadłościowego oraz restrukturyzacyjnego. Jego zadaniem jest bezpośredni nadzór nad czynnościami syndyka albo nadzorcy. Jednak sędzia-komisarz nie ma uprawnień nakazania syndykowi lub nadzorcy dokonania lub zaniechania określonej czynności. W praktyce bardzo podkreśla się, że dla sprawnego przebiegu postępowania potrzebny jest pozytywny i konstruktywny dialog pomiędzy sędzią-komisarzem oraz syndykiem lub nadzorcą;
3. Minister Sprawiedliwości – w Ministerstwie Sprawiedliwości działa departament, który zajmuje się prawem upadłościowym oraz regulacjami dotyczącymi doradców restrukturyzacyjnych. Minister Sprawiedliwości nie nadzoruje przebiegu postępowań;
4. Izba Doradców Restrukturyzacyjnych (*Conseil National des Administrateurs Judiciaires et Mandataires Judiciaires*, CNAJMJ) – została utworzona w 1990 r. jako prywatne stowarzyszenie. Zarządzana jest przez zarząd, w skład którego wchodzi wybrani doradcy restrukturyzacyjni. CNAJMJ składa raporty ze swojej działalności Ministrowi Sprawiedliwości. Zadaniem Izby jest kontrolowanie działalności doradców restrukturyzacyjnych oraz organizowanie kształcenia ustawicznego⁵¹.

⁵¹ Art. 814-2 francuskiego kodeksu handlowego stanowi, że zawody zarządcy sądowego i pełnomocnika sądowego są reprezentowane w kontaktach z organami publicznymi przez Krajową Radę Zarządców Sądowych i Pełnomocników Sądowych (*Conseil national des administrateurs judiciaires et des mandataires judiciaires*), instytucję pożytku publicznego posiadającą osobowość prawną, odpowiedzialną za obronę zbiorowych interesów tych zawodów. Krajowa Rada może, przed wszystkimi sądami, wykonywać wszystkie prawa zastrzeżone dla powodów cywilnych w odniesieniu do czynów, które bezpośrednio lub pośrednio szkodzą wspólnym interesom obu zawodów. Krajowa Rada jest również odpowiedzialna za czuwanie nad tym, aby przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości wywiązywali się ze swoich obowiązków, organizowanie im szkoleń zawodowych,

A.H.: Jaki organ nadzoru nadzoruje wykonywanie czynności przez syndyka w toku postępowania upadłościowego?

CH.T.: W toku postępowania upadłościowego czynności syndyka podlegają wyłącznemu nadzorowi sędziego-komisarza.

A.H.: Jak jest zorganizowany organ nadzoru? Przy którym ministerstwie działa? Jaka jest jego struktura? Czy posiada własną stronę internetową?

CH.T.: Ministerstwo Sprawiedliwości jest odpowiedzialne za regulowane zawody, takie jak doradcy restrukturyzacyjni, notariusze, prawnicy. Istnieje stała interakcja między Ministerstwem a CNAJMJ, w szczególności w odniesieniu do kontroli/audytów przeprowadzanych przez CNAJMJ. Zadaniem Ministerstwa Sprawiedliwości jest prowadzenie listy doradców restrukturyzacyjnych. Z kolei CNAJMJ (<https://www.cnajmj.fr/en/>), jak opisano wyżej, jest odpowiedzialne za organizowanie ustawicznego kształcenia oraz opracowywanie i prowadzenie systemu teleinformatycznego, za pomocą którego możliwe jest dokonywanie czynności procesowych.

A.H.: Ilu doradców restrukturyzacyjnych jest obecnie we Francji?

CH.T.: Obecnie jest to około 200 nadzorców (*administrateurs judiciaires*) i 300 syndyków (*mandataires judiciaires*).

A.H.: Ile osób zdaje co roku egzamin kwalifikacyjny?

CH.T.: W 2015 r. nastąpiła zmiana przepisów, która ułatwiła dostęp do wykonywania zawodu doradcy restrukturyzacyjnego. Przed tą zmianą było około od 5 do 10 kandydatów zdających egzamin uprawniający do pełnienia funkcji nadzorca, z których jedynie od dwóch do pięciu zdawało egzamin, oraz od 10 do 20 kandydatów zdających egzamin uprawniających do pełnienia funkcji syndyka, z których od 8 do 15 zdawało egzamin. Od czasu zmiany przepisów zauważyliśmy wzrost liczby nadzorców ze 120 do 200 oraz stabilność (niewielki spadek) liczby osób uprawnionych do pełnienia funkcji syndyka.

zapewnianie wywiązywania się przez nich z obowiązku utrzymywania i doskonalenia wiedzy oraz nadzór nad ich studiami. Krajowa Rada tworzy portal elektroniczny umożliwiający przesyłanie i odbieranie pism procesowych, dowodów, zawiadomień, ostrzeżeń lub wezwań do stawienia się przed sądem oraz sprawozdań sporządzanych przez zarządców, pełnomocników sądowych i osoby wyznaczone zgodnie z artykułem L. 811-2 akapit drugi oraz artykułem L. 812-2 akapit pierwszy lub trzeci. Rada zdaje raport z wykonania swoich obowiązków w sprawozdaniu, które corocznie przesyła Ministrowi Sprawiedliwości.

A.H.: Jak w praktyce wygląda nadzór nad wykonywaniem czynności doradcy restrukturyzacyjnego? Od kogo organ nadzoru uzyskuje informacje o nieprawidłowościach?

CH.T.: W toku postępowania zarówno wierzyciele, jak i dłużnik mogą złożyć skargę na czynności syndyka. Z reguły skargi są składane do sądu, ale możliwe jest również poinformowanie o nieprawidłowościach CNAJMJ. W ramach Izby Doradców są dwie wyznaczone osoby, które zajmują się przyjmowaniem skarg oraz odpowiadaniem na nie. Jednocześnie do obowiązków tych osób należy podejmowanie działań koncyliacyjnych w związku z sytuacjami opisanymi w skargach. Na skutek informacji zawartych w skardze Prezydent CNAJMJ może zdecydować o przedstawieniu sprawy organom dyscyplinarnym.

Ponadto każdy doradca restrukturyzacyjny jest kontrolowany przez dwa partnerskie podmioty i audytora raz na trzy lata. Jeżeli kontrola wykaże nieprawidłowości, CNAJMJ może skierować sprawę do organu dyscyplinarnego. W każdej chwili CNAJMJ lub Ministerstwo Sprawiedliwości może wszcząć kontrolę, jeśli zajdzie taka potrzeba.

A.H.: W jaki sposób organ nadzorczy ma dostęp do akt sprawy?

CH.T.: CNAJMJ ma dostęp do akt sprawy podczas kontroli. Również prokurator może w każdej chwili zwrócić się o udzielenie informacji na temat sprawy.

A.H.: Ile sankcji i jakie sankcje organ nadzorczy nałożył na powierników w latach 2020–2023?

CH.T.: Możliwe sankcje to: ostrzeżenie, obwinienie oraz tymczasowe lub stałe wykluczenie z rejestru doradców restrukturyzacyjnych. W 2023 r. nałożono dwa ostrzeżenia oraz trzech doradców wykluczono z zawodu. Nie nałożono więcej sankcji.

A.H.: Na czym polega system powoływania syndyka dla konkretnego postępowania upadłościowego – program selekcji? Jak to konkretnie działa? Jakie są kryteria wyboru?

CH.T.: Wyboru i powołania syndyka, nadzorcy sądowego lub przedstawiciela wierzycieli dokonuje wyłącznie sąd. Nie ma w tym zakresie żadnych kryteriów prawnych.

A.H.: Jaki rodzaj nadzoru nad syndykiem (nadzór sprawowany przez sędziego-komisarza czy nadzór administracyjny) ma pierwszeństwo? W jaki sposób te dwa rodzaje nadzoru są od siebie oddzielone? Czy nadzór administracyjny nie wkracza w sferę niezawisłości sędziowskiej?

СН.Т.: Przebieg postępowania upadłościowego lub restrukturyzacyjnego jest tak naprawdę pod kontrolą sędziego. Sędzia-komisarz ogranicza swoją kontrolę do konkretnego postępowania i nie ingeruje w kwestie ogólne związane z uprawnieniami zawodowymi danego doradcy restrukturyzacyjnego. Z kolei CNAJMJ lub Ministerstwo Sprawiedliwości nie ma żadnych uprawnień ingerowania w przebieg sprawy, ale raczej bada ewentualne nieprawidłowości (jeżeli zostaną ujawnione) po zakończeniu postępowania.

5. Niemcy

5.1. Uwagi ogólne o niemieckim prawie upadłościowym i restrukturyzacyjnym

Prawo niemieckie przewiduje procedury restrukturyzacyjne oraz postępowanie upadłościowe. Procedury restrukturyzacyjne wzorowane na rozwiązaniach amerykańskich pojawiły się już w ustawie o niewypłacalności (dalej: INsO) z 1994 r.⁵², ale nie miały one w praktyce istotniejszego znaczenia. Pierwsze istotne zmiany, których celem było zwiększenie efektywności postępowań restrukturyzacyjnych, wprowadzono dopiero w 2012 r.⁵³ Jednak zarówno zmiany z 2012 r., jak i szereg późniejszych nowelizacji nie zmieniły podstawowego założenia niemieckich procedur restrukturyzacyjnych, których otwarciem opierało się na decyzji sądu i które były prowadzone pod jego nadzorem. Jak się wskazuje w literaturze, podejście niemieckiego ustawodawcy⁵⁴ było m.in. następstwem orzeczenia niemieckiego Sądu Najwyższego z 1991 r., który wskazał, że żadna ze stron wyrażających sprzeciw w stosunku do układu nie jest zobowiązana do współpracy i wyrażenia zgody na układ, nawet jeśli zawarcie układu leży we wspólnym interesie wszystkich wierzycieli⁵⁵. Tak więc do końca lat 20. XXI w. restrukturyzacja pozasądowa w Niemczech mogła przybierać postać jedynie nieformalnych i dobrowolnych umów dłużnika z wierzycielami, które były wiążące wyłącznie dla stron umowy. Zmiana tego stanu rzeczy nastąpiła dopiero w wyniku konieczności implementowania do niemieckiego systemu prawnego rozwiązań Dyrektywy o restrukturyzacji zapobiegawczej, co nastąpiło przez przyjęcie ustawy *Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz* (StaRUG) z 2021 r.

Postępowanie restrukturyzacyjne wprowadzone tą ustawą (dalej: postępowanie StaRUG) jest przeznaczone dla dłużników, co do których zachodzą przesłanki do ogłoszenia upadłości. Nie oznacza to jednak, że zakres podmiotowy tego postępowania jest ograniczony jedynie do dłużników niewypłacalnych. Postępowanie StaRUG może prowadzić również dłużnik,

⁵² Ustawa z dnia 5 października 1994 r.; BGBl. I S. 2866.

⁵³ F. Jacoby et al., *Evaluierung – Gesetz zur weiteren Erleichterung der Sanierung von Unternehmen (ESUG) vom 7. Dezember 2011*, BT-Drs. 19/4880, <https://dserver.bundestag.de/btd/19/048/1904880.pdf>, [dostęp: 12.04.2024].

⁵⁴ W literaturze wskazuje się, że sceptyczne wobec pozasądowych procedur restrukturyzacyjnych podejście wynikało z założenia, że nie należy powierzać lisowi zarządzania kurnikiem – tak: S. Madaus, D. Ehmke, *Germany*, [w:] *Implementation of the EU Preventive Restructuring Directives*, red. J.M.G.J. Boon, H. Koster, R.D. Vriensendorp, Haga 2023, s. 73.

⁵⁵ Wyrok Sądu Najwyższego, 12 December 1991 – IX ZR 178/91; NJW 1992, s. 967–971.

który może stać się niewypłacalny w ciągu najbliższych 24 miesięcy (przyszła niewypłacalność – *drohende Zahlungsunfähigkeit*). Postępowanie to nie jest jednak dostępne dla dłużników, którzy nie są w stanie spłacić swoich długów, przy czym zgodnie z definicją wypracowaną w orzecznictwie, dłużnika uważa się za niezdolnego do spłaty swoich długów, jeżeli nie jest w stanie spłacić ponad 90% zobowiązań, których termin wymagalności przypada w ciągu kolejnych trzech tygodni.

Zgodnie z § 1 INsO postępowanie upadłościowe służy zaspokojeniu wierzycieli dłużnika łącznie poprzez likwidację majątku dłużnika i podział uzyskanych z niego zysków lub poprzez ustanowienie w planie upadłości rezerwy na zabezpieczenie przedsiębiorstwa. Uczciwy dłużnik otrzymuje możliwość uwolnienia od pozostałych zobowiązań.

Zgodnie z § 13 INsO postępowanie upadłościowe wszczyna się wyłącznie na pisemny wniosek. Uprawnieni do złożenia wniosku są wierzyciele i dłużnik, a w przypadku wniosku o ogłoszenie upadłości osoby prawnej również każdy członek organu i likwidator.

Zgodnie z § 17 INsO podstawą ogłoszenia upadłości jest niewypłacalność dłużnika. Dłużnik jest niewypłacalny, jeżeli nie jest w stanie wywiązać się z wymaganych zobowiązań płatniczych. Domniemywa się, że dłużnik jest niewypłacalny, jeżeli zaprzestał dokonywania płatności. Dopuszczalne jest ogłoszenie upadłości również na wniosek dłużnika, który jest jedynie zagrożony niewypłacalnością. Zgodnie z § 18 INsO dłużnik jest zagrożony niewypłacalnością, jeżeli jest mało prawdopodobne, że będzie w stanie wywiązać się z istniejących zobowiązań płatniczych w momencie ich wymagalności. Z reguły za podstawę do oceny stanu zagrożenia niewypłacalnością przyjmuje się okres wynoszący 24 miesiące. W przypadku osoby prawnej drugą podstawą ogłoszenia upadłości jest również nadmierne zadłużenie. Zgodnie z § 19 INsO nadmierne zadłużenie ma miejsce wtedy, gdy majątek dłużnika nie pokrywa istniejących zobowiązań, chyba że istotnie prawdopodobna jest kontynuacja działalności przedsiębiorstwa w ciągu najbliższych 12 miesięcy.

Po złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości, zgodnie z § 21 INsO, sąd upadłościowy musi podjąć wszelkie środki zabezpieczające, które są konieczne, aby zapobiec zmianie sytuacji finansowej dłużnika, która byłaby niekorzystna dla wierzycieli, do czasu wydania orzeczenia w sprawie upadłości. W szczególności, w ramach środków zabezpieczających, sąd może wyznaczyć tymczasowego syndyka masy upadłości oraz powołać tymczasową radę wierzycieli.

Zgodnie z § 22 ust. 1 INsO w przypadku wyznaczenia tymczasowego syndyka masy upadłości i nałożenia na dłużnika ogólnego zakazu rozporządzania majątkiem uprawnienie do zarządzania majątkiem dłużnika i rozporządzania nim przechodzi na tymczasowego syndyka masy upadłości.

W postanowieniu o wszczęciu postępowania upadłościowego wierzyciele są wzywani do zgłoszenia swoich wierzytelności syndykowi masy upadłości w określonym terminie.

Termin ten ustala sąd na okres od dwóch tygodni do trzech miesięcy. Ponadto w postanowieniu o wszczęciu postępowania sąd upadłościowy wyznacza terminy:

1. zgromadzenia wierzycieli, na którym na podstawie sprawozdania syndyka zostanie podjęta decyzja o kontynuowaniu postępowania upadłościowego (dzień sprawozdawczy); zgromadzenie wierzycieli powinno się odbyć w terminie od sześciu tygodni do trzech miesięcy od dnia ogłoszenia upadłości;
2. zgromadzenia wierzycieli, na którym badane będą zgłoszone wierzytelności (termin badania).

Istotnym organem niemieckiego postępowania upadłościowego jest rada wierzycieli. Radę wierzycieli ustanawia sąd lub zgromadzenie wierzycieli. Sąd może ustanowić radę wierzycieli jeszcze przed pierwszym zgromadzeniem wierzycieli. Co ciekawe, członkami powyższej rady mogą zostać ustanowione również osoby niebędące wierzycielami. Członkowie rady wierzycieli wspierają syndyka masy upadłości w zarządzaniu masą i kontrolują jego czynności. Mogą oni zapoznać się z przebiegiem działalności gospodarczej i mają wgląd w księgi i dokumenty handlowe oraz mogą zlecić zbadanie transakcji pieniężnych i przepływu środków.

Po ogłoszeniu upadłości syndyk sporządza spis inwentarza wraz z oszacowaniem. Prawo niemieckie zawiera również nieznanne polskim postępowaniom upadłościowym rozwiązanie, zgodnie z którym na wniosek syndyka sąd upadłościowy może zezwolić na odstąpienie od sporządzenia spisu inwentarza. Jeżeli powołano radę wierzycieli, syndyk może złożyć wniosek o odstąpienie od sporządzenia spisu inwentarza wyłącznie za zgodą rady wierzycieli.

Zgodnie z § 174 INsO wierzyciele w postępowaniu upadłościowym mogą zgłosić swoje wierzytelności syndykowi masy upadłości. Następnie, zgodnie z §152 INsO, syndyk sporządza listę wszystkich wierzycieli dłużnika, których wierzytelności wynikają z ksiąg rachunkowych i dokumentów dotyczących działalności dłużnika lub z innych informacji przekazanych przez dłużnika.

Podstawowym zadaniem syndyka masy upadłości jest likwidacja majątku wchodzącego w skład masy upadłości (§ 159 INsO). Po dokonaniu spieniężenia masy upadłości syndyk dokonuje podziału funduszy upadłości pomiędzy wierzycieli. Co istotne, przed każdym podziałem musi on uzyskać zgodę rady wierzycieli, jeżeli taka rada została powołana.

Po dokonaniu ostatecznego podziału masy upadłości sąd upadłościowy podejmuje decyzję o zakończeniu postępowania upadłościowego.

5.2. Doradcy restrukturyzacyjni w Niemczech

5.2.1. Uzyskanie licencji doradcy restrukturyzacyjnego

Prawo niemieckie nie przewiduje konieczności posiadania licencji doradcy restrukturyzacyjnego ani żadnego innego certyfikatu lub zaświadczenia, rejestracji ani wpisu na listę osób uprawnionych do pełnienia funkcji syndyka w postępowaniu upadłościowym.

5.2.2. Pozasądowy nadzór nad czynnościami doradcy restrukturyzacyjnego

Prawo niemieckie nie przewiduje żadnej formy pozasądowego nadzoru nad czynnościami doradców restrukturyzacyjnych ani czynnościami syndyka w postępowaniu upadłościowym. Z uwagi na brak instytucji licencji, a w konsekwencji brak wyodrębnionej grupy osób posiadających licencję doradcy restrukturyzacyjnego, prawo niemieckie nie przewiduje również żadnych form nadzoru nad osobami, które hipotetycznie mogą pełnić funkcję syndyka.

5.2.3. Samorząd doradców restrukturyzacyjnych

Z uwagi na brak ustawowej regulacji zawodu doradcy restrukturyzacyjnego w Niemczech nie funkcjonuje również samorząd doradców restrukturyzacyjnych. Zamiast tego, podobnie jak w Polsce, funkcjonują dobrowolne stowarzyszenia doradców.

Jednym z takich stowarzyszeń jest *Verband Insolvenzverwalter und Sachwalter Deutschlands* (Zarejestrowane Stowarzyszenie Doradców Restrukturyzacyjnych, dalej: VID), które zrzesza około 500 członków. Zgodnie z informacją przedstawioną na stronie internetowej Stowarzyszenia⁵⁶, jego członkowie zobowiązani są do przestrzegania przyjętych przez Stowarzyszenie zasad prawidłowego zarządzania niewypłacalnością (*Grundsätze ordnungsgemäßer Insolvenz- und Eigenverwalterung*, dalej: GOI) oraz do uzyskania i utrzymania certyfikatu ISO:9001.

Wskazane wyżej zasady prawidłowego zarządzania niewypłacalnością można określić jako swoisty kodeks etyki niemieckich doradców restrukturyzacyjnych, który jednakże nie ma charakteru ogólnie obowiązującego, ale jest elementem prawa związkowego dobrowolnego stowarzyszenia doradców restrukturyzacyjnych.

W preambule tego kodeksu wskazano, że VID opowiada się za wiążącym uregulowaniem wykonywania zawodu doradcy restrukturyzacyjnego. Jednak zanim to nastąpi, członkowie VID w celu utrzymania i propagowania wysokiego standardu jakości zarządzania upadłością zobowiązują się do wykonywania swojego zawodu zgodnie z przyjętymi zasadami.

⁵⁶ Adres strony internetowej stowarzyszenia <https://en.vid.de/>.

Zgodnie z § 1 ust. 1 Kodeksu wyznaczony przez sąd syndyk masy upadłości jest – we wszystkich funkcjach w ramach postępowania upadłościowego – niezależnym, obiektywnym, posiadającym wiedzę biznesową i gotowym do pełnienia funkcji strażnikiem interesów wszystkich stron uczestniczących w postępowaniu upadłościowym.

Zgodnie z § 2 syndyk masy upadłości musi w jak najlepszy sposób osiągnąć cele postępowania upadłościowego.

Zgodnie z § 3 przesłankami wykonywania funkcji syndyka są:

1. ukończenie studiów prawniczych, ekonomicznych lub innych studiów wyższych o profilu ekonomicznym;
2. szczególna wiedza z zakresu prawa upadłościowego i zarządzania przedsiębiorstwem;
3. posiadanie co najmniej trzyletniego praktycznego, kompleksowego doświadczenia nabytego w ramach pracy w biurze syndyka masy upadłości;
4. niezawodność;
5. stabilne warunki ekonomiczne;
6. dyspozycyjność;
7. zapewnienie odpowiedniej kadry wykwalifikowanych pracowników;
8. posiadanie niezbędnego, nowoczesnego sprzętu biurowego przystosowanego do prowadzenia postępowań upadłościowych;
9. posiadanie odpowiedniego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za straty finansowe.

Zgodnie z § 4 ust. 1 syndyk masy upadłości jest osobą niezależną od wierzycieli i dłużnika. Musi on zatem unikać wszystkiego, co mogłoby budzić uzasadnione wątpliwości co do jego niezależności. Zgodnie z ust. 2 uznaje się, że wymagana niezależność nie jest zapewniona, jeżeli:

1. syndyk masy upadłości jest osobą bliską dłużnikowi w rozumieniu § 138 kodeksu upadłościowego;
2. syndyk masy upadłości lub osoba z nim związana w celu wspólnego wykonywania zawodu jest osobiście wierzycielem lub dłużnikiem dłużnika;
3. syndyk masy upadłości lub osoba z nim związana w celu wspólnego wykonywania zawodu reprezentowała bezpośrednio lub pośrednio dłużnika lub osobę blisko z nim związaną lub doradzała im w okresie czterech lat od złożenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego;
4. syndyk świadczy stałe usługi prawne lub doradcze dla głównego wierzyciela, ubezpieczyciela lub innego wierzyciela instytucjonalnego uczestniczącego w postępowaniu.

Zadaniem syndyka masy upadłości jest zorganizowanie swojego biura w taki sposób, aby przypadki braku niezależności wskazane wyżej były natychmiast identyfikowane.

Kodeks etyki wskazuje dalej, że następujące okoliczności same w sobie nie rodzą wątpliwości co do niezależności syndyka, ale muszą zostać zgłoszone sądowi upadłościowemu:

1. syndyk masy upadłości, osoba bliska mu w rozumieniu § 138 kodeksu upadłościowego lub osoba z nim związana w celu wspólnego wykonywania zawodu działała lub działa na rzecz wierzycieli, dłużnika lub innych stron postępowania jako adwokat, doradca podatkowy, biegły rewident lub zarządca;
2. syndyk masy upadłości, osoba mu bliska w rozumieniu § 138 niemieckiego kodeksu upadłościowego lub osoba z nim związana w celu wspólnego wykonywania zawodu jest już syndykiem lub biegłym lub tymczasowym syndykiem masy upadłości w postępowaniu upadłościowym dotyczącym majątku przedsiębiorstwa powiązanego z dłużnikiem w postępowaniu w związku z niewypłacalnością („postępowanie w związku z niewypłacalnością grupową”).

Zgodnie z § 5 co do zasady syndyk masy upadłości powinien podejmować wszystkie istotne decyzje procesowe osobiście. Powinien również utrzymywać skuteczny i zgodny z prawem system elektronicznego przetwarzania danych, a organizacja jego biura powinna być dostosowana do wymagań nowoczesnego zarządzania jakością.

Zgodnie z § 6 syndyk jest zobowiązany do regularnego dokształcania. Jego obowiązkiem jest również dbanie o to, aby jego pracownicy zaangażowani w prowadzenie postępowań posiadali odpowiednie kwalifikacje i poszerzali swoją wiedzę niezbędną do prowadzenia danej sprawy poprzez udział w regularnych szkoleniach dokształcających.

Zgodnie z § 9:

1. syndyk masy upadłości musi oddzielić majątek prywatny od majątku osób trzecich;
2. syndyk masy upadłości jest zobowiązany do oddzielenia masy upadłości w ramach jednego postępowania upadłościowego od masy upadłości w innych postępowaniach. W szczególności jest on zobowiązany do założenia odrębnego rachunku dla każdego postępowania upadłościowego.

Zgodnie z § 11 naruszenie wyżej wymienionych obowiązków może być naprawione poprzez:

1. ostrzeżenie;
2. upomnienie;
3. wykluczenie ze Stowarzyszenia.

5.3. Powołanie i odwołanie syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym oraz przesłanki wyłączające możliwość pełnienia funkcji syndyka

Zgodnie z § 27 INsO syndyka masy upadłości wyznacza sąd upadłościowy w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości. Zgodnie z § 56 INsO do pełnienia funkcji syndyka w postępowaniu upadłościowym wyznacza się osobę fizyczną odpowiednią dla danego przypadku, w szczególności osobę posiadającą wiedzę na temat działalności gospodarczej i niezależną

od wierzycieli oraz dłużnika. Osoba ta jest wybierana spośród wszystkich osób chętnych do pełnienia tej funkcji.

Z powyższej regulacji wynika, że warunkiem wyznaczenia określonej osoby syndykiem w konkretnym postępowaniu upadłościowym jest ogólnie określona niezależność od dłużnika i wierzycieli, przy czym zgodnie z § 27 wymaganej niezależności nie stoi na przeszkodzie sam fakt, że dana osoba została zaproponowana przez dłużnika lub wierzyciela, lub przed złożeniem wniosku udzieliła dłużnikowi w sposób ogólny porady na temat przebiegu postępowania upadłościowego i jego skutków.

Poza wymogiem odpowiedniej wiedzy, doświadczenia i niezależności prawo niemieckie nie przewiduje żadnych wymogów formalnych, które musiałaby spełnić osoba powołana do pełnienia funkcji syndyka⁵⁷. Z uwagi na to, że prawo niemieckie nie wprowadza wymogu posiadania odpowiedniej licencji ani nie nakłada na żaden organ centralny obowiązku prowadzenia krajowej listy osób, które pełnią lub są gotowe pełnić funkcje syndyków masy upadłości, to w praktyce poszczególne sądy upadłościowe prowadzą swoje własne listy kandydatów na syndyków⁵⁸.

Po wyznaczeniu do pełnienia funkcji syndyk otrzymuje zaświadczenie o jego powołaniu. Po zakończeniu pełnienia funkcji musi on zwrócić dokument do sądu upadłościowego.

W powołaniu syndyka w określony sposób mogą wziąć udział również wierzyciele. Zgodnie z § 56a INsO przed powołaniem syndyka tymczasowa rada wierzycieli ma możliwość przedstawienia uwag na temat wymogów, jakie powinna spełniać osoba powołana do pełnienia funkcji syndyka. Sąd może odstąpić od jednomyślnego wniosku tymczasowej rady wierzycieli w sprawie osoby syndyka wyłącznie w przypadku, gdy zaproponowana osoba nie nadaje się do objęcia urzędu. Jednakże, dokonując wyboru innej osoby do pełnienia funkcji syndyka, sąd musi oprzeć się na wymogach dotyczących osoby syndyka, o których decyduje tymczasowa rada wierzycieli. Niezależnie od powyższego, na swoim pierwszym posiedzeniu tymczasowa rada wierzycieli może jednomyślnie wybrać inną osobę niż osoba, która została powołana przez sąd do pełnienia funkcji syndyka masy upadłości.

Prawo niemieckie zawiera również szczególne rozwiązania dotyczące wyznaczania syndyków w przypadku dłużników należących do tej samej grupy przedsiębiorstw. Zgodnie z § 56b INsO, jeżeli wniosek o wszczęcie postępowania upadłościowego zostanie złożony w odniesieniu do majątku dłużników należących do grupy, sądy upadłościowe muszą dojść do porozumienia co do tego, czy w interesie wierzycieli leży wyznaczenie tylko jednej osoby na syndyka masy upadłości. Sądy upadłościowe muszą wspólnie ustalić w szczególności, czy osoba ta może prowadzić wszystkie postępowania dotyczące dłużników należących do

⁵⁷ W szczególności nie ma żadnych wymogów dotyczących stopnia i rodzaju wykształcenia, aczkolwiek w literaturze wskazuje się, że ponad 90% syndyków ma wykształcenie prawnicze – tak: E. Fehl, A. Tashiro, *Germany, All You Need to Know about Becoming an Insolvency Practitioner*, „Eurofeniks” 2008, Autum.

⁵⁸ Ibidem.

grupy z zachowaniem niezbędnej niezależności oraz czy ewentualne konflikty interesów można wyeliminować poprzez powołanie odrębnych syndyków.

Rozwiązaniem, które dodatkowo wzmacnia pozycję wierzycieli w zakresie procedury wyboru syndyka, jest § 57 INsO, zgodnie z którym na pierwszym zgromadzeniu wierzycieli po wyznaczeniu syndyka masy upadłości wierzyciele mogą wybrać inną osobę w jego miejsce. Sąd może odmówić powołania wybranej osoby wyłącznie w przypadku, gdy nie nadaje się ona do objęcia stanowiska. Zażalenie na postanowienie sądu może wnieść każdy wierzyciel.

5.4. Sądowy nadzór nad czynnościami syndyka

Zgodnie z § 58 INsO syndyk masy upadłości wykonuje swoje czynności pod nadzorem sądu upadłościowego. Sąd może w każdej chwili zwrócić się o udzielenie indywidualnych informacji lub o sporządzenie sprawozdania na temat stanu sprawy.

Jeżeli syndyk nie wywiąże się ze swoich obowiązków, sąd może, po uprzednim wezwaniu, nałożyć na niego karę pieniężną. Indywidualna kara pieniężna nie może przekroczyć kwoty 25 000 euro. Na postanowienie sądu w sprawie nałożenia kary pieniężnej syndyk może wnieść zażalenie.

Zgodnie z § 59 INsO sąd upadłościowy może odwołać syndyka z urzędu z ważnego powodu. Odwołanie może nastąpić z urzędu lub na wniosek syndyka, dłużnika, rady wierzycieli, zgromadzenia wierzycieli lub wierzyciela. Na wniosek dłużnika lub wierzyciela odwołanie następuje wyłącznie wówczas, gdy wniosek zostanie złożony w terminie sześciu miesięcy od powołania, a jego powodem będzie brak niezależności syndyka. Brak niezależności musi być w odpowiedni sposób wykazany przez wnioskodawcę. Przed wydaniem orzeczenia w przedmiocie wniosku o odwołanie sąd wysłuchuje syndyka.

Poza odpowiedzialnością dyscyplinarną syndyk ponosi również odpowiedzialność odszkodowawczą. Zgodnie z § 60 INsO syndyk masy upadłości ponosi taką odpowiedzialność, jeżeli w sposób zawiniony naruszy obowiązki spoczywające na nim na mocy niniejszej ustawy.

5.5. Wynagrodzenie syndyka masy upadłości

Syndyk masy upadłości ma prawo do wynagrodzenia za zarządzanie masą upadłości oraz do zwrotu odpowiednich wydatków. Stawkę wynagrodzenia oblicza się na podstawie wartości masy upadłości w chwili zakończenia postępowania upadłościowego. Przy przyznawaniu wynagrodzenia uwzględnia się zakres i trudność zarządzania masą upadłości. Zgodnie z § 64 INsO wysokość wynagrodzenia syndyka oraz wydatków należnych syndykowi ustala postanowieniem sąd upadłościowy.

5.6. Koszty postępowania upadłościowego

Koszty postępowania upadłościowego obejmują:

1. koszty sądowe związane z postępowaniem upadłościowym;
2. wynagrodzenie i wydatki tymczasowego syndyka masy upadłości, syndyka masy upadłości i członków rady wierzycieli.

Zgodnie z § 55 INsO pozostałe zobowiązania masy upadłości obejmują również zobowiązania:

1. które są uzasadnione czynnościami syndyka masy upadłości lub w jakikolwiek inny sposób zarządem, likwidacją i podziałem masy upadłości, nie stanowiąc przy tym części kosztów postępowania upadłościowego;
2. z umów wzajemnych, w zakresie, w jakim ich wykonanie jest niezbędne;
3. z bezpodstawnego wzbogacenia masy upadłości;
4. zobowiązań zaciągniętych przez tymczasowego syndyka masy upadłości oraz zobowiązań wynikających ze stosunków o charakterze ciągłym, o ile tymczasowy syndyk masy upadłości zażądał ich wykonania.

Wywiad przeprowadzony z prof. Arturem Martinem Swierczokiem (IU Internationale Hochschule)

ANNA HRYCAJ: W jaki sposób podmiot/organ sprawuje nadzór nad syndykiem w toku postępowania upadłościowego?

ARTUR MARTIN SWIERCZOK: W niemieckim postępowaniu upadłościowym nadzór nad syndykiem sprawuje sąd upadłościowy i rada wierzycieli. Sąd upadłościowy jest odpowiedzialny za monitorowanie całego procesu upadłościowego. Do jego obowiązków należy powołanie syndyka masy upadłości, a także monitorowanie i zatwierdzanie działań syndyka oraz jego decyzji zarządczych. Sąd czuwa nad tym, aby syndyk działał w najlepszym interesie wierzycieli i przestrzegał wszystkich procedur prawnych. Rada wierzycieli jest zazwyczaj powoływana w sprawach dotyczących średnich i dużych przedsiębiorstw. Doradza syndykowi masy upadłości i sprawuje nad nim nadzór w celu zapewnienia przejrzystości i równego traktowania wierzycieli. Ponadto rada wierzycieli zatwierdza niektóre transakcje i decyzje podejmowane przez syndyka masy upadłości oraz informuje wierzycieli o postępach w postępowaniu upadłościowym.

A.H.: Jak zorganizowany jest organ nadzorczy, w jakim ministerstwie działa, jaka jest jego struktura, czy ma własną stronę internetową?

A.M.S.: Sądy upadłościowe w Niemczech są częścią sądów rejonowych (*Amtsgerichte*) i działają pod jurysdykcją federalnego systemu sądownictwa. W Niemczech działa około 190 sądów upadłościowych. Większość z nich posiada własną stronę internetową. Ponadto Niemcy posiadają publicznie dostępny rejestr publikacji o upadłości (www.insolvenzbekanntmachungen.de), który zapewnia dostęp do obwieszczeń o ogłoszeniu upadłości.

A.H.: Ilu doradców restrukturyzacyjnych jest obecnie w Niemczech?

A.M.S.: Na chwilę obecną nie jest dostępna konkretna, aktualna liczba syndyków masy upadłości w Niemczech. Istnieje jednak znaczna liczba specjalistów (około 2000), którzy są powoływani przez sądy upadłościowe do prowadzenia postępowań upadłościowych. Specjaliści ci to zazwyczaj prawnicy lub księgowi ze specjalistycznym wykształceniem i doświadczeniem w zakresie prawa upadłościowego.

A.H.: Ile osób przystępuje do egzaminu kwalifikacyjnego (jeśli jest taka potrzeba) co roku?

A.M.S.: W Niemczech nie ma odrębnego egzaminu ani praktyki zawodowej, niezbędnych do tego, aby zostać powołanym do pełnienia funkcji syndyka masy upadłości. Syndykiem masy upadłości jest osoba powołana przez sąd, która posiada wiedzę i kwalifikacje niezbędne do prowadzenia danej sprawy.

A.H.: Jak w praktyce wygląda nadzór organu nadzoru nad czynnościami syndyka w postępowaniu upadłościowym? Od kogo organ nadzorczy uzyskuje informacje o nieprawidłowościach w działalności syndyka (od sądu, od wierzycieli, od dłużnika, z urzędu)?

A.M.S.: Sąd upadłościowy ma obowiązek kontrolowania sposobu prowadzenia postępowania przez syndyka. Nadzór sprawowany przez sąd obejmuje uzyskanie informacji, zbadanie okoliczności faktycznych sprawy oraz, w razie konieczności, zwrócenie się do syndyka masy upadłości o uchylenie niezgodnych z prawem środków lub o zachowanie się w określony sposób. Jeżeli sąd upadłościowy będzie miał przesłanki wskazujące na nieprawidłowe działanie syndyka, to zwróci się o udzielenie indywidualnych informacji i dodatkowe sprawozdania. W praktyce informacje o nieprawidłowościach co do zasady pochodzą od poszczególnych wierzycieli lub rady wierzycieli.

Jeżeli syndyk narusza swoje obowiązki, zasadniczo możliwe są dwie sankcje:

1. kara pieniężna zgodnie z § 58 ust. 2 zd. 1 INsO (do maksymalnej kwoty 25 000 euro, wysokość kary ustala sąd);
2. odwołanie z pełnionej funkcji.

Jeżeli członek rady wierzycieli dowie się o naruszeniu obowiązków przez syndyka, musi niezwłocznie poinformować o tym sąd upadłościowy, który może wówczas podjąć działania.

A.H.: W jaki sposób organ nadzorczy ma dostęp do akt sprawy?

A.M.S.: Sąd ma wgląd w sprawę, ponieważ akta spraw dotyczących upadłości są przechowywane we właściwym sądzie.

A.H.: Ile sankcji i jakie sankcje organ nadzorczy nałożył na doradców restrukturyzacyjnych w latach 2020–2023?

A.M.S.: W Niemczech nie są dostępne informacje na temat konkretnej liczby i rodzaju nałożonych sankcji.

A.H.: Na czym polega system powoływania syndyka dla konkretnego postępowania upadłościowego – program selekcji? Jak to konkretnie działa? Jakie są kryteria wyboru? Czy powiernik próbował manipulować wynikami losowania?

A.M.S.: Zgodnie z § 56 ust. 1 zdanie 1 INsO sąd powołuje do pełnienia funkcji syndyka osobę odpowiednią dla danego przypadku, posiadającą odpowiednie kwalifikacje oraz niezależną od wierzycieli i dłużnika, którą wybiera się z kręgu wszystkich osób chętnych do pełnienia tej funkcji. W praktyce potencjalni kandydaci zgłaszają się do sądu upadłościowego (wykazując się doświadczeniem akademickim i praktycznym) i są wpisywani na tzw. listę kandydatów na syndyka, prowadzoną przez właściwy sąd. Sądy upadłościowe wybierają najodpowiedniejszego kandydata z tej listy indywidualnie dla każdego przypadku. Co do zasady wierzycielom i dłużnikowi nie przysługuje prawo do odwołania się od wyboru syndyka. Aktualnie procedura naboru jest krytykowana ze względu na zbyt dużą liczbę potencjalnych kandydatów, a także na brak wymogów dotyczących kwalifikacji osoby powoływanej do pełnienia funkcji syndyka.

A.H.: Czy dostępne są ogólne dane statystyczne dotyczące nadzoru nad działalnością powierników?

A.M.S.: Nie są nam znane żadne ogólne dane dotyczące nadzoru nad działalnością syndyków masy upadłości w Niemczech.

Podsumowanie

Badania prawnoporównawcze, których wyniki przedstawiono w niniejszym opracowaniu, mogą służyć podmiotom tworzącym prawo i zostać wykorzystane jako uzasadnienie przyjęcia określonych rozwiązań legislacyjnych. Funkcjonowanie w zintegrowanej Europie pozwala bowiem w znacznym stopniu na korzystanie z rozwiązań przyjętych w innych jurysdykcjach. W związku z powszechną globalizacją⁵⁹ oraz postępującym procesem integracji, zwłaszcza w ramach Unii Europejskiej, dość powszechna staje się transplantacja prawa, która może dotyczyć pojedynczej normy lub całego zespołu norm, składających się na określoną instytucję⁶⁰. Jest to pewien proces, którego rezultatem jest przeszczepienie do macierzystego systemu prawnego obcego rozwiązania, zwanego transplantem prawnym. Uznaje się przy tym, że przeszczepianie obcych rozwiązań do krajowego systemu prawnego jest dość łatwe⁶¹. Jednak, jak się trafnie podkreśla, to czy takie działanie jest skuteczne okazuje się dopiero w dłuższym okresie obowiązywania takiej transplantowanej instytucji prawnej⁶². Bezrefleksyjne inkorporowanie obcych rozwiązań prawnych może okazać się przy tym nieskuteczne, jeżeli w procesie transplantacji nie uwzględni się tożsamości, a przynajmniej genetycznego podobieństwa społeczeństw, z których pochodzi i w których ma funkcjonować transplant prawny⁶³. Prawidłowym działaniem jest więc dokonywanie określonej korekty obcych rozwiązań i dostosowanie ich do sytuacji społeczno-ekonomicznej własnego społeczeństwa. Przeszczepianie na grunt krajowy obcych rozwiązań prawnych powinno być przy tym poprzedzone szerokimi badaniami naukowymi, które powinny obejmować nie tylko analizę dogmatyczną obcych rozwiązań, ale również badania empiryczne, odnoszące się do ich skuteczności w źródłowym porządku prawnym i rozważania dotyczące przyczyn tej skuteczności. W ramach tych rozważań konieczne jest wzięcie pod

⁵⁹ Jak się wskazuje w literaturze, globalizacja polega na powstawaniu współzależności i integracji zjawisk gospodarczych, społecznych czy kulturalnych, które wykraczają poza granice jednego państwa – tak: I. Szymczak, *Dobór ekwiwalentnych rozwiązań prawnych w procesie transplantacji prawa*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2015, t. 77, nr 4, s. 29.

⁶⁰ J.H. Röver, *Vergleichende Prinzipien dinglicher Sicherheiten. Eine Studie zur Methode der Rechtsvergleichung*, München 1999, s. 14.

⁶¹ Por. A. Hrycaj, *Postępowanie o zatwierdzenie układu*, Warszawa 2024.

⁶² I. Szymczak, op. cit., s. 29.

⁶³ Ibidem, s. 30.

uwagę kultury prawnej danego społeczeństwa, poziomu wzajemnego zaufania, poziomu dobrobytu i poczucia bezpieczeństwa oraz uwarunkowań historycznych⁶⁴.

Z uwagi na powyższe, przedstawione niżej wnioski płynące z przeprowadzonych badań należy zderzyć z uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi polskich postępowań upadłościowych, w tym, w szczególności, liczbą postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych oraz liczbą doradców restrukturyzacyjnych. Rozważając ewentualne zmiany w zakresie powoływania syndyków oraz kontroli i nadzoru nad doradcami restrukturyzacyjnymi należy maksymalnie wykorzystać istniejące rozwiązania normatywne oraz organizacyjne, w tym możliwości związane z funkcjonowaniem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowania sądowe. Jednocześnie, biorąc pod uwagę fakt, że badania udowodniły istnienie różnych systemów powoływania syndyków, nadzoru i kontroli oraz weryfikowania kosztów postępowań upadłościowych, należy rozważyć, które z tych systemów są najbliższe polskiej tradycji prawnej oraz osadzonej w zrębach procedury cywilnej konstrukcji postępowań upadłościowych.

Badania pozasądowego nadzoru nad syndykiem, systemów kontroli kosztów postępowań upadłościowych oraz podstaw wyłączenia syndyka od prowadzenia postępowania w systemach prawnych Niemiec, Litwy, Francji, Słowenii i Łotwy doprowadziły do następujących wniosków:

1. W badanych systemach zauważalna jest zdecydowanie istotniejsza rola wierzycieli w nadzorowaniu przebiegu postępowania oraz w podejmowaniu kluczowych decyzji dotyczących zarządzania masą upadłości. Przykładowo na Litwie aktywa osoby prawnej są sprzedawane zgodnie z procedurą ustanowioną przez zgromadzenie wierzycieli, z wyjątkiem aktywów sprzedawanych w drodze licytacji. Syndyk w postępowaniu w związku z niewypłacalnością proponuje zgromadzeniu wierzycieli początkową cenę sprzedaży aktywów wraz z uzasadnieniem. Pierwotna cena sprzedaży majątku osoby prawnej jest zatwierdzana przez zgromadzenie wierzycieli. Na Łotwie syndyk ma rozbudowane obowiązki informacyjne wobec wierzycieli. Zgodnie z art. 81 ŁPU syndyk zawiadamia wierzycieli o planie sprzedaży majątku dłużnika lub braku majątku dłużnika; kosztach postępowania upadłościowego osoby prawnej; planie zaspokojenia roszczeń wierzycieli; zamiarze zawarcia ugody oraz innych kwestiach, które mają znaczenie w toku postępowania upadłościowego osoby prawnej. Syndyk udziela informacji wierzycielom drogą elektroniczną za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Zgodnie z art. 82 ŁPU, jeżeli wierzyciele mają zastrzeżenia do informacji przekazanych przez syndyka, to mają obowiązek poinformować o tym syndyka w terminie pięciu dni od otrzymania tych informacji. Po otrzymaniu sprzeciwów wierzycieli dotyczących informacji, o których mowa wyżej, syndyk ocenia podstawy sprzeciwu i je uwzględnia

⁶⁴ Tak: A. Hrycaj, op. cit.

- lub nie. Zgodnie z art. 84 ŁPU, jeżeli wierzyciele nie zgadzają się ze stanowiskiem syndyka odnośnie do zgłoszonych sprzeciwów, mogą m.in. zwołać zgromadzenie wierzycieli w celu podjęcia decyzji w określonych sprawach. Zgodnie z art. 85 ust. 1 ŁPU wierzyciele, którzy reprezentują co najmniej 25% kwoty uznanych wierzytelności głównych w grupie wierzycieli zabezpieczonych lub niezabezpieczonych, mogą zwrócić się o przeprowadzenie kontroli działań syndyka w ramach danego postępowania upadłościowego. W Niemczech, zgodnie z § 56a INsO, przed powołaniem syndyka tymczasowa rada wierzycieli ma możliwość przedstawienia uwag na temat wymogów, jakie powinna spełniać osoba powołana do pełnienia funkcji syndyka. Sąd może odstąpić od jednomyślnego wniosku tymczasowej rady wierzycieli w sprawie osoby syndyka wyłącznie w przypadku, gdy zaproponowana osoba nie nadaje się do objęcia urzędu. Jednakże, dokonując wyboru innej osoby do pełnienia funkcji syndyka, sąd musi oprzeć się na wymogach dotyczących osoby syndyka, o których decyduje tymczasowa rada wierzycieli. Niezależnie od powyższego, na swoim pierwszym posiedzeniu wspomniana rada może jednomyślnie wybrać inną osobę niż osoba, która została powołana przez sąd do pełnienia funkcji syndyka masy upadłości. Rozwiązaniem, które dodatkowo wzmacnia pozycję wierzycieli w zakresie procedury wyboru syndyka, jest § 57 INsO, zgodnie z którym na pierwszym zgromadzeniu wierzycieli po wyznaczeniu syndyka masy upadłości wierzyciele mogą wybrać inną osobę w jego miejsce. Sąd może odmówić powołania wybranej osoby wyłącznie w przypadku, gdy nie nadaje się ona do objęcia stanowiska. Zażalenie na postanowienie sądu może wnieść każdy wierzyciel.
2. W badanych jurysdykcjach zróżnicowana jest ścieżka dojścia do zawodu doradcy restrukturyzacyjnego. W niektórych państwach (Litwa, Łotwa, Słowenia, Francja) konieczne jest spełnienie określonych wymagań, w tym zdanie egzaminu kwalifikacyjnego, podczas gdy w Niemczech nie ma żadnych określonych ustawowo reguł i przesłanek wykonywania zawodu doradcy restrukturyzacyjnego. Warto jednak zauważyć, że rozwiązania niemieckie są krytykowane przez niemieckich praktyków.
 3. W niektórych państwach egzaminy kwalifikacyjne są organizowane przez administracyjne organy nadzoru (np. Łotwa), a w innych przez jednostki samorządu zawodowego doradców restrukturyzacyjnych (np. Litwa).
 4. W państwach, w których funkcjonuje samorząd zawodowy doradców restrukturyzacyjnych, istnieją również ściśle określone wymogi dotyczące doskonalenia zawodowego i kształcenia ustawicznego, co pozytywnie wpływa na jakość usług świadczonych przez doradców restrukturyzacyjnych.
 5. W badanych państwach istnieją zróżnicowane systemy nadzoru nad doradcami restrukturyzacyjnymi. Na podstawie badań można wyróżnić trzy grupy systemów nadzoru:

- 1) system z dominującym nadzorem administracyjnym (pozasądowym) z udziałem organów samorządu zawodowego doradców restrukturyzacyjnych. W tym systemie nadzór administracyjny jest wzmocniony przez funkcjonowanie obligatoryjnego samorządu zawodowego. Funkcjonowanie samorządu zawodowego pozwala m.in. na przyjęcie w regulacjach normatywnych obowiązku przestrzegania kodeksu etyki oraz obowiązków w zakresie kształcenia ustawicznego. Nadzór nad przestrzeganiem kodeksu etyki oraz rozwojem zawodowym doradców restrukturyzacyjnych sprawują z reguły organy samorządu zawodowego – ten system nadzoru funkcjonuje m.in. na Litwie oraz Łotwie. Litewscy doradcy restrukturyzacyjni, co do zasady, podlegają nadzorowi pozasądowemu sprawowanemu przez administracyjny organ nadzoru oraz, w określonym zakresie, Izbę Doradców Restrukturyzacyjnych. Nadzór sądowy, sprawowany w toku postępowania upadłościowego przez sąd upadłościowy, jest słabszy niż w prawie polskim. W prawie litewskim nie występuje instytucja sędziego-komisarza. Na Łotwie nadzór nad postępowaniami restrukturyzacyjnymi oraz upadłościowymi, a także nad działalnością doradców restrukturyzacyjnych sprawuje Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości. Urząd rozpatruje m.in. skargi na działania doradcy restrukturyzacyjnego, z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach prawa, w których zażalenia na decyzje doradcy restrukturyzacyjnego są rozpatrywane przez sąd, w którym wszczęto właściwe postępowanie upadłościowe. W szczególności łotewski Urząd ds. Restrukturyzacji i Upadłości nie rozpatruje skarg dotyczących decyzji syndyka, które opierają się na sporze dotyczącym praw;
- 2) system, w którym dominującym nadzorem jest nadzór sądu z zachowaniem jednak pewnych elementów nadzoru administracyjnego. Taki system funkcjonuje w Słowenii i we Francji. W Słowenii w toku postępowania upadłościowego syndyk podlega nadzorowi ze strony sądu. Jednym z elementów tego nadzoru jest obowiązek syndyka składania sądowi sprawozdania ze swoich czynności. Zgodnie z art. 295 SPU okresowe sprawozdanie syndyka musi zawierać: opis transakcji i innych czynności syndyka; stan masy upadłości na początek i koniec okresu sprawozdawczego; wysokość dochodów z zarządu masą upadłości z podziałem na rodzaje dochodów; wysokość kosztów postępowania upadłościowego uszeregowanych ze względu na rodzaje kosztów; informacje na temat wartości masy upadłości, która nie została jeszcze zlikwidowana oraz na temat składników majątku, które się na nią składają; inne informacje niezbędne do przeprowadzenia oceny, czy syndyk dokonuje czynności zgodnie z planem przebiegu postępowania upadłościowego. Zgodnie z art. 322 ust. 2 SPU w przypadku każdej czynności związanej z zarządzaniem masą upadłości syndyk musi uzyskać zgodę sądu przed zawarciem umowy lub dokonaniem jakiegokolwiek innej czynności prawnej. Jednocześnie, zgodnie z art. 106 SPU,

- podmiotem uprawnionym do ogólnego nadzorowania doradców restrukturyzacyjnych jest Ministerstwo Sprawiedliwości. Wykonując czynności nadzorcze Ministerstwo Sprawiedliwości może: uzyskać wgląd do dokumentów niewypłacalnego dłużnika przejętych przez syndyka w związku z postępowaniem upadłościowym oraz do dokumentów, które syndyk masy upadłości ma przechowywać w związku z tym postępowaniem, lub zwrócić się do Izby Doradców Restrukturyzacyjnych o przeprowadzenie kontroli akt lub dokumentów; wnioskować o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko syndykowi; zarządzić lub podjąć inne środki, jakie mogą być konieczne do sprawdzenia, czy syndyk wykonuje swoje czynności w postępowaniu upadłościowym zgodnie z prawem;
- 3) system, w którym wyłącznym organem upoważnionym do kontroli czynności syndyka w postępowaniu upadłościowym jest sąd. Taki system funkcjonuje w Niemczech.
6. Wybranie przez dane państwo określonego systemu nadzoru nad czynnościami syndyka w żaden sposób nie ogranicza uprawnień kontrolnych wierzycieli. Jak już bowiem wspomniano, we wszystkich badanych państwach uprawnienia kontrolno-nadzorcze wierzycieli są znacznie szersze niż w prawie polskim. Jednocześnie w żadnym z badanych państw nie zidentyfikowano rozwiązań polegających na powierzeniu nadzoru nad czynnościami syndyka wyłącznie wierzycielom z całkowitym pominięciem nadzoru sądowego lub administracyjnego.
7. Systemy administracyjnego nadzoru nad syndykami funkcjonują w państwach, w których zarówno liczba postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych, jak i liczba doradców restrukturyzacyjnych nie jest znaczna (przykładowo: Litwa – 633 doradców restrukturyzacyjnych, którzy są nadzorowani przez urząd składający się z dziewięciu pionów szczególnych: Pionu Analiz; Pionu Rachunkowości i Metodyki; Działu Kontroli i Kontroli Jakości; Zakładu Organizacji Działalności; Wydziału Licencjonowania; Wydziału Inspekcji Zarządu Upadłościowego; Wydziału Prawniczego; Zakładu Wyceny i Kontroli Jakości; najnowszego Departamentu Kontroli Odpowiedzialności za Zrównoważony Rozwój; Łotwa – 148 doradców restrukturyzacyjnych jest nadzorowanych przez 44 pracowników urzędu *Maksātnespējas kontroles dienests*).
8. W ramach pozasądowego nadzoru nad działalnością doradców restrukturyzacyjnych zwraca uwagę stosowana w niektórych państwach zasada *Advice First*. Przykładowo na Litwie w niektórych przypadkach zidentyfikowania drobnych naruszeń Urząd podejmuje decyzję o nienakładaniu żadnych sankcji (priorytetem jest zasada konsultacji w przypadku nieprawidłowości, a nie natychmiastowego nakładania sankcji). Podobna zasada funkcjonuje na Łotwie.
9. Systemy powoływania syndyków w konkretnych postępowaniach upadłościowych są zróżnicowane. Na podstawie badań można wyróżnić trzy grupy systemów:

- 1) system oparty na losowym przydziale spraw doradcom restrukturyzacyjnym z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego. Przykładowo w prawie litewskim decyzję o powołaniu syndyka masy upadłości w postępowaniu upadłościowym podejmuje sąd zgodnie z zasadami wyboru syndyków masy upadłości i z wykorzystaniem programu selekcji. W ramach tego programu kandydaturę syndyka wybiera system teleinformatyczny na podstawie określonych i zaimplementowanych do opracowanego algorytmu kryteriów. Na Łotwie kandydata na stanowisko syndyka w określonym postępowaniu upadłościowym osoby prawnej i osoby fizycznej wybiera się z listy kandydatów na stanowisko syndyka prowadzonej w systemie Urzędu ds. Restrukturyzacji i Upadłości, korzystając z automatycznego wyboru dokonywanego przez sądowy system informatyczny;
 - 2) system oparty na wyznaczaniu syndyków według kolejności z sądowej listy doradców restrukturyzacyjnych. W Słowenii, zgodnie z art. 110 SPU, osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego musi wybrać przynajmniej jeden, a maksymalnie wszystkie sądy rejonowe, w których będzie wykonywać czynności syndyka. Doradca restrukturyzacyjny może zmienić swój wybór w drodze oświadczenia złożonego Ministrowi Sprawiedliwości. Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi wykaz doradców restrukturyzacyjnych, którzy wybrali poszczególne sądy rejonowe odrębnie dla każdego sądu rejonowego. Jeżeli dla danego sądu rejonowego zostanie wybrana liczba doradców, która jest niewystarczająca w stosunku do średniej liczby spraw rozpatrywanych przez ten sąd, Minister Sprawiedliwości, na wniosek tego sądu, wyznacza dodatkową liczbę spośród doradców, którzy wybrali mniej niż trzy sądy;
 - 3) system oparty na dyskrecjonalnej władzy sądu. W ramach tego systemu syndyka wybiera sąd spośród osób, które mają kwalifikacje odpowiednie do prowadzenia danej sprawy. Taki system funkcjonuje w Niemczech.
10. W badanych jurysdykcjach przesłanki wyłączenia doradcy restrukturyzacyjnego od prowadzenia konkretnego postępowania upadłościowego są podobne. Z reguły należy do nich:
- 1) określone pokrewieństwo lub powinowactwo z dłużnikiem bądź członkami zarządu lub wspólnikami dłużnika;
 - 2) fakt bycia członkiem zarządu, wspólnikiem, pracownikiem lub pełnomocnikiem dłużnika lub kluczowego wierzyciela;
 - 3) fakt bycia wierzycielem lub dłużnikiem dłużnika;
 - 4) pełnienie funkcji syndyka w stosunku do podmiotu powiązanego;
 - 5) uprzednie pełnienie funkcji syndyka tego samego podmiotu.
11. W badanych jurysdykcjach regulacje zakresu kosztów postępowania upadłościowego są dość zbliżone. Z reguły w skład kosztów postępowania upadłościowego wchodzi:
- 1) wynagrodzenie syndyka;

- 2) świadczenia związane ze stosunkiem pracy dla pracowników upadłego;
 - 3) koszty prowadzenia rachunkowości, badania sprawozdań finansowych, wyceny majątku lub przedsiębiorstwa, świadczenia usług prawnych i innych usług biegłych lub specjalistów;
 - 4) koszty utrzymania, poszukiwania, odzyskiwania, przechowywania, sprzedaży, przenoszenia aktywów wchodzących w skład masy upadłości;
 - 5) koszty likwidacji mienia, odpadów, rekultywacji zanieczyszczonej wody i gleby;
 - 6) koszty uporządkowania dokumentów oraz przekazania do archiwum dokumentów upadłego;
 - 7) koszty postępowania sądowego i wykonania orzeczeń;
 - 8) koszty sporządzenia planu restrukturyzacji;
 - 9) wydatki pocztowe, komunikacyjne, organizacyjne;
 - 10) inne wydatki niezbędne do przeprowadzenia postępowania upadłościowego.
12. Rozwiązaniem spotykanym w niektórych jurysdykcjach jest sporządzanie i przedkładanie do zatwierdzania preliminarza początkowych kosztów postępowania upadłościowego oraz preliminarza całkowitych kosztów postępowania upadłościowego. Przykładowo na Litwie preliminarz wstępnych kosztów postępowania zatwierdza sąd. Następnie, zgodnie z art. 75 ust. 1 LPU, powołany syndyk jest zobowiązany do przedłożenia pierwszemu zgromadzeniu wierzycieli wykazu szacunkowych kosztów zarządzania postępowaniem upadłościowym, które obejmują również początkowe koszty postępowania upadłościowego. Musi mu towarzyszyć kalkulacja uzasadniająca koszty. Preliminarz kosztów zarządzania postępowaniem upadłościowym jest zatwierdzany i zmieniany przez zgromadzenie wierzycieli po dokonaniu oceny konieczności i racjonalności kosztów. Jeżeli zgromadzenie nie zatwierdzi preliminarza kosztów prowadzenia postępowania upadłościowego, syndyk masy upadłości ma prawo zwrócić się do sądu o zatwierdzenie oszacowania kosztów prowadzenia postępowania upadłościowego. Jeżeli syndyk przekroczy szacunkowe koszty zarządzania postępowaniem upadłościowym lub zaciągnął zobowiązania w imieniu osoby prawnej przekraczające tę kwotę, syndyk jest zobowiązany do zwołania zgromadzenia wierzycieli. Zgromadzenie wierzycieli musi odbyć się nie później niż w terminie 20 dni od dnia przekroczenia szacunku kosztów przeprowadzenia postępowania upadłościowego lub przyjęcia wierzytelności, które przekroczyły ten preliminarz. Syndyk masy upadłości musi przedstawić zgromadzeniu wierzycieli uzasadnione wyjaśnienia dotyczące nadwyżki szacunkowych kosztów zarządzania postępowaniem. Jeżeli preliminarz kosztów zarządzania postępowaniem upadłościowym ze zmianami nie zostanie zatwierdzony przez zgromadzenie wierzycieli lub sąd, koszty przekraczające preliminarz lub zobowiązania zaciągnięte w imieniu osoby prawnej ponosi syndyk. Również na Łotwie o kosztach postępowania upadłościowego decydują wierzyciele.

Syndyk sporządza wykaz kosztów postępowania upadłościowego oraz plan zaspokojenia roszczeń wierzycieli. Wykaz ten, wraz z planem pokrycia roszczeń wierzycieli, syndyk przesyła niezwłocznie po upływie wskazanego wyżej terminu. Syndyk prowadzi postępowanie zgodnie z wykazem kosztów postępowania upadłościowego oraz planem pokrycia roszczeń wierzycieli, jeżeli w terminie 15 dni od przesłania wykazu kosztów postępowania upadłościowego oraz planu pokrycia roszczeń wierzycieli nie wpłyną sprzeciwy wierzycieli. Jeżeli w terminie 15 dni od dnia przesłania wykazu kosztów postępowania upadłościowego oraz planu zaspokojenia roszczeń wierzycieli wpłyną sprzeciwy co do planu zaspokojenia roszczeń wierzycieli, a syndyk po dokonaniu oceny otrzymanych sprzeciwów uzna je za uzasadnione, dokonuje on odpowiedniej aktualizacji planu i powiadamia o tym wierzycieli. Jeżeli syndyk nie uzna otrzymanych zastrzeżeń za uzasadnione, udziela wnioskodawcy odpowiedzi wraz z uzasadnieniem. Jeżeli wpłyną sprzeciwy co do kosztów postępowania upadłościowego, decyzję o zatwierdzeniu kosztów postępowania upadłościowego podejmuje zgromadzenie wierzycieli.

13. Ciekawym rozwiązaniem ograniczającym zlecenie innym podmiotom różnego rodzaju usług w postępowaniu upadłościowym jest słoweńska regulacja, zgodnie z którą wynagrodzenie syndyka obejmuje wynagrodzenie za wszystkie usługi niezbędne do wykonywania funkcji syndyka, z wyjątkiem wynagrodzenia za:
 - 1) usługi księgowo związane z prowadzeniem ksiąg rachunkowych oraz sporządzaniem sprawozdań finansowych i deklaracji podatkowych w postępowaniach upadłościowych;
 - 2) usługi certyfikowanych rzeczoznawców majątkowych;
 - 3) usługi maklerskie w zakresie sprzedaży aktywów na giełdzie papierów wartościowych lub innym rynku regulowanym;
 - 4) usługę archiwizacji dokumentacji zgodnie z przepisami o archiwizacji;
 - 5) inne usługi, które wymagają szczególnej wiedzy specjalistycznej w dziedzinach, które nie są przedmiotem egzaminu zawodowego uprawniającego do pełnienia funkcji syndyka lub które muszą być wykonane w ramach określonej procedury w takim stopniu, że nie mogą być wykonane przez samego syndyka.
14. Wartym rozważenia rozwiązaniem, które istotnie zwiększa nadzór nad czynnościami syndyka oraz kontrolę kosztów postępowania, jest udział w postępowaniu w charakterze obligatoryjnego uczestnika postępowania rzeczownika interesu społecznego. We Francji takim uczestnikiem jest prokurator.
15. Przeprowadzone badania pozwoliły również na odkrycie w analizowanych systemach prawnych interesujących rozwiązań prawnych, które mogłyby być wzorem dla polskiego ustawodawcy:

- 1) instytucja asystenta doradcy restrukturyzacyjnego występująca na Litwie – zgodnie z art. 121 LPU asystentem doradcy restrukturyzacyjnego może być osoba fizyczna ciesząca się nieposzlakowaną opinią, która zawarła umowę o pracę z doradcą posiadającym co najmniej trzyletnie doświadczenie w charakterze syndyka. Wydaje się, że wprowadzenie instytucji asystenta doradcy restrukturyzacyjnego i jednocześnie określenie wymogu pełnienia tej funkcji przez określony czas przed uzyskaniem licencji mogłoby istotnie zwiększyć poziom i jakość usług świadczonych przez polskich doradców restrukturyzacyjnych;
- 2) instytucja zastępcy doradcy restrukturyzacyjnego występująca na Łotwie – zgodnie z art. 28 ŁPU doradca restrukturyzacyjny ma prawo upoważnić innego doradcę restrukturyzacyjnego do wykonywania obowiązków doradcy w okresie jednego roku kalendarzowego na okres nieprzekraczający 60 dni. Upoważnienie, o którym mowa wyżej, doradca restrukturyzacyjny przekazuje Urzędowi ds. Restrukturyzacji i Upadłości za pośrednictwem systemu teleinformatycznego;
- 3) obligatoryjna mediacja występująca w Słowenii – zgodnie z art. 48a ust. 1 SPU sąd prowadzący postępowanie upadłościowe kieruje strony postępowania oraz syndyka do postępowania mediacyjnego, jeżeli uzna, że w okolicznościach sprawy jest to właściwe do rozstrzygnięcia spornej kwestii lub konfliktu interesów wynikającego z postępowania upadłościowego lub bezpośrednio z nim związanego. O ile sąd nie postanowi inaczej, decyzja o skierowaniu sprawy do mediacji nie stoi na przeszkodzie kontynuowaniu postępowania upadłościowego (ust. 3). Postępowanie mediacyjne uważa się za zakończone niepowodzeniem, jeżeli w ciągu 60 dni od rozpoczęcia postępowania mediacyjnego nie osiągnięto porozumienia w sprawie spornej kwestii lub konfliktu interesów (ust. 6). Stąd też można wskazać, że zasadą słoweńskiego postępowania upadłościowego jest również dążenie do polubownego rozwiązania konfliktu interesów.

Bibliografia

- Conceição A., Frade C., Benedetti L., Maśnicka M., Hollemans R., Jesus R., *Supervision and liability of insolvency practitioners in EU and national law*, „RED-Revista Electronica de Direito” 2023, t. 30.
- Fehl E., Tashiro A., *Germany, All You Need to Know about Becoming an Insolvency Practitioner*, „Eurofeniks” 2008, Autum.
- Ghio E., *France*, [w:] *Implementation of the EU Preventive Restructuring Directive*, Volume I, red. J.M.G.J. Boon, H. Koster & R.D. Vriesendorp, Business and Law Research Network Series No 1, Den Haag: Eleven, 2023.
- Hrycaj A., *Postępowanie o zatwierdzenie układu*, Warszawa 2024.
- Hrycaj A., Filipiak P., Sierakowski B., Zieliński H., Woźniak M., *Rola zgromadzenia wierzycieli w postępowaniu upadłościowym a efektywność postępowania*, IWS 2024.
- Jacoby F., Madaus S., Sack D., Schmidt H. & Thole C., *Evaluierung – Gesetz zur weiteren Erleichterung der Sanierung von Unternehmen (ESUG) vom 7. Dezember 2011*, BT-Drs. 19/4880.
- Jokubauskas R., *Iuridiniu Asmenu Nemokumo Procesas*, Kraków 2021.
- Madaus S., Ehmke D., *Germany*, [w:] *Implementation of the EU Preventive Restructuring Directives*, red. J.M.G.J. Boon, H. Koster, R.D. Vriesendorp, Haga 2023.
- Olivares-Caminal R., *Expedited Corporate Debt Restructuring in the EU*, Oxford University Press 2015.
- Röver J.H., *Vergleichende Prinzipien dinglicher Sicherheiten. Eine Studie zur Methode der Rechtsvergleichung*, München 1999.
- Szymczak I., *Dobór ekwiwalentnych rozwiązań prawnych w procesie transplantacji prawa*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2015, t. 77, nr 4.
- Tamošiūnienė E., Kirkutis M., Višinskis V., Jokubauskas R., *Nemokumo proceso inicijavimo. Veiksmingumo problemos*, Vilnius University Press 2020, Vol. 117.

